

2023 majandusaasta aruanne

TERVISEKASSA

Nimi	Tervisekassa
Registrikood	74000091
Aadress	Lastekodu 48, 10113 Tallinn
Telefon	+372 669 6630
E-post	info@tervisekassa.ee
Kodulehekülje aadress	www.tervisekassa.ee
Majandusaasta algus	1. jaanuar 2023
Majandusaasta lõpp	31. detsember 2023
Põhitegevusala	riiklik ravikindlustus
Juhatus	Rain Laane (esimees) Pille Banhard Maivi Parv Karl-Henrik Peterson
Audiitorühing	KPMG Baltics OÜ

Sisukord

Juhatuse pöördumine	4
Tegevusaruanne	6
Kindlustatute arv	10
Eelarve täitmise	11
Tulud	13
Kulud	16
1. Tervishoiuteenused	18
1.1 Haiguste ennetamine	19
1.2 Perearstiabi	22
1.3 Eriarstiabi	27
1.4 Õendusabi	38
1.5 Hambaravi	39
1.6 Kiirabi	42
1.7 Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi	43
1.8 Psühhiaatriline sundravi	43
2. Tervisedendus	44
3. Ravimid	46
3.1 Patsientide omaosalus ja täiendav ravimihüvitis	47
3.2 HIV-i ravimid, antidoodid ja immuunpreparaadid	48
3.3 COVID-19 ravimid	48
4. Ajutise töövõimetuse hüvitised	50
4.1 Haigushüvitised	52
4.2 Hooldushüvitised	53
4.3 Tööõnnetushüvitised	53
5. Meditsiiniseadmete hüvitised	54
6. Eestis kindlustatu ravi välisriigis	55
6.1 Plaaniline ravi välisriigis	55
6.2 Eestis kindlustatud inimese tervishoiuteenuse hüvitise kulud teises riigis	56
6.3 Piiriülene tervishoiuteenus	57
7. Muud kulud	58
7.1 Teises EL-i liikmesriigis kindlustatute ravi	58
7.2 Mitmesugused tervishoiukulud	58
7.3 COVID-19 kulud	61
Tervisekassa tegevuskulud	62
Reservkapital	64
Riskireserv	64
Jaotamata tulem	64
Raamatupidamise aastaaruanne	66
Bilanss	67
Tulemiaruanne	68
Rahavood	68
Netovara muutuse aruanne	69
Raamatupidamise aastaaruande lisad	70
Majandusaasta aruande allkirjad	80
Vandeauditori aruanne	81

Juhatus (vasakult: Karl-Henrik Peterson, Maivi Parv, Pille Banhard, Rain Laane)

Juhatuse pöördumine

Tervisekassa on üheaastane. Tõsi, haigekassa süsteemil põhineva Eesti Vabariigi ravikindlustusseaduse jõustumisest möödub 32 aastat ja piiratud kujul oli haiguskindlustus kasutusel juba Eesti esimesel iseseisvusperioodil 1918–1940. Ent oleme Tervisekassana teinud esimesed suuremad sammud, et nimevahetusega kaasnev mõttelaadi muutus jõuaks enamate inimesteni – ennetame haigusi ja edendame tervist ning kasutame seeläbi vabanevat ühist raviraha tulemuslikult.

Jätkusuutlik tervishoiusüsteem on tugeva ühiskonna nurgakivi, mida peab käsitlema investeringuna. 2023. aastal puutus tervishoiusüsteemiga ühel või teisel moel kokku 97% kõikidest Eesti elanikest. 2023. aastal rahastasime tervishoidu 2,1 miljardi euro eest, mille toel kasutas tervishoiuteenuseid ja ravikindlustushüvitisi 1,18 miljonit inimest. Võrreldes 2022. aastaga on rahastus suurenenud ligi 253 miljonit eurot. Samas tuleb arvestada, et demograafiliste muutuste ja meditsiini kiire arengu tõttu on tervishoiuteenuste tagamine iga aastaga keerukam.

Lahendame võrrandit õigest otsast ning panustame enam tervise edendamisse ja haiguste ennetamisse. Kaht mainitud põhimõttelist ja strateegilist valdkonda rahastas Tervisekassa 2023. aastal otseselt ligi 28 miljoni euroga, ent kaudsete tegevustega on see summa veelgi suurem. Muu hulgas rahastame vähi sõeluuringuid, korraldame riiklikku vaktsineerimist, oleme üle võtnud sõltuvusnõustamise ja -raviteenused, toetame koolitervishoidu ja mitmeid tervisedenduse projekte, mis on seotud laste hammaste tervise, vaimse tervise ja seksuaaltervisega. Tulemusi on näha, näiteks paranesid 2023. aastal märgatavalt kõigi kolme vähisõeluuringu osalusmäärad.

Hoiame meie perearste ja pereõdesid, sest õigeaegne esmane kontakt tervishoiusüsteemiga on ter-
vikliku patsiendikäsitluse alus. Tervisekassa suunas 2023. aastal perearstiabisse enam kui 251 miljonit

eurot, mida on üle 46 miljoni euro rohkem kui aasta varem. Perearstide nappus ja teadmine, et pensionile minevate perearstide arv kasvab kiiresti, sunnib otsima täiendavaid lahendusi. Näiteks rahastab Tervisekassa alates eelmisest aastast kliiniliste assistentide ja registraatorite tööd, mis võimaldab vabastada õdede ja arstide ressursi administratiivtööst. Perearstiabi kättesaadavuse tagamiseks ja perearstimeeskonna rollide ümberjaotamiseks katsetame uusi teenusemudeleid.

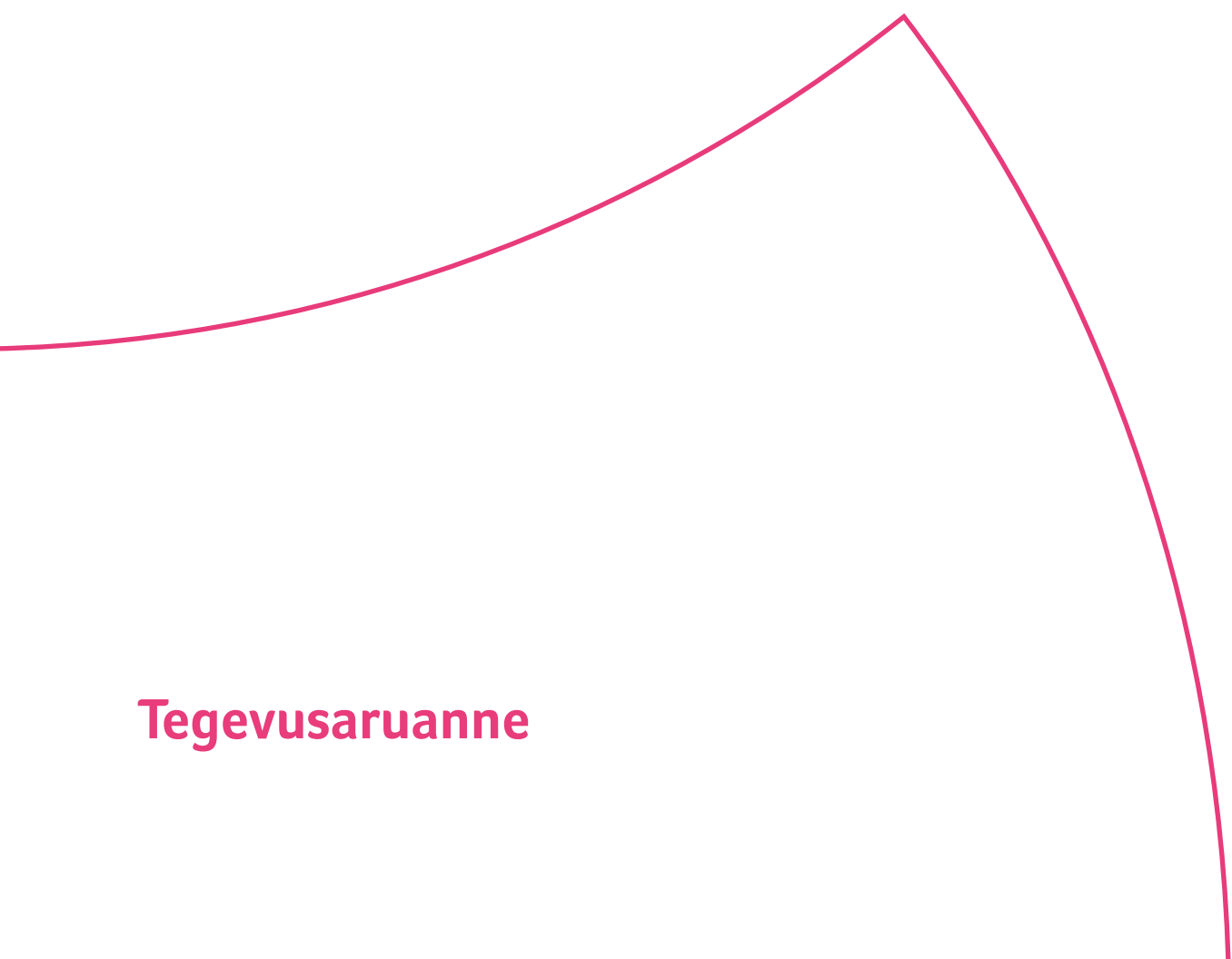
Alates möödunud aasta juulist tööme Eesti perearstiabisse riskipõhise ravijuhtimise, et aidata senisest rohkem neid patsiente, kellel on mitu kroonilist haigust, muud kaasuvad probleemid ja suur tervise halvenemise risk ning kes kasutavad tervishoiuteenuseid keskmisest enam.

Oleme tervishoius tehnoloogia ja kasutajasõbralike digilahenduste üks eestkõnelejaid. Avasime kõigile Eesti inimestele terviseportaali, mis on digilugu.ee edasiarendus. Uus portaal toob inimese jaoks ühte kohta kokku vajaliku terviseinfo arusaadavate selgitustega. Tulevikus on eesmärk liidestada portaaliga digiregistratuur ja teavituste saatmise võimalus. Lisaks on valmis saanud või arenduses projektid, mis aitavad turvalisemalt hoida inimeste andmeid ja muuta kergemaks arstide igapäevatööd. Ka digikanalite kasutamine aitab prioriseerida ravivajaduse õigeaegsust.

Eriarstiabi võimalused ja mahud suurenevad iga aastaga. Vananev ühiskond, meditsiini kiire areng, piiratud ressursid ja ühiskonna aina kõrgemad ootused panevad Tervisekassat otsima täiendavaid lahendusi ka eriarstiabis. Mullu investeerisime eriarstiabis inimeste tervisesse ligi 1,1 miljardit eurot, mida on võrreldes 2022. aastaga pea 172 miljoni euro võrra enam. Ühe prioriteedina toetasime seeläbi tänapäevaste diagnostika- ja ravimeetodite kasutuselevõttu nii uute tervishoiuteenuste loetellu lisamisega kui ka varasematel aastatel loetellu lisatud teenuste laiemal kasutuselevõtu võimaldamisega. Vähem tähtis pole raviteekondade sujuvamaks muutmine. Oleme edukalt startinud endoproteesimise raviteekonnaga ja alustame insuldi raviteekonna standardi kasutamist üle Eesti.

Tervisekassa aitab inimestele tagada taskukohaste ravimite ja meditsiiniseadmete kättesaadavuse. 2023. aastal investeerisime 268 miljonit eurot, et ravida haigusi ja vigastusi või hoida ära haiguste süvenemist. Lisandusid uued ja tõenduspõhised haiglaravimid, laiendasime teatud ravimite puhul patsientide sihtgruppi ning täiendasime soodusravimite loetelu uute ravivõimalustega ägeda müeloidleukeemia, kroonilise müeloidleukeemia, kopsukasvaja, COVID-19 infektsiooni, migreeni ja spinaalse lihaskatroofia raviks. 2023. aastal lisasime meditsiiniseadmete loetellu 180 uut meditsiiniseadet ja laiendasime hüvitatavate seadmete valikut diabeetikutele, raske ihtüoosiga, erinevate stoomide, haavade, urineerimisfunktsiooni häirete, uneapnoe, lümfitorsete ja venoosse puudulikkusega patsientidele.

Tervist hoida on lihtsam, kui seda hiljem taastada. Tervishoid areneb kiirelt ja piiratud võimaluste kius- te suudame innovaatiliste lähenemiste abil pakkuda kõrgel tasemel teenuseid. Samas tuleb arvestada, et järgnevad aastad seavad meie ette mitmeid keerulisi ülesandeid. Jätkame vajaduspõhise ja kvali- teetse abi pakkumist, ent ühine eesmärk ei saa olla rohkem ravitud inimesi, vaid rohkem tervelt elatud aastaid. Pingutame koos selle nimel!

Ravikindlustussüsteem ja Tervisekassa

Eesti tervishoiusüsteem on üles ehitatud kohustuslikule solidaarsuse põhimõttest lähtuvale ravikindlustusele.

Tervisekassa (kuni 31. märtsini 2023 Eesti Haigekassa) on seaduse alusel asutatud avalik-õiguslik juriidiline isik, mille põhifunktsioon oli asutamise ajal solidaarse ravikindlustussüsteemi administreerimine ja ravikindlustushüvitiste võimaldamine kindlustatud inimestele.

2023. aasta märtsis kiitis Riigikogu heaks Eesti Haigekassa seaduse muudatuse, millega sai 2023. aasta 1. aprillist Eesti Haigekassa uueks nimeks Tervisekassa. Nimevahetus on olnud põhimõtteline ja vajalik muudatus, mis on seotud eesmärgiga rõhutada meie tegevuse lõpptulemust – tervise hoidmist ja taastamist. Tervisekassa ei ole passiivne raviarvete maksja, vaid me tegeleme üha rohkem haiguste ennetuse ja tervisedendusega, et parandada tervisetulemit.

Tervisekassa eesmärk on tagada inimestele sujuvad tervise- ja raviteekonnad

Meie eesmärk on inimestele ravikindlustushüvitiste võimaldamine, tervishoiuteenuste eest tasumine ning tervishoiuteenuste korraldamisega seotud teiste ülesannete täitmine vastavalt ravikindlustuse seadusele, tervishoiuteenuste korraldamise seadusele ja muudele õigusaktidele.

Lähtume ravikindlustuse korraldamisel kahest põhimõttest:

Solidaarsus – praegu töötavad kindlustatud katavad mittetöötavate kindlustatute ravikindlustuse kulusid. See tähendab, et laste, õpilaste ja pensionäride tervishoiuteenuste kulud katavad täiel määral praegused töötajad. Vastastikku on solidaarsed ka töötajad, kelle töötasult makstava sotsiaalkindlustusmaks ravikindlustuse osa on 13% ja kes saavad ravikindlustushüvitisi võrdsetel alustel, sõltumata nende enda panusest või isiklikust haigusriskist.

Võrdne ja ühetaoline kohtlemine – tagame kõikidele kindlustatutele ja partneritele võrdsed õigused ja ühetaolise kohtlemise vastavalt kehtivatele õigusaktidele.

Meie visioon on tagada inimestele turvatunne terviseprobleemide tekkimisel ja lahendamisel selliselt, et meie tervena elatud aastate arv kasvab.

Meie missioon on tagada kindlustatutele ravikindlustushüvitiste kättesaadavus.

Põhiväärtused

Edumeelsus – meie tegevus on suunatud pidevale ja jätkusuutlikule arengule, mille eelduseks on kompetentsed, lojaalsed, tulemusele pühendunud töötajad.

Hoolivus – oleme usaldusväärsed, avatud ja sõbralikud. Teeme otsuseid teisi arvestades ja läbipaistvalt.

Koostöö – loome usaldusväärse õhkkonna organisatsiooni sees ning suhetes partnerite ja klientidega.

Organisatsioon ja juhtimine

Tervisekassa kõrgeim organ on nõukogu, mille liikmed esindavad tööandjate, kindlustatute ja riigi huve. Nõukogu esimees on terviseminister. Tervisekassa igapäevatööd juhib neljaliikmeline juhatus. Tervisekassas töötas 31.12.2023 seisuga kokku 210 inimest (töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale oli 205).

Tabel 1. Olulisemad näitajad aastatel 2019–2023

	2023 tegelik	2022 tegelik	2021 tegelik	2020 tegelik	2019 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Kindlustatute arv perioodi lõpus	1 295 609	1 304 431	1 273 743	1 265 601	1 262 381	-1%
Tervisekassa tulud (tuhat eurot)	2 264 828	2 051 383	1 931 195	1 654 076	1 476 102	10%
Tervishoiukulud (tuhat eurot)	2 129 127	1 875 228	1 781 388	1 623 984	1 424 249	14%
Tervisekassa tegevuskulud (tuhat eurot)	20 210	16 553	13 879	13 356	13 383	22%
Tervishoiuteenuseid ja hüvitisi kasutanud inimeste arv						
Perearstiabi	1 080 828	1 137 634	1 107 565	1 031 601	1 037 377	-5%
Eriarstiabi	784 592	777 573	742 696	730 200	778 197	1%
ambulatoorne ravi	769 412	762 607	726 950	713 665	761 279	1%
päevaravi	66 053	60 116	54 005	53 921	61 301	10%
statsionaarne ravi	119 556	118 637	118 913	118 748	131 871	1%
Õendusabi	29 316	28 714	27 482	23 729	19 326	2%
Hambaravi	194 528	183 820	169 103	170 265	171 975	6%
Hüvitisi kasutanud inimeste arv						
Hambaravihüvitis	380 285	362 372	318 909	284 523	263 657	5%
Proteesihüvitis	38 672	38 745	37 927	35 312	40 957	0%
Soodusravimid	897 187	885 811	841 074	832 075	863 060	1%
Meditasiiniseadmed	104 032	93 647	80 864	77 951	78 681	11%
Töövõimetushüvitis	216 745	317 173	261 247	203 317	177 221	-32%
haigushüvitis	176 549	283 803	231 766	166 525	133 452	-38%
hooldushüvitis	56 972	64 004	52 699	51 755	54 241	-11%
tööõnnetushüvitis	3 224	3 453	3 564	3 477	978	-7%
Vastuvõttude arv						
Perearstiabi vastuvõttude arv	8 219 078	8 787 697	8 402 148	7 092 586	6 897 974	-6%
perearsti vastuvõttud	4 683 250	5 114 886	5 056 934	4 741 658	4 845 927	-8%
pereõe vastuvõttud	3 243 946	3 357 734	2 954 522	2 028 294	1 719 016	-3%
sh perearsti ja -õe kaugvastuvõttud	5 070 487	5 632 108	5 233 737	3 986 532	2 641 118	-10%
profülaktilised vastuvõttud*	291 882	315 077	390 692	322 634	333 031	-7%
Eriarstiabi vastuvõttude arv	3 742 032	3 624 145	3 521 016	3 384 600	3 972 992	3%
arsti vastuvõttud	2 430 829	2 396 688	2 365 329	2 329 810	2 857 921	1%
õe vastuvõttud	763 222	720 669	688 792	621 919	589 481	6%
sh arsti ja õe kaugvastuvõttud	547 981	506 788	466 895	432 871	525 590	8%
muud vastuvõttud	374 156	308 783	283 682	363 932	–	21%
Õendusabi vastuvõttude arv	382 221	366 388	348 373	360 032	360 351	4%
arsti vastuvõttud	95 316	84 812	70 815	75 524	74 013	12%
õe vastuvõttud	285 127	280 836	276 851	283 453	272 974	2%

	2023 tegelik	2022 tegelik	2021 tegelik	2020 tegelik	2019 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
muud vastuvõetud	1 778	740	707	1 055	13 364	140%
Õendushooldusteenuse vastuvõttude arv**	619 453	575 616	626 673	327 321	–	8%
Operatsioonide arv	152 859	143 013	130 989	130 670	144 406	7%
ambulatoorne ravi	20 214	18 330	17 435	15 346	16 644	10%
päevaravi	65 896	59 509	51 833	50 963	58 557	11%
statsionaarne ravi	66 749	65 174	61 721	64 361	69 205	2%
Ravimihüvitis						
Soodusretseptide arv	9 862 409	9 556 160	8 988 280	8 782 946	8 706 435	3%
Soodusretsepti keskmine maksumus Tervisekassale (eurot)	18,62	17,53	17,60	17,39	15,98	6%
Soodusretsepti keskmine maksumus patsiendile (eurot)	6,51	6,40	6,44	6,42	6,34	2%
Ajutise töövõimetuse hüvitis						
Tervisekassa hüvitatud ajutise töövõime- tuse päevade arv***	5 295 330	6 994 013	6 563 135	5 567 375	4 901 676	–24%
haigushüvitis	4 140 085	5 573 180	5 426 339	4 525 094	3 825 723	–26%
hooldushüvitis	1 028 729	1 278 954	995 729	901 534	917 225	–20%
tööõnnetushüvitis	126 516	141 879	141 067	140 747	158 728	–11%
Ühe päeva ajutise töövõimetuse hüvitise keskmine maksumus (eurot)	29,3	27,0	25,2	24,5	22,6	9%

* *Perearsti profülaktiline vastuvõtt sisaldab ennetavat tervisekontrolli ja immuniseerimisi, sh perearstide tehtud COVID-19 vaktsineerimisi alates 2021. aastast.*

** *Alates 2021. aastast lisandus näitajatesse (täismahus) õendusteenus üldhooldekodus, seega ei ole 2021. ja 2020. aasta vastuvõttude arvud võrreldavad.*

*** *Alates 1. aprillist 2022 maksab Sotsiaalkindlustusamet sünnitushüvitise asemel ema vanemahüvitist.*

Kindlustatute arv

Tabel 2. Kindlustatute arv aastatel 2022–2023

	31.12.2023	31.12.2022	Muutus 2023 vs. 2022	Muutus (%) 2023 vs. 2022
Töötavad kindlustatud inimesed	638 745	648 618	-9 873	-2%
Kindlustatutega võrdsustatud inimesed	595 104	594 643	461	0%
Muud kindlustatud inimesed	61 760	61 170	590	1%
Riigi kindlustatud inimesed	56 150	55 921	229	0%
Välislepingu alusel kindlustatud inimesed	4 975	4 597	378	8%
Vabatahtliku lepingu alusel kindlustatutega võrdsustatud inimesed	635	652	-17	-3%
Kokku	1 295 609	1 304 431	-8 822	-1%

Statistiliselt arvestatakse eelkõige töötavate kindlustatute kategooriat. See tähendab, et kui inimesel on mitu kehtivat kindlustust, siis ravikindlustuse statistika andmeid topelt ei näita. Seetõttu kajastuvad näiteks nii pensionärina kui ka töötava inimesena kindlustatute andmed vaid töötavate kindlustatute all.

Ravikindlustusele on õigus igal Eesti alalisel elanikul, samuti kõigil, kes viibivad siin tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel või ajutise viibimisalusega, kui nende eest tasutakse sotsiaalmaksu. Lisaks tagab riik ravikindlustuse alla 19-aastastele lastele, õpilastele ja üliõpilastele, ajateenijatele, rasedatele, töötutele, lapsehoolduspuhkusel olijatele, ülalpeetavatele abikaasadele, pensionäridele, puudega inimeste hooldajatele ja Tervisekassaga vabatahtliku kindlustuslepingu sõlminutele. Ravikindlustuse statistikas on eri alustel ravikindlustatud inimesed jagatud viide rühma:

- töötavad kindlustatud: tööandja poolt kindlustatud inimesed, füüsilisest isikust ettevõtjad (sh nende tegevuses osalevad abikaasad), juhtimis- ja kontrollorgani liikmed, võlaõigusliku lepingu sõlminud inimesed, ettevõtlustulult maksu maksjad;
- kindlustatutega võrdsustatud: pensionärid, lapsed, õpilased, rasedad, ülalpeetavad abikaasad, usulise ühenduse registrisse kantud kloostri nunnad või mungad, osalise või puuduva töövõimega inimesed;
- riigi kindlustatud: töötukassas arvel olivad, lapsehoolduspuhkusel olivad, ülalpeetavaid lapsi kasvatavad vanemad, puudega inimese hooldajad, ajateenijad, doktoranditoetuse saajad, loometoetuse saajad, päästeteenistuse toetuse saajad, mittetöötavad vanaduspensionärid, rahvusvahelise kaitse saajad;
- välislepingu alusel kindlustatud: teisest Euroopa Liidu (EL) liikmesriigist Eestisse elama asuvad pensionärid, teisest EL-i liikmesriigist Eestisse lähetatud töötajad, teise EL-i liikmesriiki lahkuvad Eesti pensionärid, Vene Föderatsiooni sõjaväepensionärid;
- vabatahtliku lepingu alusel kindlustatutega võrdsustatud: ravikindlustuse seadusest tulenevalt kindlustatud inimestega võrdsustamise lepingu alusel kindlustatud inimesed.

2023. aastal on kindlustatute arvu langust mõjutanud töötavate kindlustatute arvu vähenemine (viisa alusel töötajad, ajutise kaitse saajad). 2023. aasta 31. detsembri seisuga vähenes töötavate kindlustatute arv 9873 inimese ehk 2% võrra. Sellega vähenes esmakordselt alla 50% nende Tervisekassa kindlustatute osatähtsus, kes maksavad ravikindlustusmaksu (13% kindlustusmaksest). Võrdluseks, et 2022. aastal suurenes töötavate kindlustatute arv 2021. aastaga võrreldes 11 282 inimese võrra. Seejuures suurenes 2022. aastal oluliselt nende ravikindlustatud inimeste arv, kellel ei ole Eestis püsivat aadressi. Eestisse saabus suur hulk Ukraina sõjapõgenikke ja neist üsna märkimisväärne osa taotles pärast elamisloa saamist Eesti inimestega võrdsetel alustel ravikindlustust.

Eelarve täitmise aruanne

Tabel 3. Eelarve täitmine tuhandetes eurodes

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
TERVISEKASSA TULUD					
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa	1 807 390	1 811 624	100%	1 633 546	11%
Tegevustoetus	387 969	379 549	102%	363 291	7%
Tulud kindlustuslepingute alusel	1 908	1 500	127%	1 816	5%
Sissenõuded ja tulud ravikindlustushüvitistelt	2 091	1 350	155%	1 281	63%
Finantstulud	18 962	50	–	1 515	–
Muud tulud	46 508	25 330	184%	49 934	–7%
TERVISEKASSA EELARVE TULUD KOKKU	2 264 828	2 219 403	102%	2 051 383	10%
TERVISHOIUKULUD					
Tervishoiuteenuste kulud	1 648 947	1 669 686	99%	1 385 248	19%
Haiguste ennetamise kulud	24 533	26 073	94%	19 204	28%
Perearstiabi kulud	251 475	244 789	103%	205 065	23%
Eriarstiabi kulud	1 109 850	1 127 666	98%	937 526	18%
Õendusabi kulud	78 196	84 868	92%	61 305	28%
Hambaravi kulud	86 450	86 101	100%	72 122	20%
Kiirabi kulud	78 919	79 694	99%	67 109	18%
Ravikindlustamata isikute vältimatu ravi	11 638	13 570	86%	11 947	–3%
Isikukaitsevahendid	–	–	–	810	–
Psühhiaatriline sundravi	6 138	6 925	89%	1 259	388%
Teenuseülest hinnamuudatuste kompenseerimine	1 748	–	–	8 901	–80%
Tervisedenduse kulud	3 411	4 550	75%	2 419	41%
Ravimite kulud	249 358	216 399	115%	194 853	28%
Kindlustatutele kompenseeritavate ravimite kulud	183 672	182 499	101%	167 481	10%
Täiendav ravimihüvitis	10 143	8 600	118%	8 824	15%
HIV, AIDS, antidoodid ja immuunpreparaadid	15 601	18 800	83%	13 869	12%
COVID-19 ravimid	39 942	6 500	614%	4 679	754%
Ajutise töövõimetuse hüvitiste kulud	155 168	191 590	81%	207 131	–25%
Meditatsiooniseadmete hüvitise kulud	18 655	19 232	97%	15 872	18%
Eesti kindlustatute ravi välisriigis	8 456	13 010	65%	7 974	6%
Muud kulud*	45 132	45 124	100%	61 731	–27%
Tervishoiukulud kokku*	2 129 127	2 159 591	99%	1 875 228	14%

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
TERVISEKASSA TEGEVUSKULUD					
Tööjõukulud	11 157	11 042	101%	9 563	17%
Majandamiskulud	2 799	2 749	102%	2 405	16%
Infotehnoloogia kulud	4 697	4 923	95%	2 997	57%
Arenduskulud	326	491	66%	324	1%
Muud tegevuskulud	1 231	1 421	87%	980	26%
Tervisekassa tegevuskulud kokku*	20 210	20 626	98%	16 269	24%
EELARVE KULUD KOKKU	2 149 337	2 180 217	99%	1 891 497	14%
EELARVE TULEM	115 491	39 186	-	159 886	-
RESERV					
Reservkapitali muutus	15 958	15 958	-	7 213	-
Riskireservi muutus	5 854	5 854	-	2 615	-
Jaotamata tulemi muutus	93 679	17 374	-	150 058	-
Kokku reservide muutus	115 491	39 186	-	159 886	-

*2022. aasta tegelik eelarves kajastub 2022. aasta aastaaruandega võrreldes sihtfinantseeritavate tegevuste kajastamise muudatus.

Tulud

Praegune ravikindlustussüsteemi eelarve sõltub kõige enam tööjõumaksude, sh kohustusliku sotsiaalmaksu laekumisest. Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa moodustab ligi 80% Tervisekassa tuludest.

Hoolimata pessimistlikest majandusproгноosidest oli tulude eelarve täitmine 2023. aastal üle 45 miljoni euro ehk 2% võrra planeeritust parem. Eelmise aastaga võrreldes kasvas laekumine enam kui 213 miljoni euro ehk 10% võrra.

Tabel 4. Tulude eelarve täitmine tuhandetes eurodes

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa	1 807 390	1 811 624	100%	1 633 546	11%
Tegevustoetus	387 969	379 549	102%	363 291	7%
Tulud kindlustuslepingute alusel	1 908	1 500	127%	1 816	5%
Sissenõuded ja tulud ravikindlustushüvitistelt	2 091	1 350	155%	1 281	63%
Finantstulud	18 962	50	–	1 515	–
Muud tulud *	46 508	25 330	184%	49 934	–7%
Kokku	2 264 828	2 219 403	102%	2 051 383	10%

*Võrreldavuse huvides on sihtfinantseeritavad tegevused arvestatud 2023. aasta eelarvesse (erinevus võrreldes 2023. a kinnitatud eelarvega).

Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa

2023. aastal oli sotsiaalmaksu ravikindlustuse tulu laekumine üle 1,8 miljardi euro, mis oli kavandatud eelarvest üle 4 miljoni euro võrra väiksem. Kõige parem oli maksulaekumine 2023. aasta esimesel poolaastal, mil sotsiaalmaksutulu laekus eelarvesse kavandatust ligi 5 miljoni euro võrra rohkem. Sotsiaalmaksu laekumise kasv aeglustus oktoobris. 2022. aastaga võrreldes kasvas laekumine ligi 174 miljoni euro ehk 11% võrra.

Alates 2022. aastast ei maksa riik sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa (13%) inimeste eest, kes on loetletud sotsiaalmaksuseaduse §-i 6 lõike 1 punktides 1 ja 5.

Tegevustoetus

Tegevustoetus on sotsiaalmaksu järel Tervisekassa teine suurem tuluallikas. Tegevustoetuse eesmärk on laiendada ravikindlustuse tulubaasi, et vähendada selle sõltumist vaid tööhõivest põhinevast rahastamisest. Alates 2018. aastast kavandatakse Tervisekassa eelarvesse täiendava tuluna eraldi riigieelarvest, mille arvestuse aluseks on 13% mittetöötavate vanaduspensionäride vanaduspensionitelt. Alates 2020. aastast (kuni 2024. aastani) on tegevustoetuse tuludes riigieelarve eraldi tervishoiukulude katteks. Tervishoiukulude katteks eraldatud toetuse eesmärk on säilitada inimestele tervishoiuteenus- te kättesaadavus ka sotsiaalmaksutulude prognoositava vähenemise korral. Selle põhjuseks võivad olla nii tööelise elanikkonna vähenemisest tulenevad mõjud kui ka näiteks COVID-19 mõju majandusele ja sotsiaalmaksu laekumisele.

Tervisekassa 2023. aasta tegevustoetuse eraldi oli kokku ligi 388 miljonit eurot. Sellest 257 miljonit eurot moodustas tulu mittetöötavate vanaduspensionäride pensionitelt (2022. aastal 220 miljonit eurot) ning 131 miljonit eurot toetus tervishoiukulude katteks ja tervishoiuteenus- te kättesaadavuse tagamiseks (2022. aastal 143 miljonit eurot). Vanaduspensionitelt laekuva tulu kasv on tingitud pensionite indekseerimisest.

Võrreldes planeerituga laekus tegevustoetuse tulu kokku üle 8 miljoni euro ehk 2% enam, mida mõ- jutab mittetöötavate vanaduspensionäride vanaduspensionitelt arvestatava tulu suurem laekumine.

Tulud kindlustuslepingute alusel

Need on tulud, mis saadakse kindlustatud inimesega võrdsustamise lepingust ja Eestis elavate Vene Föderatsiooni sõjaväepensionäride kindlustamisest.

Ravikindlustuse seaduse §-i 22 järgi võib kindlustuseta inimene ennast ise kindlustada, sõlmides Tervisekassaga lepingu ja tasudes igakuiseid kindlustusmakseid. Kindlustusmakse arvutamise aluseks on Statistikaameti viimati avaldatud eelmise kalendriaasta Eesti keskmine kuine brutopalk, mis korrutatakse 0,13-ga. Kindlustusmakse suurus muutub igal aastal pärast seda, kui Statistikaamet avaldab eelmise kalendriaasta Eesti keskmise brutopalka. Kindlustusmakse suurus ühe kalendrikuu eest oli 2023. aasta 30. juunini 210,20 eurot ja alates 1. juulist 219,10 eurot. 2023. aasta 31. detsembri seisuga oli kindlustatud inimesega võrdsustamise lepingu alusel kindlustatud 635 inimest ja kindlustusmaksetest saadi tulu ligi 1,6 miljonit eurot. Eelneva aastaga võrreldes vähenes vabatahtliku kindlustuslepingu sõlminud inimeste arv 17 inimese võrra, vabatahtlikest kindlustuslepingutest saadud tulu kasvas 114 tuhande euro võrra.

Vene Föderatsiooni relvajõudude mittetöötavate pensionäride kindlustamisest saadi 2023. aastal tulu ligi 315 tuhat eurot, kindlustatud oli 151 inimest (kuukeskmise). Eelneva aastaga võrreldes vähenes Vene Föderatsiooni relvajõudude mittetöötavate pensionäride arv 22 inimese võrra ja saadav tulu 22 tuhande euro võrra. Kuni 2023. aasta 28. veebruarini tasus Vene Föderatsioon iga sõjaväepensionäri eest 165,33 eurot kuus ja alates 1. märtsist 176,30 eurot kuus. Ravikindlustusmakse kuutasu arvutamisel on aluseks võetud 2023. aasta keskmine ravikulu 70–79-aastaste vanuserühmas.

Võrreldes planeerituga laekus kindlustuslepingute alusel saadavat tulu 408 tuhande euro võrra ehk 27% enam. 2022. aastaga võrreldes kasvasid tulud 5%, mida mõjutas vabatahtlikest kindlustuslepingutest saadava tulu parem laekumine.

Sissenõuded ja tulud ravikindlustushüvitistelt

Sissenõuetena kajastatakse kindlustusfirmadele esitatud liikluskahju tagajärjel väljamakstud tervishoiukulude sissenõuded ning tervishoiuteenuse osutajatele, apteekritele ja kindlustatutele kontrolli tulemusel esitatud nõuded.

2023. aastal laekus nõuetest tulu üle 2 miljoni euro, mida on kavandatud eelarvega võrreldes ligi 741 tuhande euro võrra enam. Eelneva aastaga võrreldes laekus tulusid nõuetest 63% enam. Eelmise aastaga võrreldes on tulude laekumist mõjutanud kõige enam kindlustusfirmadele esitatud liikluskahju sissenõuete suurenemine 96% ehk ligi 508 tuhande euro võrra. Erasisikute nõuete alusel arvestati tuludesse nõudeid 22% ehk 79 tuhande euro võrra enam kui aasta varem.

Finantstulud

Tervisekassa saab Rahandusministeeriumiga sõlmitud hoiulepingu alusel riigi kontsernikontol hoitava raha jäägilt intressi, mille suurus on võrdne riigi kassareservi tulusega. Tulusus sõltub perioodi jooksul võlakirjaturu hinnaliikumisi mõjutanud sündmustest ja lühiajalise deposiidi intressimääradest. 2023. aasta jooksul teenis Tervisekassa riigi kontsernikontol hoitava raha jäägilt intressitulu ligi 19 miljonit eurot (2022. aastal 1,5 miljonit eurot).

Muud tulud

Muude tulude all kajastatakse Tervisekassa esitatud nõuded EL-i liikmesriikide pädevatele asutustele nende riikide kindlustatutele Eestis osutatud raviteenuste eest, tulu raviteenuste arvete töötlemisest ning tegevuskulude ja ravikindlustuse kuludega seotud valuutakursi muutuste kasumid. Samuti on 2023. aastal muude tulude all kajastatud COVID-19 vaktsineerimise ning vaktsiinikindlustuse süsteemiga seotud kulude katmiseks riigi poolt eraldatud vahendid.

Muudesse tuludesse laekus 2023. aastal tulu sihtfinantseerimisest ligi 40 miljonit eurot, mida on kavandatud võrreldes ligi 21 miljonit eurot enam. Sotsiaalministeerium eraldas COVID-19 vaktsiinidele ja ravimitele ning vaktsineerimise korraldamiseks 27 miljonit eurot, Ukraina sõjapõgenikega seotud

kulude katteks 8 miljonit eurot, sõjas haavata saanute raviks 2 miljonit eurot, vaktsiinikindlustuse süsteemi toimimiseks 487 tuhat eurot, vaksineerimise kommunikatsiooniks 47 tuhat eurot, Terviseportali arendamiseks 975 tuhat eurot ja IT-kesksüsteemide arendamiseks 49 tuhat eurot.

Muude tulude all kajastuvatest nõuetest liikmesriikide pädevatele asutustele laekus EL-i liikmesriikide kindlustatutele Eestis osutatud raviteenuste eest tulu 5 miljonit eurot.

Majandustegevusest, sh muu tuluna majandustegevusest, viivistest, leppetrahvidest ja valuutakursi muutustest laekus tulu kokku ligi 40 tuhat eurot (2022. aastal 314 tuhat eurot).

Muudes tuludes kajastatud hulgimüüjatele suukaudsete COVID-19 ravimite müügist saadud tulu laekus ligi 2 miljonit eurot ning vaktsiinikindlustusmaksid 81 tuhat eurot.

Kulud

Tervisekassa kulude eelarve jaguneb tervishoiukuludeks ja tegevuskuludeks.

Tervishoiukulude eelarve täitmine oli aruandeperioodil üle 2 miljardi euro ehk 99%. 2023. aastal saime katta tervishoiukulusid, sh tasuta tervishoiuteenuste eest, kulusid haiguste ennetamiseks ja raviks, rahastada ravimite ja meditsiiniseadmete ostmist ning maksta rahalisi hüvitisi kokku ligi 254 miljoni euro ehk 14% võrra suuremas mahus kui 2022. aastal. Tervisekassa tegevuskulude eelarve täitmine oli aruandeperioodil üle 20 miljoni euro ehk 98%.

2023. aasta tervishoiukulude eelarve kavandamisel lähtusime järgmistest põhimõtetest:

- pakkuda kindlustatutele laiemat valikut tõenduspõhiseid tervishoiuteenuseid, ravimeid ja meditsiiniseadmeid;
- pöörata lisaks haiguste diagnoosimisele ja ravile suurt tähelepanu ka terviseriskide ennetusele;
- rahastada Tervisekassa poolt kindlustatud inimeste tervishoiuteenuseid vastavalt hinnatud nõudlusele ja eelarve vahenditele;
- arvestada palgakomponendi muutumisega teenuste hindades alates 1. aprillist 2023.

2023. aasta tervishoiukulude eelarve täitmist on mõjutanud:

- tervishoiuteenuste prognoositust väiksem kasutus;
- ajutiste töövõimetushüvitiste kavandatust väiksem kasutus.

Tervishoiuteenuste eelarve täitmine

Tervishoiuteenuste eelarve täitmine oli kavandatust 30 miljoni euro võrra väiksem (täitmine 99%). Tervishoiuteenuste eelarve alatäitmist mõjutas kõige enam eriarstiabi eelarve prognoositust ligi 18 miljoni euro võrra väiksem kasutus (täitmine 98%). Selle tingis peamiselt COVID-19 haiguskoormuse vähenemine: 2023. aastal oli COVID-19 haigusega statsionaarsel ravil 3856 inimest eelnevast aastast vähem. Eriarstiabi kasutanud inimeste arv kokku aga ei vähenenud: 2023. aastal kasutas eriarstiabi kokku 784 592 inimest, mida on 7000 inimese ehk 1% võrra eelmisest aastast enam.

Ajutiste töövõimetushüvitiste eelarve täitmine

Ajutise töövõimetuse hüvitiste eelarve täitmine on võrreldes kavandatuga üle 36 miljoni euro võrra väiksem ehk 81%, mis tuleneb haigus- ja hooldushüvitiste kavandatust väiksemast väljamaksmisest. 2023. aastal maksime ajutise töövõimetuse hüvitisi kokku üle 155 miljoni euro, mida on kolmandiku võrra vähem kui eelmisel aastal samal ajal.

Selle peamine põhjus oli COVID-19 haiguskoormuse vähenemine, sest koroonaviiruse leviku ja haiguspäevade hüvitamise muudatuse tulemusel kasvas eelneval kahel aastal haiguslehtede väljastamine hüppeliselt. Lisaks mõjutas aruandeaasta haigushüvitiste väljamaksete vähenemist lisaks COVID-19 haiguskoormuse vähenemisele haiguslehtede maksmisel koroonaeelse korra taastamine.

Samuti mõjutab töövõimetushüvitiste väljamaksete vähenemist osaliselt vanemahüvitise süsteemi reform, millega liikusid sünnitushüvitised alates 2022. aasta 1. aprillist Tervisekassast välja ning ema sünnitushüvitist hakkas maksma Sotsiaalkindlustusamet.

Keskmised kulud ühe kindlustatud inimese kohta

Keskliste kulude arvutamise aluseks on Eestis ravikindlustatud inimestele osutatud tervishoiuteenused ning neile kompenseeritud ravimid, meditsiiniseadmed ja hüvitised, mille eest on tasunud Tervisekassa. Võrreldes eelmise aastaga on 2023. aastal keskmine kulu ühe kindlustatu kohta suurenenud 2%. Kindlustatud inimeste vanuse järgi on keskmine kulu kõige suurem 80–89-aastaste vanuserühmas.

Tabel 5. Keskmised kulud ühe kindlustatud inimese kohta

Vanus	Kindlustatud	Ennetamine	Üldarstiabi	Eriarstiabi	Õendusabi	Hambaravi	Ravimid, sh täiendav ravimihüvitis	Töövõimetushüvitis	Meditsiiniseadmed	Kokku
0–9	142 128	1	47	412	59	132	45	0	9	706
10–19	156 976	16	26	284	0	232	53	0	20	634
20–29	117 200	13	35	471	1	21	73	118	10	742
30–39	179 678	4	40	547	2	22	82	231	9	937
40–49	173 290	6	47	573	6	22	119	207	10	989
50–59	161 957	16	61	823	16	26	175	208	15	1 340
60–69	164 048	17	77	1 238	47	46	287	155	19	1 886
70–79	120 117	1	86	1 697	137	52	407	30	23	2 432
80–89	66 838	0	90	1 808	446	40	417	3	19	2 824
90–99	13 119	0	77	1 391	892	21	281	0	11	2 674
100+	258	0	79	979	912	6	145	0	6	2 126
Kokku	1 295 609	9	54	799	60	67	166	119	14	1 289

1. Tervishoiuteenused

Tervishoiuteenuste eelarve on Tervisekassa ja raviasutuste vahel sõlmitud lepingute alusel tervishoiuteenuste osutajatele tasutavate teenuste kulu. Tervishoiuteenuste eelarve sisaldab haiguste ennetamist, perearstiabi, eriarstiabi, õendusabi, laste ja täiskasvanute hambaravihüvitise, kiirabi, psühhiaatrilise sundravi ja ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi eelarvet. Tegemist on nn mitterahaliste ravikindlustushüvitistega – Tervisekassa tasub raviasutuse poolt osutatud teenuste eest otse teenuseosutajatele.

Solidaarse ravikindlustuse üks oluline eesmärk on tagada kõigile kindlustatud inimestele arstiabi ja teiste ravikindlustuse poolt pakutavate hüvitiste võrdne kättesaadavus. Selle eesmärgi saavutamiseks eelneb ravi rahastamise lepingute kavandamisele igal aastal inimeste ravivajaduse ehk tervishoiuteenuste nõudluse metoodiline hindamine. Nõudlust hindame kõikidel erialadel ja teenuste tüüpides. Hindamisel arvestame, kui suur on kindlustatute oodatav tervishoiuteenuste vajadus järgmiseks aastaks. Alates 2020. aastast hindame tervishoiuteenuste nõudlust üldisemal tasemel võrreldes eelmiste aastatega, st hindame teenuse vajadust Eestis tervikuna, mitte maakonnapõhiselt. Rahastatavate tervishoiuteenuste nõudlus on väga oluline sisend raviasutuste lepingupakkumuste kavandamisel. Selle alusel koostame lepingud ja arvestame kindlustatu ravivajadust nii erialade kui ka erinevatesse raviasutustesse ravile liikumise kaupa.

2023. aastal kavandati tervishoiuteenuste eelarveks ligi 1,7 miljardit eurot, millest kasutati aasta lõpuks üle 1,6 miljardi eurot ehk 99%. Tervishoiuteenuste eelarvest kaeti 2023. aastal tervishoiuteenuste hindade tagasiulatuvad muudatused summas 1,7 miljonit eurot, mida ei ole võimalik siduda teenusepõhise jooksva raviarveldusega.

Varasema aastaga võrreldes kasvas tervishoiuteenuste tegelik rahastamine 19% ehk ligi 264 miljoni euro võrra, millest kõige suuremas mahu ehk 172 miljoni euro võrra (18%) enam tasusime eriarstiabi teenuste eest ja ligi 46 miljoni euro ehk 23% võrra enam perearstiabi teenuste eest.

Tabel 6. Tervishoiuteenuste eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Haiguste ennetamine	24 533	26 073	94%	19 204	28%
Perearstiabi	251 475	244 789	103%	205 065	23%
Eriarstiabi	1 109 850	1 127 666	98%	937 526	18%
Õendusabi	78 196	84 868	92%	61 305	28%
Hambaravi	86 450	86 101	100%	72 122	20%
Kiirabi	78 919	79 694	99%	67 109	18%
Ravikindlustamata isikute vältimatu ravi	11 638	13 570	86%	11 947	-3%
Psühhiaatriline sundravi	6 138	6 925	89%	1 259	388%
Teenuseülestest hinnamuudatuste kompenseerimine	1 748	-	-	8 901	-80%
Isikukaitsevahendid	-	-	-	810	-
Kokku	1 648 947	1 669 686	99%	1 385 248	19%

1.1 Haiguste ennetamine

Haiguste ennetamise all mõistame tegevusi, mis on otseses seoses riigi rahvastiku tervise arengukava ja Tervisekassa strateegiliste eesmärkidega ning mis tõenduspõhiselt aitavad kaasa haiguste varajasele avastamisele: tervisekontrollid, rasedate ja vastsündinute sõeluuringud, vähi sõeluuringud. Samuti kuuluvad siia tegevused, mis on suunatud krooniliste haiguste ägenemiste ja neist põhjustatud tüsistuste vähendamiseks või ärahoidmiseks. Üks selline näide on krooniliste haiguste ohjamine perearsti kvaliteedisüsteemi rakendamise abil, et vältida edaspidiseid suuri kulutusi seoses nende haiguste raviga ning inimeste varajast töövõime kaotust, invaliidistumist või surma. Tervisekassa kompenseerib oma kindlustatutele suures mahus ka ennetaval eesmärgil väljastatud ravimeid ja meditsiiniseadmeid. Seega tegeletakse haiguste ennetamisega tervishoius igal tasandil.

2023. aastast kehtima hakanud tervishoiuteenuste loetelu muudatusena tasustatakse koolitervishoius lisakoefitsiendiga kooliõdesid, kes on saanud juhendamist vaimse tervise õdedelt, et toetada seeläbi noorte vaimset tervist võimalikult mitmekülgset.

Samuti võtsime veelgi suurema rolli ennetusteenuste korraldamisel. Ennetustegevuste hulka lisandusid Tervise Arengu Instituudist üle tulevad sõltuvusnõustamise ja -raviteenused ning tuberkuloosiravi teenuste korraldamine.

Tabel 7. Haiguste ennetamise eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 tegelik		2023 eelarve		Eelarve täitmine		2022 tegelik		Muutus 2023 vs. 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Koolitervishoid	12 681	–	12 430	–	102%	0%	10 033	–	26%	0%
Noorte reproduktiivtervise alane nõustamine	1 947	23 128	2 432	29 260	80%	79%	1 673	23 410	16%	–1%
Noorsportlaste tervisekontroll	2 015	10 962	2 335	12 830	86%	85%	1 517	9 881	33%	11%
Rinnavähi varajane avastamine	3 568	60 020	4 048	68 163	88%	88%	2 852	57 326	25%	5%
Emakaelavähi varajane avastamine	2 336	38 634	2 299	40 922	102%	94%	1 881	34 267	24%	13%
Jämesoolevähi varajane avastamine	928	2 156	927	1 881	100%	115%	685	1 805	35%	19%
Kopsuvähi varajane avastamine	410	2 597	544	3 510	75%	74%	469	3 322	–13%	–22%
Tubakast loobumise nõustamine	30	913	112	3 150	27%	29%	21	717	43%	27%
Laste müoopia ennetus	40	471	89	1 010	45%	47%	45	633	–11%	–26%
Alkoholitarvitamise häire ennetus	561	5 167	857	11 000	65%	47%	–	–	–	–
Muu ennetus (projektid, analüüsid)	17	–	–	–	0%	0%	28	–	–39%	–
Kokku	24 533	144 048	26 073	171 726	94%	84%	19 204	131 361	28%	10%

Haiguste ennetamise eelarve oli 2023. aastal 26 miljonit eurot, millest kasutasime aruandeaasta lõpuks üle 24 miljoni euro ehk 94%. Varasema aastaga võrreldes kasvas ennetusteenuste tegelik rahastamine 28% ehk üle 5 miljoni euro.

Võrreldes eelmise aastaga on märkimisväärselt suurenenud sõeluuringute osalusmäärad: emakakaelavähi sõeluuringu puhul 9%, rinnavähi sõeluuringu puhul 3% ning jämesoolevähi puhul 5% võrra, mis näitab, et inimesed tähtsustavad sõeluuringutel osalemist järjest rohkem. Sõeluuringute hõlmatuse suurendamiseks saadab Tervisekassa sõeluuringule kutsumisel personaalseid SMS-kutseid, korraldab üldise teadlikkuse suurendamiseks erinevaid kampaaniaid, teeb neis osalemist lihtsamaks ja mugavamaks ning suurendab maakondlike tervisedendajate võrgustike abil inimeste teadlikkust vähi sõeluuringutest.

Koolitervishoiuteenuse peamine eesmärk on kooliealiste laste tervise ja arengu süsteemne jälgimine, võimalike probleemide korral lapsevanema teavitamine ning lapse suunamine täiendavateks uuringuteks ja abi saamiseks spetsialistide juurde. Koolitervishoiuteenuse hulka kuuluvad õpilaste ennetav tervisekontroll, mis hõlmab õendusanamneesi kogumist ja tervises seisundi hindamist, ning õpilaste vaksineerimine vastavalt kehtivale riiklikule immuniseerimiskavale.

Alates 2022/2023. õppeaastast hakkas kehtima kooliõdede kvaliteedisüsteem. Alates 2022. aasta juulist saavad vastava koolituse läbinud kooliõded osutada tubaka- või nikotiinitoodetest loobumise nõustamise teenust ning alates 2023. aasta jaanuarist saavad vastava koolituse läbinud kooliõded pakkuda lisaks ka alkoholitarvitamise häire ennetuse ja nõustamise teenust. Alates 2023/2024. õppeaastast saab kooliõde osutada vaimse tervise õe juhendamisel psühholoogilist abi. Koolitervishoiu teenuse eest tasume partneritele püsitasu põhimõttel.

2023. aastal osutati koolitervishoiuteenust kokku 108 780 õpilasele, mis moodustab 66% õpilaste koguarvust. Koolitervishoiuteenuseid kasutanud õpilaste arv kasvas 2022. aastaga võrreldes 4%, peamiseks kasvu põhjuseks oli suurenenud õpilaste arv. Võrreldes 2022. aastaga suurenes õpilaste arv 2000 õpilase võrra.

Noorte reproduktiivtervise alane nõustamine ja seksuaalsel teel levivate infektsioonide ennetamine on alates 1. juulist 2018 suunatud mõlemast soost noortele vanuses kuni 26 eluaastat. Koostöös Eesti Seksuaaltervise Liidu, Eesti Naistearstide Seltsi ja Eesti Õmmaemandate Ühingu on kirjeldatud noorte reproduktiivtervise alase teenuse sisu, teenuseosutajate pädevus, teenuse ulatus ja infrastruktuur. 2023. aastal kasutas noorte reproduktiivtervise alast nõustamist kokku 14 488 kuni 26-aastast noort ehk ligi 4% noorte koguarvust. Eelmise aasta sama perioodiga võrreldes kasutas nõustamisteenust 175 noort vähem.

Noorsportlaste tervisekontroll on suunatud kuni 19-aastastele noortele, kes treenivad ja võistlevad regulaarselt vähemalt kuus akadeemilist tundi nädalas lisaks kooli kehalise kasvatuse tundidele. Spordimeditsiiniliste terviseuuringute laiem eesmärk on kaitsta sportlaste tervist ja tagada tervisele ohutu treenimine. Samuti vähendada nõustamise ja ennetustegevuste kaudu spordiga kaasnevate terviseprobleemide/vigastuste tekkeriski tulevikus. Noorsportlaste tervisekontrollis käis 2023. aastal kokku 10 474 kuni 19-aastast noort, mida on 11% enam kui eelmisel aastal. 2023. aasta tervisekontrollide tulemusena piirati sportimist 8% kontrollis osalenud noorsportlasel ja tuvastati umbes 20 tõsisemat terviseriket, mille tulemusena keelati neil noortel sportimine kõikidel spordialadel.

Alates 2021. aastast lisati **vastsündinute sõeluuringusse** GALT-ensüümi aktiivsuse määramise test, mille tulemusena toimub Eestis nagu enamikus Euroopa riikides vastsündinute galaktoseemia sõeluuring.

Rinnavähi ennetuse riikliku sõeluuringu eesmärk on varajases arengustaadiumis rinnavähkide avastamise osakaalu suurendamine ja rinnavähki suremuse vähendamine. Alates 2018. aastast hakkasime vastavalt uuendatud riiklikule rinnavähi sõeluuringu tegevusjuhendile kutsuma uuringule järk-järgult ka kuni 69-aastaseid naisi. 2022. aastal lõppes sihtrühma etapiline laiendamine ja nüüdsest on Eestis rinnavähi sõeluuringuga hõlmatud kõik 50–69-aastased naised. See vastab Euroopa Komisjoni soovitustele ja enamiku riikide praktikale. Aastast 2022 on rinnavähi sõeluuring lubatud ka neile, kellel esineb rinnavähi polügeense riskiskoori (PRS) kõrgeim riskitase.

Rinnavähi ennetuse riiklikus sõeluuringus osales 2023. aastal kokku 58 099 naist ehk 3801 naist enam kui 2022. aastal. Sõeluuringu hõlmatus oli 67%, mis on 3% võrra kõrgem kui 2022. aastal.

Emakakaelavähi sõeluuringu eesmärk on vähieelsete seisundite õigeaegne avastamine ja ravi, et vähendada haigestumist emakakaelavähki. Emakakaelavähi sõeluuringu kaugem eesmärk on emakakaelavähki haigestumise ja suremuse vähenemine.

Emakakaelavähi ennetuse riiklikus sõeluuringus osales nii kliinikus proovi andes kui ka kodutesti tehes kokku 47 121 naist ehk ligi 3466 naist enam kui 2022. aastal. Sõeluuringuga hõlmatus oli 70%, mis on 11% võrra kõrgem kui 2022. aastal. Koostöös Tervise Arengu Instituudiga jätkasime eelmisel aastal alanud koostööd HPV kodutestimise katseprojektiga ja alates 2023. aasta teisest poolaastast pakkusime kodutestimist nendele naistele, kes polnud selleks ajaks sõeluuringu kutsele reageerinud. Naised saavad tellida kodutesti endale koju ja lisaks pakutakse koduteste ka apteekides. Kui 2022. aastal pakkusime koduteste vaid Ida-Virumaa apteekides, siis 2023. aastal laiendasime apteekide ringi ning lisandusid Võru-, Viljandi-, Valga- ja Põlvamaa apteegid. Projekti eesmärk on veelgi suurendada sõeluuringus osalevate naiste arvu.

Jämesoolevähi varajase avastamise sõeluuringu eesmärk on kindlaks teha need inimesed, kellel võib esineda jämesoolevähile viitavaid tunnuseid. See võimaldab avastada jämesoolevähki varasemas staadiumis või enne selle tekkimist, st vähieelses seisundis. Sõeluuring koosneb peitveretestist ja vajaduse korral lisanduvast koloskoopilisest uuringust. Jämesoolevähi sõeluuringu tegemist koordineerivad perearstid, kelle ülesanne on sihtrühma nõustamine ja peitveretestide tegemise kättesaadavaks muutmine. Sõeluuringule oodatakse osalema 60–69-aastaseid mehi ja naisi iga kahe aasta tagant.

2023. aastal osales jämesoolevähi ennetuse riiklikus sõeluuringus kokku 49 504 inimest ehk ligi 6457 inimest enam kui 2022. aastal. Sõeluuringu osalemismäär oli 63%, mis on 11% võrra kõrgem kui 2022. aastal.

Alates 2022. aastast rahastab Tervisekassa **kopsuvähi sõeluuringu piirkondlikku katseprojekti** ja koordineerib tegevusi üleriigilisse sõeluuringu programmi jõudmiseks. 1. aprillist 2023 algas kopsuvähi sõeluuringu piirkondliku katseprojekti teine aasta. Katseprojekt hõlmab Tartu linna ja maakonna perearstide patsiente: 92-st Tartu linna ja maakonna perearstikeskusest on praeguseks projektiga liitunud 86. Projekti veab Tartu Ülikool koos Tartu Ülikooli Kliinikumiga. Katseprojektide käigus on 2023. aasta 31. detsembri seisuga avastatud 40 kopsuvähki (lisaks 6 kopsuvähikahtlast juhtu, mis 31.12.2023 seisuga ei olnud veel kinnitatud / ümber lükatud), üle 3000 kaasuva leiu, sh 60 muu kasvaja kahtlus. Tervisekassa tasus 2023. aasta 31. detsembri lõpu seisuga katseprojekti elluviimiseks ligi 780 tuhat eurot, millest 409 tuhat eurot maksti Tervisekassa ennetuse eelarvest ja ligi 371 tuhat eurot innovatsioonifondi kuludest.

Tubaka- või nikotiinitoodetest loobumise nõustamisteenust kasutas 2023. aastal 893 inimest ehk ligi 472 inimest enam kui 2022. aastal.

Alates 2023. aastast on **alkoholitarvitamise häire ennetusteenuse** arendaja ja koordineerija Tervisekassa. Varem rahastati seda Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest Tervise Arengu Instituudi juhitavast programmist. Alkoholitarvitamise häire ennetusteenuse eesmärk on alkoholi liigtarvitamise varajane avastamine ja lühisekkumine alkoholist põhjustatud kahju vähendamiseks. Alkoholitarvitamise häire ennetusteenust kasutas 2023. aastal 7025 inimest. Nii sõeluuringutel osalemise kui ka tubaka- ja nikotiinitoodetest loobumise nõustamise toetamiseks oleme sõlminud lepingud maakondlike tervisedendajatega, kelle roll on maakonnas teenuste tutvustamine.

1.2 Perearstiabi

Õigeaegne esmane kontakt tervishoiusüsteemiga on kvaliteetse ravitulemuse saavutamise eeldus. Seetõttu peame oluliseks tugevdada ja laiendada perearstide ja pereõdede rolli ravi koordineerijate ja tervisenõustajateks. Perearstiabi areng peab kaasa aitama patsiendikeskse tervishoiu arenemisele, mis tähendab omakorda terviklikku ja integreeritud ravi tervishoiusüsteemi eri tasandite koostöös, sh on oluline tagada koostöö lähedalt seotud sotsiaalvaldkonnaga.

Alates 2023. aastast lisandus esmatasandi tervishoidu mitmeid uuendusi, millega soovime parandada raviteenuste kvaliteeti, teha arstiabi kättesaadavamaks ja tagada inimestele paremad ravivõimalused. 2023. aastast kehtima hakanud tervishoiuteenuste loetelu olulisemad muudatused, mis mõjutasid 2023. aasta eelarvet ja eelarve täitmist, on järgmised:

- perearstidele suurendati nimistus olevate patsientide eest ettenähtud pearaha seoses perearstiabi kulumudeliga arstide tööaja pikendamise poole tunni võrra päevas;
- perearstiabi teenuse kättesaadavuse tagamiseks võimaldati perearsti nimistu esmakordsel kinnitamisel (0-nimistu) tasuda pearaha 1200 kindlustatud inimese eest, mis võimaldab töötasu maksimise nii arstile kui ka õele ning samuti uuringuteks ja teraapiateks vajaminevad ressursid;
- kõik füsioteraapiateenused viidi tegevusfondi. Muudatuse eesmärk on teenuste kättesaadavuse suurendamine (kõik füsioteraapiateenused rahalise mahu piiranguta tegevusfondis), raviarvete esitamise lihtsustamine ning sarnaste teenuste rahastamise viimine sarnastele alustele;
- riskipatsientide paremaks jälgimiseks ja seeläbi krooniliste haiguste süvenemise ennetamiseks hakkas Tervisekassa perearstiabis rahastama riskipõhise ravijuhtimise teenust;
- Tervisekassa hakkas tasuma perearstikeskustesse tööle võetud kliiniliste assistentide ja registratöride töö eest, et vabastada pereõdedele ja -arstidele aega meditsiinilise töö jaoks ning parandada perearstiabi kättesaadavust;
- lisandus gripi vastu vaktsineerimise sihtrühm vanuses 60–64 aastat;
- lisandusid alkoholitarvitamise häire ennetuse ja nõustamise teenused.

2023. aastal rahastas Tervisekassa perearstiabi enam kui 251 miljoni euro eest, mida on üle 46 miljoni euro ehk 23% rohkem kui aasta varem. Perearstiabi eelarve ületati planeerituga võrreldes ligi 7 miljoni euro ehk 3% võrra. Seda mõjutas kõige enam tegevusfondi teenuste suurem kasutus ja perearstide töökoormuse leevendamise eesmärgil rahastatava kolmanda pereõde eelarve kasutus.

2023. aastal kasutas perearstiabi teenuseid kokku 1 080 828 inimest, mida on 56 806 inimese võrra ehk 5% vähem kui 2022. aastal. Kuna eelnevatel suure COVID-19 haiguskoormuse aastatel kasvas perearstiabi vajanud inimeste arv (2019. aastast kuni 2022. aastani 9% ehk üle 100 000 inimese, sh arvestades, et perearstide juures toimus muuhulgas suuremahuline COVID-19 vastu vaktsineerimine), siis alates COVID-19 haiguskoormuse langusest on perearstiabi vajanud inimeste arv lähenemas COVID-19-eelsele tasemele.

Tabel 8. Perearstiabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Baasraha	32 184	33 165	97%	29 726	8%
Kauguse lisatasu	4 523	4 595	98%	4 583	-1%
Lisatasu teise pereõe eest	20 338	17 755	115%	15 226	34%
Perearsti järjepidevuse tasu	222	101	220%	82	169%
Pearaha kokku	111 977	110 576	101%	93 639	20%
Pearaha kuni 3 a vanuste kindlustatute eest	5 864	5 998	98%	5 222	12%
Pearaha 3–6 a vanuste kindlustatute eest	6 750	6 668	101%	5 621	20%
Pearaha 7–49 a vanuste kindlustatute eest	45 002	44 572	101%	37 492	20%
Pearaha 50–69 a vanuste kindlustatute eest	30 942	30 464	102%	25 951	19%
Pearaha üle 70 a vanuste kindlustatute eest	23 419	22 874	102%	19 353	21%
Uuringute fond	46 067	47 394	97%	38 085	21%
Tegevusfond	13 400	10 092	133%	8 051	66%
Teraapiafond	4 207	5 024	84%	3 219	31%
Koduõendus tervisekeskustes	2 367	1 908	124%	1 622	46%
Soolevähi varajane avastamine	606	614	99%	492	23%
Emakakaelavähi varajane avastamine	73	70	104%	62	18%
Tööajaväline lisatasu	464	496	94%	434	7%
Kvaliteedi lisatasu	6 667	7 120	94%	6 282	6%
Asendusteenuse osutaja sõidukulu	629	521	121%	499	26%
Lisatasu muu personal tervisekeskuses	781	716	109%	488	60%
Lisatasu kliinilise assistendi eest	1 844	0	–	–	–
Tubakast loobumise nõustamine	9	35	26%	1	–
Alkoholitartvitamise häire	83	101	82%	–	–
Perearsti näidisprojektid	363	191	190%	351	3%
Ukraina sõjapõgenikele osutatud perearstiabi	3 351	2 350	143%	798	–
Riskipõhine ravijuhtimine	36	–	–	–	–
Perearsti nõuandetelefon	1 284	1 965	65%	1 425	-10%
Kokku	251 475	244 789	103%	205 065	23%

Baasraha maksti 310 praksisele ja 463 nimistule, tervisekeskuse baasraha maksti 153 praksisele ja 372 nimistule. Baasraha eelarve täitmine oli 97%. **Pearaha** kasutus oli 101%: pearaha maksime 1,4 miljonit eurot rohkem. Baasraha maksime 2023. aastal kokku 32 miljonit eurot ja pearaha ligi 112 miljonit eurot.

2023. aastal maksime **lisatasu teise pereõe eest** üle 20 miljoni euro, mida on ligi 3 miljonit eurot ehk 15% planeeritust enam. Teise pereõe lisatasu saanud nimistute arv on aasta-aastalt suurenenud: 2023. aastal rahastas Tervisekassa teist pereõe 656 nimistus (2022. aastal 629 nimistus).

Planeeritust üle 3 miljoni euro ehk 33% suurem oli ka perearsti **tegevusfondi** kasutus. Võrreldes aasta varasemaga on aruandeaasta jooksul tehtud 40% rohkem e-konsultatsioone ja seetõttu on tegevusfondis suurenenud e-konsultatsioonide tegemisega kaasnenud uuringute hulk. Lisaks mõjutas tegevusfondi kasvu esmatasandi tervisekeskuste füsioteraapiateenuse lisandumine alates 2023. aasta 1. aprillist (seni kajastus see teraapiafondis).

Perearsti **uuringufondi ja teraapiafondi** kasutus jäi planeeritust väiksemaks, kuid võrreldes eelmise aastaga suurenes uuringufondi kasutus 21% ning teraapiafondi kasutus 31%.

Alates 1. juulist 2022 maksab Tervisekassa **järjepidevuse lisatasu** perearstiabi osutajale, kes perearstiteenuse järjepidevuse tagamiseks võtab nimistu üleandmise eesmärgil tööle peremeditsiini residendi või nimistuta perearsti (v.a Tallinnas ja Tartus). Perearstide järjepidevuse tagamise inkubatsiooniprogramm on perearstiteenuse järjepidevuse tagamise toetusmeede, mis ühendab nimistuta perearsti nimistust loobuva perearstiga. Programm võimaldab nimistu sujuvat järk-järgulist üleandmist ja nimistuga tutvuda soovivale perearstile võimalust koos nimistust loobuva perearstiga koos töötada. 2023. aastal maksis Tervisekassa järjepidevuse lisatasu 222 tuhat eurot kümnele nimistule.

Perearstiabis koduõendusteenuse osutamise eesmärk on laiendada inimestele perearsti osutatavate teenuste valikut. Koduõendusteenust pakuti tervisekeskustes 2023. aastal üle 50 180 korra, mida on eelmise aasta sama ajaga võrreldes 25% enam. 2023. aastal suurenes koduõendusteenust osutavate praksiste arv kahe võrra. 2023. aastal tasusime tervisekeskustes koduõendusteenuse osutamise eest kokku üle 2 miljoni euro, mida on võrreldes 2022. aastaga 46% ehk 745 tuhande euro võrra enam.

Tervisekassa maksis 2023. aastal perearstidele **kvaliteedi lisatasu** kokku ligi 7 miljonit eurot, mida on 6% enam kui 2022. aastal. Perearstide kvaliteedisüsteemi eesmärk on motiveerida perearste tegelema haiguste ennetusega, krooniliste haigete jälgimisega ja oma pädevuse suurendamisega.

Alates 2021. aasta algusest lisandus teenusena **asendusteenuse osutaja sõidukulu kompenseerimine**. Teenus on vajalik, et tagada perearstiabi kättesaadavus perearsti pikemaajalisel eemalolekul või ettenägematu ja vältimatu vajaduse ilmnemisel. Õe sõidukulu tasutakse juhul, kui ta asub tööle asendusnimistust juurde. 2023. aastal tasusime asendusteenuse osutaja sõidukulu summas 629 tuhat eurot, mida on 2022. aastaga võrreldes 26% enam.

Lisatasu muu personali eest tervisekeskuses tasusime 2023. aastal 781 tuhat eurot, mida on 2022. aastaga võrreldes 60% enam. Lisatasu eelarvet on mõjutanud nii tasu tõus (14%) kui ka perearsti nimistute juurde võetud lisapersonali arvu kasv.

Lisaks maksab Tervisekassa alates 2023. aastast perearstide töö efektiivsemaks muutmiseks tervisekeskustele ja üksikpraksistele **kliinilise assistendi** eest, mis võimaldab vabastada õdede ja arstide ressursi administratiivtööst. Kliinilise assistendi eest tasus Tervisekassa 2023. aasta jooksul kokku üle 1,8 miljoni euro. Lisaks tervisekeskustele lisandus kliiniline assistent 79 tavapraksisele.

2022. aasta alguses käivitus perearsti **näidisprojekt** „Proaktiivne terviseteeakonna digidisainer“. See on digilahendus patsiendi ja esmatasandi tervisekeskuste vaheliseks efektiivseks suhtlemiseks ravi planeerimisel, jälgimisel ning toetamisel. Lisaks jätkasime „Eelvisiidi näidisprojekti“ loomisega, mis täiendab perearstikeskuse tööprotsessi ning loob tervikliku ja kättesaadava esmatasandi teenuse. Lahendus võimaldab patsiendi mure pakilisust hinnata, et kiiremat abi vajavad patsiendid saaks eelisjärjekorras teenindatud. Lisaks saab lahenduse abil teha videovastuvõtte. Kokku tasusime näidisprojekti-de elluviimiseks 363 tuhat eurot.

Alates 1. juulist 2023 tööme Eesti perearstiabisse **riskipõhise ravijuhtimise**, et aidata senisest enam riskipatsiente. Riskipatsientidel on enamasti mitu kroonilist haigust, muud kaasuvad probleemid, suur risk tervise halvenemiseks ja nad kasutavad tervishoiuteenuseid väga palju. Riskipõhine ravijuhtimine on vajalik selleks, et krooniliste haigustega patsientide ravi oleks paremini hallatav, nende tervises seisund ei halveneks ja nad võtaksid ka ise aktiivsemalt vastutust oma tervise eest. Spetsiaalselt Eesti perearstidele suunatud tõenduspõhise riskipatsientide mudeli väljatöötamisel kasutati rahvusvahelist kogemust, sidudes selle Eesti uuringute ja kogemusega. 2023. aastal tasusime perearstidele riskipõhise ravijuhtimise teenuse eest 36 tuhat eurot.

2023. aastal lisandusid perearstiabisse **alkoholitarvitamise häire ennetuse ja nõustamise teenused**, mille eest tasus Tervisekassa 2023. aastal 83 tuhat eurot. Teenust kasutas 3130 inimest.

Tabel 9. Perearsti nimistute ja nimistus olevate kindlustatud inimeste arv ning perearsti nõuandetelefoni kõnede arv

	2023 tegelik	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Nimistute arv	785	783	0%
Kauguse lisatasu saavate nimistute arv	390	395	-1%
Teise pereõe lisatasu saavate nimistute arv	657	653	1%
Keskmine nimistu suurus (kindlustatud inimesi)	1 729	1 725	0%
Keskmine kindlustatute arv nimistus	1 605	1 603	0%
Aasta keskmine inimeste arv, kelle eest maksti pearaha	1 271 715	1 260 551	1%
kuni 3-aastased kindlustatud	37 184	39 487	-6%
3-6-aastased kindlustatud	58 319	57 818	1%
7-49-aastased kindlustatud	659 312	650 835	1%
50-69-aastased kindlustatud	319 702	318 245	0%
70-aastased ja vanemad kindlustatud	197 198	194 166	2%
Perearsti nõuandetelefoni kõnede arv	297 148	443 711	-33%

2023. aasta 31. detsembri seisuga oli Tervisekassal leping 409 perearstiabi teenuseosutajaga, kes teenindavad 785 **nimistut**. Nimistute arvu suurenemine on seotud uute nn 0-nimistute loomisega kasvava elanikkonnaga piirkondadesse. 2023. aasta jooksul loodi 7 uut nimistut.

Keskmine nimistu suurus ehk kindlustatud inimeste arv on püsinud aastate lõikes samal tasemel. 2023. aastal jätkus perearsti nimistute üleminek tervisekeskustesse. 30. detsembri seisuga on Eestis kokku 63 tervisekeskust, kes teenindavad 371 nimistut. Võrdluseks, et aasta varem oli võrreldaval perioodil kokku 59 tervisekeskust, kes teenindasid 341 nimistut.

Kauguse lisatasu saavate nimistute arv oli 2023. aastal 390, mida on võrreldes 2022. aastaga 5 nimistu võrra vähem. 2023. aastal tasus Tervisekassa **teise pereõe lisatasu** 657 nimistus, mis on võrreldes varasema aasta võrreldava perioodiga nelja nimistu võrra suurem.

Perearsti nõuandetelefoni kõnede arv vähenes 2023. aastal 33% võrra. Kokku tehti nõuandetelefoni-le 297 148 kõnet, mis on ligi 146 563 kõnet vähem kui 2022. aastal. Kõnede arv tõusis COVID-19 haiguse perioodil ja on nüüdseks langenud koroonaelsele tasemele. 2022. aasta algusest saavad inimesed, kellel on tavatelefonikõne vahendusel suhtlemine raskendatud (näiteks vaegkuuljad ja kõnepuudega inimesed) suhelda veebivestluse abil. 2023. aasta jooksul toimus 96 veebivestlust, mida on eelmise aasta sama ajaga võrreldes 34 vähem.

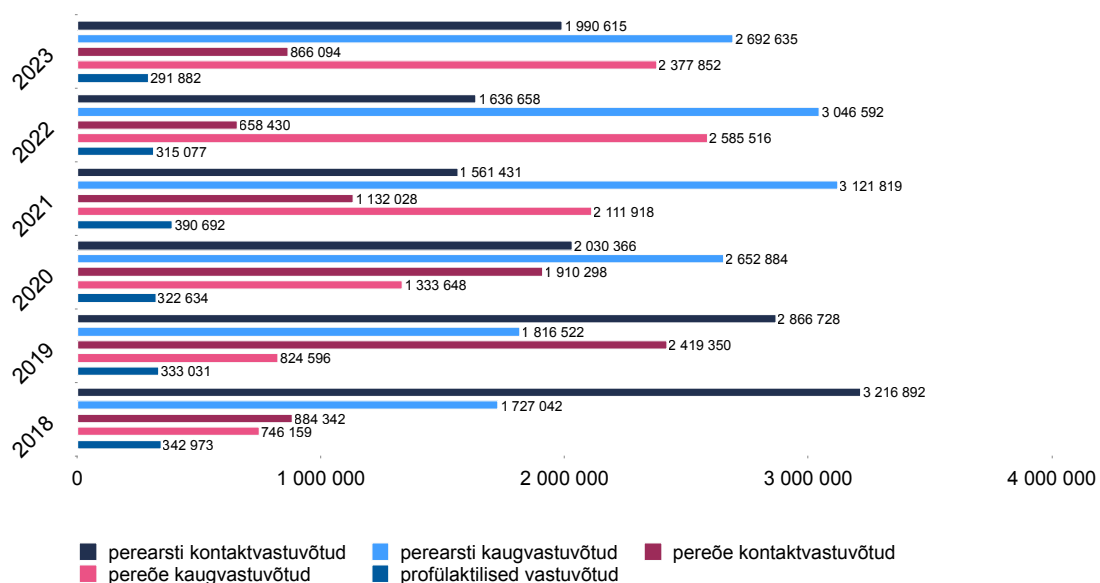
Tabel 10. Perearsti ja pereõe vastuvõttude arv aastatel 2018–2023

	2023	2022	2021	2020	2019	Muutus 2023 vs. 2022
Peararsti vastuvõttud	4 683 250	5 114 886	5 056 934	4 741 658	4 845 927	-8%
sh kaugvastuvõttud	2 692 635	3 046 592	3 121 819	2 652 884	1 816 522	-12%
Pereõe vastuvõttud	3 243 946	3 357 734	2 954 522	2 028 294	1 719 016	-3%
sh kaugvastuvõttud	2 377 852	2 585 516	2 111 918	1 333 648	824 596	-8%
Profülaktilised vastuvõttud	291 882	315 077	390 692	322 634	333 031	-7%
Vastuvõttud kokku	8 219 078	8 787 697	8 402 148	7 092 586	6 897 974	-6%
Vastuvõtul käinud inimesi	1 076 429	1 132 277	1 094 661	1 027 429	1 031 125	-5%
Peararstiabi kasutanud inimeste arv	1 080 828	1 137 634	1 107 565	1 031 602	1 037 377	-5%
Ravikindlustatud inimeste arv peararsti nimistutes seisuga 31.12.2023	1 258 641	1 255 340	1 245 920	1 243 215	1 234 785	0%
Peararstil käinute protsent	86%	91%	89%	83%	84%	-5%

Peararstid ja -õed tegid 2023. aastal kokku 8 219 078 vastuvõttu, mida on 568 619 vastuvõtu ehk 5% võrra vähem kui 2022. aastal.

Peararsti ja -õe kaugvastuvõtte tehti 2023. aastal kokku 5 030 487 korral, mida on 601 621 vastuvõtu ehk 11% võrra eelmisest aastast vähem. Kaugvastuvõttud on kas telefoni või e-posti teel tehtud vastuvõttud ja neid kasutati COVID-19 laialdase leviku perioodil (2021. ja 2022. aastal) rohkem kui tavaliselt.

Joonis 1. Perearsti ja pereõe vastuvõttude arv aastatel 2018–2023

Võrreldes 2018. aastaga on üldine vastuvõttude arv kasvanud 17%. Seejuures tuleneb suurem tõus pereõdede vastuvõttude arvu tõusust: kui aastal 2018 moodustasid pereõdede vastuvõttud 25% kõigist vastuvõttudest, siis aastal 2023 juba 41%. Õdede vastuvõttude osakaalu suurenemine on põhjendatav nii õdede arvu suurenemisega nimistute juures (2018. aastal oli teine õde 449 nimistu juures, 2023. aastal 656 nimistu juures) kui ka õdede vastutuse suurenemisega. Sealhulgas on õdedel näiteks õigus väljastada töövõimetuslehte ja retseptiõigusega pereõded tohivad retsepte pikendada.

1.3 Eriarstiabi

Eriarstiabi vajab inimene siis, kui tema tervisemure vajab perearsti hinnangul kitsama eriala spetsialisti sekkumist. Kindlustatul on õigus valida sobiv eriarst ja vastuvõtuaeg ükskõik millises raviasutuses, kellel on Tervisekassaga leping. Meie prioriteet on toetada tänapäevaste diagnostika- ja ravimeetodite kasutuselevõttu nii uute tervishoiuteenuste loetellu lisamisega kui ka varasematel aastatel loetellu lisatud teenuste laiema kasutuselevõtu võimaldamisega. Koostöös erialaseltsidega uuendame regulaarselt erialade teenuste struktuuri, standardkulusid, piirhindu ja teenuste rakendustingimusi. Selle eesmärk on tagada patsientidele nüüdisaegse ja tõendus põhise ravi osutamine ning ravikindlustuse vahendite efektiivne kasutus.

2023. aastast kehtima hakanud tervishoiuteenuste loetelu olulisemad muudatused, mis mõjutasid 2023. aasta eelarvet ja eelarve täitmist, on järgmised:

- seoses insuldi raviteekonna juhtprojekti eduka lõppemisega lisandusid eriarstiabi teenustesse insuldi raviteekonna koordineerimise teenused;
- seoses 2023. aastal alanud endoproteesimise raviteekonna juhtprojektiga lisati endoproteesimise raviteekonnapõhise tasustamise piirhinnad;
- lisandusid Tervise Arengu Instituudist Tervisekassasse üle tulnud alkoholitarvitamise häire raviteenused;
- lisandus eriarsti videovastuvõttude lubamine ka e-konsultatsiooni kaudu suunamisel;
- lisandus erialadevaheline e-konsultatsioon juhtprojekti asemel tavateenuseks;
- tervishoiuteenuste loetellu lisati tõendus põhised ja kulutõhusad uued raviteenused (nt suukaudsed toitmise ravi preparaadid ja nendega seotud kliinilise toitmise ravi nõustamis- ja konsiiliumiteenused);
- lisandusid erinevad protseduuriaegsed lisavahendid ja uued diagnostikavõimalused (nt rinnavähi koe geeniekspressioonanalüüs adjuvantse keemiaravi raviotsuseks);
- muudeti olemasolevate teenuste tingimusi (nt esmase diabeedi diagnoosi saanud lapse hooldaja voodipäevade arvu pikendamine, lastearsti suunamise lisamine isiksuse uuringu ja kognitiivse funktsiooni uuringu teenustele);
- seoses Tallinna ja Tartu erakorralise meditsiini osakondade (EMO) ülekoormatusega lisandus täiendava triaazijõe ööpäevaringse valmisoleku tasu, mis võimaldab patsientide seisundit kiiremini hinnata (triaziažikategooria määrab patsiendi käsitlemiskiiruse ehk maksimaalse aja arstini), samuti lisandus täiendava haigla valveringi rahastamine, mis võimaldab patsiente EMO-des kiiremini käsitleda;
- muudeti diagnoosipõhiste kompleksteenuste piirhindu ja hinnapiire vastavalt uutele teenusepõhistele hindadele ja eelmise perioodi raviarvete andmete põhjal tehtud arvutustele.

Eriarstiabis on Tervisekassa alates 2023. aastast üle minemas väärtuspõhise tervishoiu mudelile, rakendades Eesti tervishoiusüsteemis episoodipõhist rahastamist. Episoodipõhise mudeli kohaselt makstakse teenuseosutajale patsiendi seisundi ravimise eest (kogu raviteekonna ulatuses) kogusummana, mitte iga üksiku ravi, uuringu või protseduuri eest eraldi. Episoodihinna sisse on arvatud raviteekonna vältel planeeritud aktiivravi ja/või selle järgsete kulutuste kogusumma (nn sihthind). Teenusepakkujad jagavad kõik kahjud või säästud, mis tulenevad selle sihthinna ja tegelike kulude erinevusest. Seda tehes premeeritakse teenuseosutajaid ravi koordineerimise, tüsistuste ja vigade ennetamise ning tarbetute või dubleerivate analüüside/uuringute ja ravimeetodite vähendamise eest. Teenuseosutajatele on sellisteks parendustegevusteks raviteekonnapõhine lähenemine sobilik, et teha kokkulepped, mis on iga ravietapi sisu, mis on erinevate teenuste osutamise kriteeriumid, kuidas patsient liigub ravietappide ja spetsialistide vahel ning mis on iga osapoole roll. Nii toetab raviteekondade loomine koos episoodipõhise tasustamisega raviteenuste kvaliteedi parandamist ning tervishoiukulude ja -ressursside optimeerimist.

Eestis tehtud insuldi juhtprojekti lõpparuande järgi on episoodipõhine rahastamine oma efektiivsust tõestanud. Sekkumiserühma patsientide tulemid olid keskmiselt sama head või paremad kui kontrollrühmas: aastane suremus oli ligi kaks korda väiksem (16% vs. 30%); neuroloogi või sisehaiguste arsti vastuvõtul käis poole aasta möödumisel ligi kolm korda rohkem patsiente kui kontrollrühmas (30% vs. 9%); statsionaarsele taastusravile jõudis poole rohkem kui kontrollrühmas (43% vs. 29%) ning ambulatoorsele üle kahe korra enam kui kontrollrühmas (24% vs. 10%). Ka taastusravi teenuste kasutamine nende patsientide hulgas, kes said taastusravi, oli sekkumiserühmas keskmiselt pool tundi kuni poolteist tundi mahukam kui kontrollrühmas. Teiste mõõdikute puhul statistiliselt olulist erinevust ei esinenud.

Kuigi projekt oli edukas, tõi see välja vajaduse jätkutegevusteks, mida toetasid nii insuldiprojekti juhtrühm kui ka tervishoiuteenuste loetelu komisjon. Selleks et võimaldada arendusprojekte teinud haiglatel jätkata toimivate teenustega, tagab Tervisekassa rahastuse olulistele teenuste komponentidele ehk alates 1. aprillist 2023 on tervishoiuteenuste loetelus juhtprojektide peatükis koordinaatori teenus. Juhtprojektide peatükis võimaldame eriõde teenust kasutada ka insuldi raviteekonna puhul. Edaspidi on oluline teha kokkulepped ja luua standard, mis määrab selgelt teekonna ravietapid, otsustuskriteeriumid, patsiendi ülemineku etapid spetsialistide vahel ning osapoolte rollid. Samuti on vaja kokku leppida tervisetulemite andmete kogumise protsess ja tasustamismudel. Lisaks insuldi juhtprojektile arendab ja rakendab Tervisekassa raviteekondade käsitlust ka teistes eriarstiabi valdkondades (endoproteesimine, kopsuvähk, vaimne tervis jne).

2023. aastal oli jätkuvalt eraldi tähelepanu all vaimne tervis ja fookuses vaimse tervise raviteekonna loomine. 2023. aasta prioriteet oli luua vaimse tervise raviteekondade raames ühtne ravikäsitlus. See tähendab, et tulevikus on teenuste pakkumine ja korraldus ühtne üle kogu Eesti, mis aitab omakorda paika panna teise prioriteedi ehk põhimõtted, kuidas vaimse tervise probleemiga inimesi kiireloomulisuse alusel järjekorda seada. Ikka selleks, et inimene jõuaks võimalikult kiiresti tema jaoks vajaliku abini.

Tervisekassa rahastas 2023. aastal tervishoiuteenuseid kokku 1,6 miljardi euro eest, millest eriarstiabi moodustas 1,1 miljardit eurot ehk 67%. Võrreldes 2022. aastaga saime aruandeaastal eriarstiabi rahastada 18% ehk ligi 172 miljoni euro võrra suuremas mahus. Eelarve täideti 98% ulatuses. Selle tingis peamiselt COVID-19 haiguskoormuse vähenemine: 2023. aastal oli COVID-19 haigusega statsionaarsel ravil 3856 inimest vähem kui eelmisel aastal. Eriarstiabi kättesaadavus aga ei vähenenud: 2023. aastal kasutas eriarstiabi kokku 784 592 inimest, mida on 7000 inimese ehk 1% võrra eelmisest aastast enam.

Eriarstiabi eelarve täitmine teenuse tüüpide kaupa

Tabel 11. Eriarstiabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv teenuse tüüpide kaupa

	2023 tegelik		2023 eelarve		Eelarve täitmine		2022 tegelik		Muutus 2023 vs.2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Eriarstiabi kokku	938 217	2 974 822	950 412	3 043 015	99%	98%	789 928	2 939 527	19%	1%
ambulatoorne	390 036	2 745 528	383 443	2 811 387	102%	98%	322 354	2 722 206	21%	1%
päevaravi	49 812	72 454	45 866	68 337	109%	106%	38 627	63 607	29%	14%
statsionaarne	498 369	156 840	521 103	163 291	96%	96%	428 947	153 714	16%	2%
Erijuhud	99 088	77 010	104 806	60 260	95%	128%	87 212	66 422	14%	16%
Ülikallid ravijuhud	9 352	65	14 423	73	65%	89%	12 103	72	-23%	-10%
Muud erijuhud	89 736	76 945	90 383	60 187	99%	128%	75 109	66 350	19%	16%
Periooditasud	72 545	-	72 448	-	100%	-	60 386	-	20%	-
Eriarstiabi kuutasu	4 181	-	4 159	-	101%	-	3 429	-	22%	-
Valmisoleku tasu	68 364	-	68 289	-	100%	-	56 957	-	20%	-
Kokku	1 109 850	3 051 832	1 127 666	3 103 275	98%	98%	937 526	3 005 949	18%	2%

Aruandeperioodil toimus eriarstiabis 3 526 869 ambulatoorset vastuvõttu. Ambulatoorsete vastuvõttude arv on 2022. aastaga võrreldes suurenenud 3% ehk 100 455 vastuvõtu võrra. Statsionaarseid vastuvõtte toimus eriarstiabis 114 392. Statsionaarsete vastuvõttude arv on 2022. aasta sama ajaga võrreldes suurenenud 8%.

COVID-19 haigusega oli 2023. aastal statsionaarsel ravil 5253 inimest, mida on 3856 inimest vähem kui eelmisel aastal. Haiglas viibinutest ligi 35% oli COVID-19 vastu vaktsineerimata. Võrdluseks, et 2022. aastal oli 47% statsionaarsel ravil viibinud COVID-19 patsientidest vaktsineerimata ja nende ravile kulus 46% COVID-19 patsientide statsionaarse ravi kuludest. 2023. aastal kulus COVID-19 vastu vaktsineerimata patsientide ravile üle 30% COVID-19 patsientide statsionaarse ravi kuludest ehk ligi 8 miljonit eurot (2022. aastal vastavalt 46% ja 18 miljonit eurot). Keskmine ravil viibimise aeg oli 12,8 päeva.

Ravikuludes on vältimatu ravi osakaal eelmise aasta sama perioodiga võrreldes vähenenud 41%-lt 39%-ni, vältimatu ravi osakaal ravijuhtudest 19%-lt 18%-ni. Vältimatu ravi osakaal ravijuhtudest on kõige suurem pediatrias (33% eriala ravijuhtudest) ning onkoloogia ja kirurgia erialal (29% eriala ravijuhtudest). Ravikulud on suurimad pediatrias (56% eriala kuludest) ja sisehaiguste põhierialal (53% eriala kuludest), seejuures on infektsioonhaiguste ja sisehaiguste alamerialal vältimatule ravile kulunud vastavalt 73% ja 77% kuludest.

Raviarvetel kajastatud tervishoiuteenustest moodustasid rahastamise mõttes suurima osa uuringud ja protseduurid (27%) ning voodipäevad (24%). Uuringute ja protseduuride ning voodipäevade kasutus kasvas võrreldes eelmise aastaga nii kasutuskordade arvu kui ka summa poolest.

Lisaks tehti eriarstiabis kaugkonsultatsioone ja e-konsultatsioone, nende statistika leiab eriarstiabi kättesaadavuse peatükist.

Eelarve täitmine ja ravijuhud põhierialade kaupa

Tabel 12. Eriarstiabi erialade eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 tegelik		2023 eelarve		Eelarve täitmine		2022 tegelik		Muutus 2023 vs. 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Kirurgia	251 736	818 234	249 618	830 856	101%	98%	215 058	815 870	17%	0%
ambulatoorne	75 159	738 107	73 019	751 719	103%	98%	61 940	739 459	21%	0%
päevaravi	22 255	30 631	20 176	28 085	110%	109%	17 491	27 270	27%	12%
statsionaarne	154 322	49 496	156 423	51 052	99%	97%	135 627	49 141	14%	1%
Oftalmoloogia	40 168	348 027	36 117	338 527	111%	103%	30 692	339 895	31%	2%
ambulatoorne	35 438	344 056	31 798	334 984	111%	103%	26 752	336 340	32%	2%
päevaravi	1 553	2 149	1 160	1 700	134%	126%	1 027	1 730	51%	24%
statsionaarne	3 177	1 822	3 159	1 843	101%	99%	2 913	1 825	9%	0%
Onkoloogia	130 325	163 260	129 768	163 042	100%	100%	105 793	154 331	23%	6%
ambulatoorne	79 293	143 666	76 624	142 895	103%	101%	64 561	137 126	23%	5%
päevaravi	5 363	6 883	5 154	6 996	104%	98%	3 697	5 594	45%	23%
statsionaarne	45 669	12 711	47 990	13 151	95%	97%	37 535	11 611	22%	9%
Günekoloogia	68 015	418 008	68 831	425 113	99%	98%	56 321	410 618	21%	2%
ambulatoorne	47 617	394 232	47 001	399 064	101%	99%	39 153	387 169	22%	2%
päevaravi	6 520	14 537	6 592	15 382	99%	95%	5 329	13 997	22%	4%
statsionaarne	13 878	9 239	15 238	10 667	91%	87%	11 839	9 452	17%	-2%

	2023 tegelik		2023 eelarve		Eelarve täitmine		2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022		
Pediaatria	36 735	118 198	36 702	125 634	100%	94%	30 756	122 842	19%	– 4%
ambulatoorne	11 358	103 512	11 745	111 006	97%	93%	9 654	109 001	18%	– 5%
päevaravi	2 363	3 135	2 442	3 045	97%	103%	1 820	2 465	30%	27%
statsionaarne	23 014	11 551	22 515	11 583	102%	100%	19 282	11 376	19%	2%
Psühhiaatria	57 911	251 310	58 439	264 141	99%	95%	44 291	243 024	31%	3%
ambulatoorne	18 165	242 424	17 673	254 948	103%	95%	13 303	234 658	37%	3%
päevaravi	486	436	588	613	83%	71%	238	316	104%	38%
statsionaarne	39 260	8 450	40 178	8 580	98%	98%	30 750	8 050	28%	5%
Sisehaigused	319 328	779 579	335 189	812 799	95%	96%	281 995	771 286	13%	1%
ambulatoorne	110 737	709 592	113 668	743 099	97%	95%	97 747	704 957	13%	1%
päevaravi	11 087	14 547	9 598	12 386	116%	117%	8 913	12 116	24%	20%
statsionaarne	197 504	55 440	211 923	57 314	93%	97%	175 335	54 213	13%	2%
Esmane järelravi	2 914	2 068	4 285	2 910	68%	71%	3 072	2 401	-5%	– 14%
statsionaarne	2 914	2 068	4 285	2 910	68%	71%	3 072	2 401	-5%	– 14%
Taastusravi	31 085	76 138	31 463	79 993	99%	95%	21 950	79 260	42%	– 4%
ambulatoorne	12 269	69 939	11 915	73 672	103%	95%	9 244	73 496	33%	– 5%
päevaravi	185	136	156	130	119%	105%	112	119	65%	14%
statsionaarne	18 631	6 063	19 392	6 191	96%	98%	12 594	5 645	48%	7%
Kokku	938 217	2 974 822	950 412	3 043 015	99%	98%	789 928	2 939 527	19%	1%
ambulatoorne	390 036	2 745 528	383 443	2 811 387	102%	98%	322 354	2 722 206	21%	1%
päevaravi	49 812	72 454	45 866	68 337	109%	106%	38 627	63 607	29%	14%
statsionaarne	498 369	156 840	521 103	163 291	96%	96%	428 947	153 714	16%	2%

2023. aastal tasusime eriarstiabis 784 592 inimese ravi eest, sh sai eriarstiabi põhierialadel ravi 776 761 inimest. Põhierialadel ravi saanud inimeste arv on võrreldes 2022. aastaga kasvanud 1%. Inimeste arvu kasv on toimunud ambulatoorse ravi arvelt, kus teenusekasutajate arv on suurenenud 6994 inimese võrra.

Kirurgia erialale on koondatud kardiokirurgia, lastekirurgia, neurokirurgia, näo- ja lõualuukirurgia, ortopeedia, otorinolarüngoloogia, rindkerekirurgia, uroloogia, veresoontekirurgia ja üldkirurgia raviteenused.

2023. aastal tasusime kirurgia erialal 386 340 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv kasvas 2022. aastaga võrreldes 6414 inimese võrra. Rahastamine kasvas 17% ehk ligi 37 miljonit eurot.

Aruandeperioodil rahastasime kirurgia erialal kavandatust 12 622 ravijuhtu vähem. Kõige enam mõjutab ravijuhtude eelarve väiksemat kasutust üldkirurgia, kus oli kavandatust vastavalt 6550 ravijuhtu vähem. Kavandatust rohkem oli ravijuhte otorinolarüngoloogias ja uroloogias, vastavalt 5143 ja 2477 ravijuhtu enam.

Oftalmoloogia erialal tasusime 171 356 inimese silmaarstiteenuse eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aasta sama ajaga suurenenud 2600 inimese võrra (kasv 2%), rahastamine kasvas 31%.

Onkoloogia põhierialal kajastub ka hematoloogia raviteenuste kasutus. Onkoloogia põhierialal tasusime 39 878 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on 2022. aasta võrdluses kasvanud 2% ehk 918 inimese võrra. Onkoloogia rahastamine kasvas 23% ehk 24 miljoni euro võrra.

Günekoloogiateenuseid kasutas aruandeperioodil 192 660 inimest, kellele osutatud 418 008 ravijuhu eest tasus Tervisekassa raviasutustele üle 68 miljoni euro. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes 2022. aastaga kasvanud 5% ehk 8860 inimese võrra, rahastamine on kasvanud 21%.

Pediaatrias tasusime 58 378 lapse ravi eest. Ravi saanud laste arv on võrreldes 2022. aastaga vähenenud 5% ehk 2855 lapse võrra.

Psühhiaatrias tasus Tervisekassa 67 281 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 2% ehk 1382 inimese võrra. Inimeste arv on suurenenud ambulatoorses ravis, kus on 2023. aastal suurenenud ka ambulatoorsete vastuvõttude arv.

Sisehaiguste erialale on koondatud dermatoveneroloogia (nahahaigused), endokrinoloogia (hormonaalsed haigused), gastroenteroloogia (seedetrakti haigused), infektsioonhaigused (nakkushaigused), kardioloogia, kutsehaigused, nefroloogia (neeru- ja kuseteede haigused), neuroloogia, pulmonoloogia (kopsuhaigused), reumatoloogia ja sisehaiguste raviteenused. Sisehaiguste erialal tasus Tervisekassa 2023. aastal 335 268 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on eelmise aasta sama ajaga võrreldes vähenenud 0,4% ehk 1472 inimese võrra. Seda on kõige enam mõjutanud ambulatoorset ravi saanud inimeste arvu vähenemine.

Esmast järelravi saanud inimeste arv ja ka ravijuhtude arv on vähenenud. 2023. aastal sai järelravi 1949 inimest, mida on 15% vähem kui eelmisel aastal.

Taastusravi erialal tasusime 52 836 inimese ravi eest. Ravi saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga kasvanud 77 inimese võrra. Seejuures on suurenenud ambulatoorset teenust kasutanud inimeste arv. Rahastamine on kasvanud ligi 9 miljonit eurot.

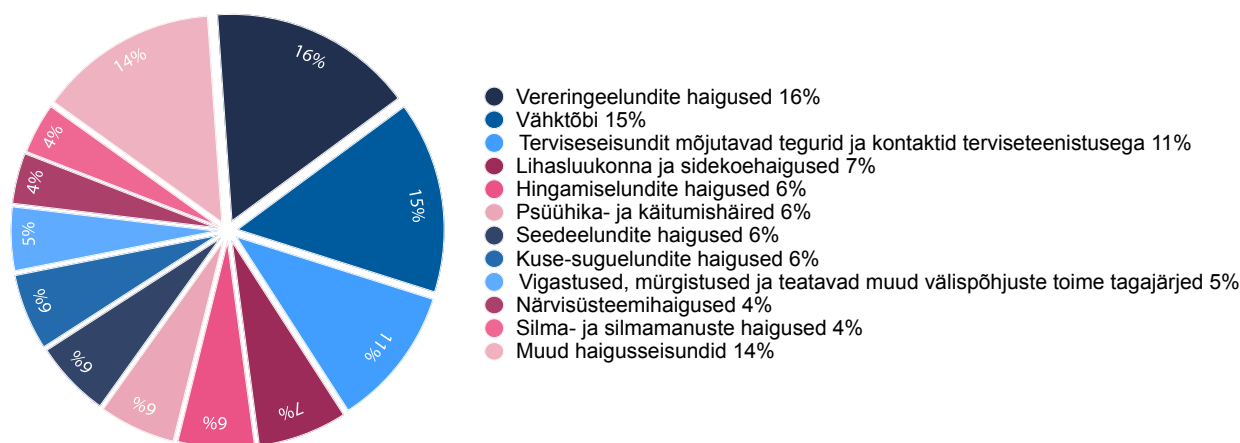
Täpsem ülevaade tervishoiuteenuste kasutuse statistika kohta on leitav meie kodulehelt www.tervisekassa.ee/koik-teenused

Põhidiagnoosirühmade jaotus eriarstiabi põhierialadel

Suurimad haigusseisundite rühmad, mida 2023. aastal rahastasime, olid vereringeelundite haigused, kasvaja, hingamiselundite haigused ning tervise seisundit mõjutavad tegurid ja kontaktid tervise teenistusega.

Võrreldes eelmise aastaga on ravi saanud inimeste arv kasvanud enamiku diagnoosirühmade lõikes, kõige enam silma- ja silmamanuste haiguste diagnoosirühmas. Vähenenud on diagnoosirühmas „tervise seisundit mõjutavad tegurid ja kontaktid tervise teenistusega“ ravi saanute arv. Rahastamine kasvas eelmise aasta sama perioodiga võrreldes kõige rohkem vähiravis, vähenes aga vaid hingamiselundite haiguste ravis.

Joonis 2. Eriarstiabi rahastuse jagunemine haigusseisundite järgi

Tervishoiuteenuste jaotus eriarstiabi põhierialadel

Eriarstiabi raviarvetel kajastatud teenustest olid 2023. aastal suurima rahastamise osakaaluga uurinud ja protseduurid (27%) ning voodipäevad (24%). Võrreldes eelneva aastaga ei ole tervishoiuteenuste struktuuris muutusi toimunud.

Tabel 13. Raviarvetel kajastatud teenusegruppide osakaal summade lõikes

	2023 tegelik	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Uuringud ja protseduurid	27%	26%	1%
Voodipäevad	24%	23%	1%
Laboratoorsed uuringud	14%	16%	-2%
Operatsioonid ja lisavahendid	12%	12%	0%
Ambulatoorsed vastuvõttud	9%	9%	0%
Ravimid	7%	7%	0%
Anesteesia	3%	3%	0%
Veri ja veretooted	2%	2%	0%
Muud teenused	2%	2%	0%

Üle lepingumahu osutatud raviteenuste eest tasumine ehk ületöö

Tervisekassa tasub ambulatoorses ravis ja päevaravis ületööd koefitsiendiga 0,7 ning statsionaarses eriarstiabis koefitsiendiga 0,3. Tervisekassa võtab kokkulepitud kohustuste kogusummat ületavate ravijuhtude eest tasu maksmise kohustuse üle juhul, kui tervishoiuteenuste osutaja osutab kindlustatud inimestele teenuseid lepinguperioodiks kokkulepitud kogusummast rohkem.

Tabel 14. Üle lepingumahu esitatud ravijuhud (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 tegelik		2022 tegelik		Muutus 2023 vs. 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Ambulatoorne	9 025	77 023	8 063	89 886	12%	-14%
Päevaravi	912	1 822	501	1 024	82%	78%
Statsionaarne	1 124	983	566	623	99%	58%
Kokku	11 061	79 828	9 130	91 533	21%	-13%

Lepingumahtu ületavate raviteenuste osakaal eriarstiabis oli ravijuhtude puhul 3% ja summa puhul 1%. Ambulatoorse ületöö maht moodustab ligi 82% ületöö eest tasutud summast. Raviarveid ületöö eest esitati kõigil põhierialadel, enim oftalmoloogias (20 314 ravijuhtu), kirurgias (19 194 ravijuhtu) ja sisehaiguste erialal (17 604 ravijuhtu), mis olid ka summalt suurimad (vastavalt 1,8 miljonit, 2,9 miljonit ning 2,4 miljonit eurot). Võrreldes 2022. aastaga on ravijuhtude ületöö maht vähenenud 13% ja summa suurenenud 21%. Võrdluseks, et COVID-19-eelsel ajal ehk 2019. aastal oli eriarstiabi ületöö maht ligi 14 miljonit eurot, mis näitab, et praegu on tervishoiuteenuste osutajate võimekus taastunud.

Erijuhtude eelarve ja ravijuhtude täitmine

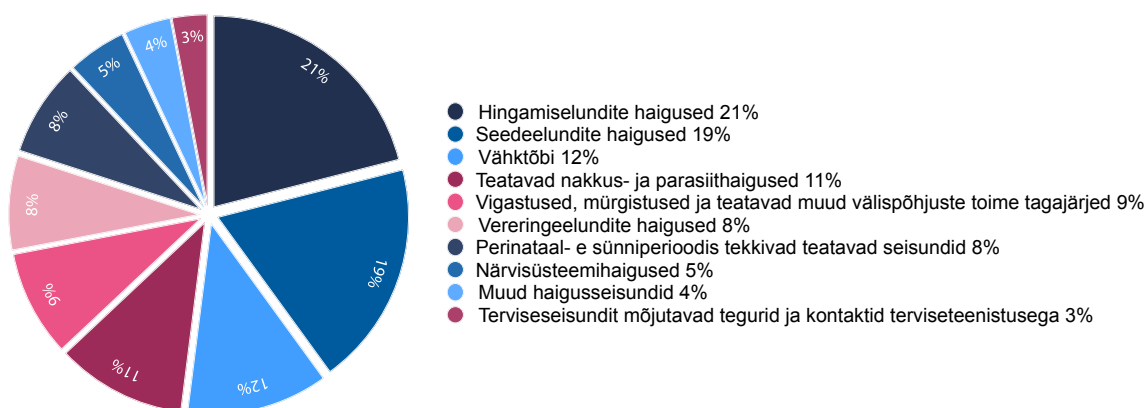
Erijuhud on eriarstiabi teenused, mis ei kuulu eriarstiabi põhierialade alla. Erijuhtude eelarves on kajastatud ülikallid ravijuhud ja muud erijuhud: organisiirdamised, luuüdi transplantatsioon, sünnitused, hemodialüüs, peritonaaldialüüs, endoproteesimised, viljatusravi, kuulmisimplantatsioon ja katarakti operatsioonid.

Ülikallid ravijuhud

Alates 1. aprillist 2020 loetakse ülikalliks ravijuhuks statsionaarse ravi raviarve, mille maksumus on piirkondlikel haiglatel vähemalt 104 tuhat eurot ja teistel tervishoiuteenuse osutajatel vähemalt 73 tuhat eurot.

2023. aastal esitasid tervishoiuteenuse osutajad meile tasumiseks 65 ülikallist ravijuhtu summas 9 miljonit eurot. Põhidiagnoosigruppidest esines kõige rohkem ülikalleid ravijuhte seedeelundite haiguste (20%) ja hingamiseldite haiguste (18%) puhul. Enim ülikalleid ravijuhte esines Tartu Ülikooli Kliinikumil (22 ravijuhtu) ja Põhja-Eesti Regionaalhaiglal (19 ravijuhtu).

Joonis 3. Ülikallite ravijuhtude rahastamise jagunemine haigusseisundite järgi

Muud erijuhud

Muu erijuht on sihtotstarbeliselt rahastatav juhtum, mille teenuste kirjeldus on toodud Tervisekassa kodulehel ravi rahastamise lepingu alajaotuses.

Tabel 15. Muude erijuhude eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 tegelik		2023 eelarve		Eelarve täitmine		2022 tegelik		Muutus 2023 vs. 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Endoproteesimised	25 029	4 465	25 199	4 410	99%	101%	20 282	3 903	23%	14%
Sünnitused	20 942	10 532	24 257	12 176	86%	86%	19 528	11 245	7%	-6%
Hemodialüüs	15 782	4 947	15 926	4 990	99%	99%	14 279	4 970	11%	0%
Katarakti operatsioonid	13 799	19 724	12 985	18 890	106%	104%	11 271	18 422	22%	7%
Viljatusravi	3 615	3 455	3 610	3 500	100%	99%	3 190	3 444	13%	0%
Luuüdi transplantaatsioon	3 120	349	3 561	397	88%	88%	2 733	323	14%	8%
Sõjas haavata saanute ravi	2 361	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Organisiir-damised	2 035	235	1 894	222	107%	106%	1 530	158	33%	49%
Sõjapõgenikud eriarstiabi	1 340	13 506	1 097	-	122%	-	701	9 180	91%	47%
Peritoneaal-dialüüs	942	532	989	560	95%	95%	949	545	-1%	-2%
Kuulmisimplantaatsioonid	533	22	657	31	81%	71%	536	25	-1%	-12%
Gripivaktsineerimine eriarst	145	19 058	119	15 000	122%	127%	110	14 135	32%	35%
AEK* konsiilium	90	11	89	11	101%	100%	-	-	-	-
Erakorraline vaktsineerimine	3	109	-	-	-	-	-	-	-	-
Kokku	89 736	76 945	90 383	60 187	99%	128%	75 109	66 350	19%	16%

* Arstliku ekspertiisi komisjon.

2023. aastal tehti 13 359 inimesele 20 418 katarakti operatsiooni. Opereeritud inimeste arv on kasvanud 5% ja operatsioonide arv 7% ehk tehti 1283 operatsiooni rohkem kui eelmisel aastal.

Endoproteesimisi on aruandeperioodil tehtud samuti suuremas mahus kui eelmisel aastal. Kui 2022. aastal tehti 3764 inimesele 4045 endoproteesimise operatsiooni, siis 2023. aastal tehti 4281 inimesele 4663 operatsiooni.

2023. aastal rahastasime 713 sünnituse ravijuhtu vähem kui eelmisel aastal: 2022. aastal oli kokku 11 245 sünnituse ravijuhtu ja 2023. aastal 10 532.

2023. aastal tasusime kokku 54 018 inimese ravi eest (erijuhud), mis on 3162 inimest enam kui 2022. aastal. Inimeste arv oli suurim gripi vastu vaktsineeritute, katarakti operatsioonide ja sünnituste puhul.

Periooditasude eelarve täitmine

Tervisekassa tasus 2023. aastal valmisoleku- ja periooditasudeks kokku üle 71 miljoni euro (2022. aastal 60 miljonit).

Aruandeperioodil tasusime **eriarstiabi kuutasu** kokku üle 4 miljoni euro, mida on ligi 752 tuhat eurot ehk 22% enam kui eelmisel aastal. Eriarstiabi kuutasu maksime Hiiumaa Haiglale, kus rakendatakse 1. aprillist 2018 eelarvepõhist rahastamismudelit. Tasustamismeetodi muutmine on end Hiiumaa Haigla puhul siiaamaani põhjendanud, sest see tagab jätkuva eriarstiabi osutamise ja inimeste rahulolu. Hiiumaa Haiglas on eelarvepõhise rahastuspõhimõtte kasutuselevõtu eesmärk tagada vähese elanikkonnaga ja raske ligipääsuga piirkonna haigla jätkusuutlikkus ning jätkata inimestele arstiabi pakku mist nende kodukohas. Uue süsteemi järgi tasub Tervisekassa Hiiumaa Haiglale eelarvepõhiselt, mis tähendab, et Tervisekassa ei osta haiglalt teenuseid ravijuhtude ega teenuste kaupa.

Valmisolekutasusid maksime 2023. aastal üle 68 miljoni euro ehk 11 miljonit eurot rohkem kui eelmisel aastal. Kõige enam mõjutas valmisolekutasude kulusid erakorralise meditsiini osakondade (EMO) rahastamine, mis lisati tervishoiuteenuste loetellu alates 1. jaanuarist 2020. EMO valmisolekutasudeks tasus Tervisekassa 2023. aastal kokku 43 miljonit eurot (2022. aastal 36 miljonit eurot). Seoses Tallinna ja Tartu EMO-de ülekoormatusega lisati alates 2023. aasta 1. aprillist valmisolekutasudesse EMO täiendava triaazihõõ õöpäevaringse valmisoleku tasu, mis võimaldab patsientide seisundit kiiremini hinnata (triaažikategooria määrab ära patsiendi käsitlemiskiiruse ehk maksimaalse aja arstini), ja haigla täiendava valveringi rahastamine, mis võimaldab patsiente EMO-des kiiremini käsitleda.

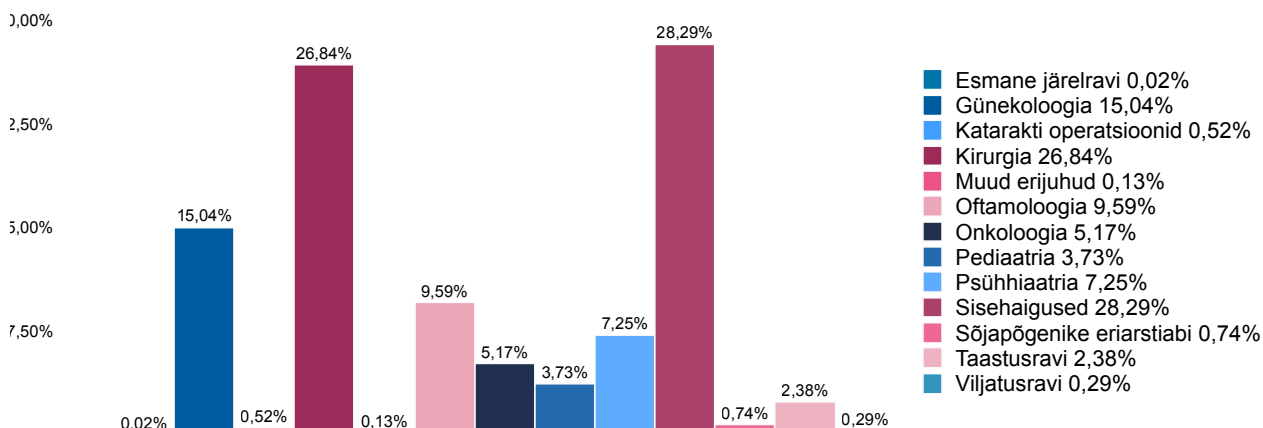
2020. aastast tuli Tervisekassale üle riikliku siirdamisasutuse ülesannete täitmine. Selleks on nüüdisajastatud riikliku siirdamiskeskuse rahastusmudelit ja tervishoiuteenuste loetellu lisatud siirdamiskeskuse valmisolekutasu. 2023. aastal tasus Tervisekassa siirdamiskeskuse valmisolekutasudeks 671 tuhat eurot.

Eriarstiabi kättesaadavus

Alates 2023. aasta 1. jaanuarist on tervishoiuteenuste loetelu uuendamise tulemusel kättesaadavad mitukümmend uut tõenduspõhist ja kulutõhusat raviviisi. Samuti laiendati e-konsultatsioonide võimalusi, näiteks saavad omavahel konsulteerida ka eriarstid. Eriarsti videovastuvõttude lubati ka e-konsultatsiooni kaudu suunamiste tegemiseks.

2023. aastal toimus ligikaudu 4,1 miljonit ambulatoorset eriarstiabi arsti, õe ja ämmaemanda vastuvõttu (kasv 4% võrreldes 2022. aastaga). Kõige enam vastuvõtte toimus günekoloogia (558 425, kasv 2%), oftalmoloogia (334 899, kasv 2%), koduõenduse 284 971 (kasv 2%), üldkirurgia 279 781 (3%), psühhiaatria 265 395 (kasv 5%) ja ortopeedia 255 942 (kasv 0%) erialadel. Üle 20% tõusis vastuvõttude arv sõjapõgenikele osutatud eriarstiabi, organisiirdamise, soolevähi ja rinnavähi varajase avastamise, kutselhäiguste, tubakast loobumise nõustamise, alkoholitarvitamise häire ennetuse ja tuberkuloosiravi puhul. Üle 12% tõusis vastuvõttude arv luuüdi transplantatsioonide, statsionaarse õenduse, emakakaelavähi varajase avastamise, rindkerekirurgia, peritoneaaldialüüsi ja tubakast loobumise nõustamise puhul.

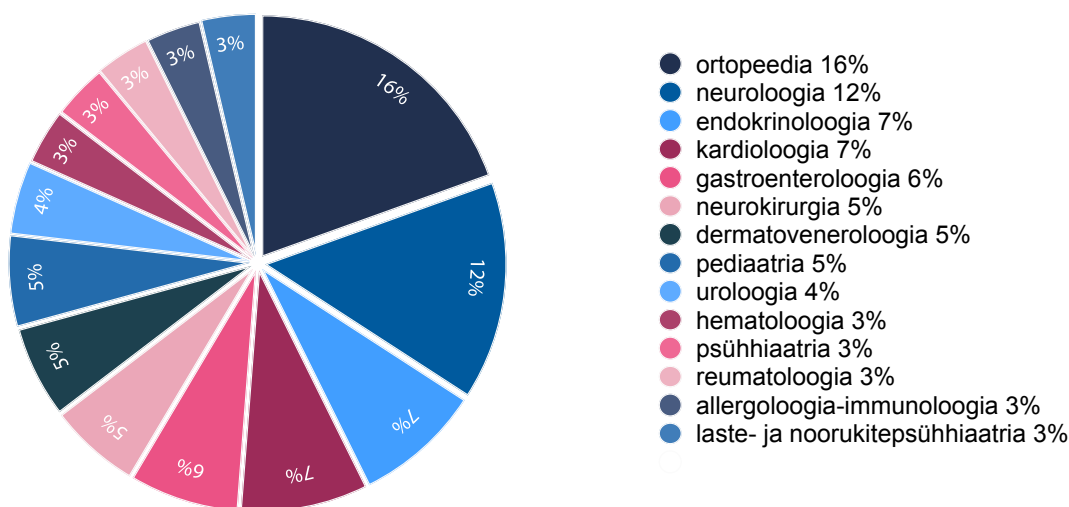
Joonis 4. Eriarstiabi vastuvõttude jagunemine eriarsti põhierialadel

2023. aastal oli jätkuvalt tähelepanu all vaimne tervis. Vaimse tervise alase abi kättesaadavuse parandamiseks panustatakse vaimse tervise õe vastuvõttude suurendamisega erinevatel abitasanditel (nii perearstiabis, esmatasandi tervisekeskustes kui ka haiglates). Alates 1. aprillist 2023 suurenes kliiniliste psühholoogide palgakomponent ja rakendus juhtumikorralduse teenuse kasutamise võimalus psühhiaatrias. Jätkus 2021. aasta sügisel Tartu Ülikooli toel alustatud vaimse tervise abi andmise e-koolitus pereõdedele ja perearstidele, eesmärgiga toetada esmatasandi võimekust vaimse tervise murede lahendamisel. Psühhiaatria valdkonnas toimus 2023. aasta jooksul 265 395 vastuvõttu (kasv 5%). Psühhiaatria valdkonna eriarsti esmase vastuvõtu mediaanooteaeg oli 22 päeva, sh Harjumaal 9 päeva. Kuni 42-päevase ooteajaga broneeringuid oli 63%.

Tervise infosüsteemi andmete alusel oli 2023. aasta ambulatoorse eriarstiabi plaanilise esmase vastuvõtu mediaanooteaeg 21 päeva. Üle-eestiliselt on rohkem kui 42-päevase mediaanooteajaga erialad allergoloogia-immunoloogia, kardiokirurgia, mammoloogia, neurokirurgia ja androloogia. Esimesel poolaastal oli kuni 42-päevase mediaanooteajaga esmaseid broneeringuid 68,18%. Aasta varem oli see näitaja 70,5%. Piirkondlikes haiglates oli kuni 42-päevase ooteajaga esmaseid broneeringuid 57%, keskhaiglates 67% ja üldhaiglates 77%.

Joonis 5. Perearstide e-konsultatsiooni teenuse kasutus

2023. aastal väljastati kokku 95 307 e-konsultatsiooni saatekirja (11% ambulatoorse eriarsti vastuvõtu saatekirjade koguarvust). Kõige enam vastasid e-konsultatsioonidele Tartu Ülikooli Kliinikum (29 512 korda), Põhja-Eesti Regionaalhaigla (21 245 korda) ja Ida-Tallinna Keskhaigla (20 192 korda). Arvestades e-konsultatsioonide vastuste liike, piisas 36% juhtudest eriarsti täpsustavatest juhenditest ja konsultatsioonist perearstile, kuidas patsiendi raviga jätkata. Meditsiinilisest seisundist lähtuvalt vajas 2% patsientidest haiglaravi, 5% patsientidest eriarsti vastuvõttu 7 päeva jooksul ja 34% patsientidest 8–42 päeva jooksul. 18% patsientidele määrati eriarsti vastuvõtt rohkem kui 42 päeva pärast.

Eriarstiabi lepingute täitmine

Tabel 16. Eriarstiabi lepingute täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 leping		2023 lepingu täitmine		2022 leping		2022 lepingu täitmine	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
HVA haiglad	1 030 147	2 379 537	100%	106%	883 762	2 396 240	100%	104%
Piirkondlikud haiglad	558 000	1 036 332	100%	107%	480 821	1 013 417	100%	107%
Keskhaiglad	328 022	912 886	100%	105%	282 958	939 031	100%	103%
Üldhaiglad, kohalik haigla, taastusravihaigla	144 124	430 319	99%	105%	119 983	443 792	98%	102%
Haiglavõrgu välised partnerid	69 250	505 686	107%	106%	54 206	466 340	104%	108%
Kokku	1 099 397	2 885 223	101%	106%	937 968	2 862 580	100%	105%

2022. aastaga võrreldes kasvas haiglavõrgu arengukava (HVA) haiglatele tasutud summa 18% ja ravijuhte oli 0,4% rohkem. Haiglavõrgu väliste partneritele tasutud summa suurenes 31%, ravijuhte oli 7% enam. Tervisekassa ostab erasektorilt eriarstiabi teenuseid kasvavas mahus.

Piirkondlikele haiglatele (Põhja-Eesti Regionaalhaigla, Tallinna Lastehaigla, Tartu Ülikooli Kliinikum) tasutud summa kasvas 2023. aastal võrreldes eelnenud aastaga 17%, ravijuhte oli võrreldes 2022. aastaga 2% rohkem. Piirkondlike haiglate ravijuhud moodustasid 36% ja summa 51% eriarstiabi lepingute kogutäitmisest.

Keskhaiglatele (Ida-Tallinna Keskhaigla, Ida-Viru Keskhaigla, Lääne-Tallinna Keskhaigla, Pärnu Haigla) tasutud summa suurenes 2023. aastal võrreldes eelmise aastaga 17%, ravijuhte oli keskhaiglates 1% vähem kui 2022. aastal.

Üldhaiglad, kohalik haigla ja taastusravihaigla (Hiiumaa Haigla, Järvamaa Haigla, Kuressaare Haigla, Lõuna-Eesti Haigla, Läänemaa Haigla, Narva Haigla, Põlva Haigla, Rakvere Haigla, Raplamaa Haigla, Viljandi Haigla, Jõgeva Haigla ja Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus) osutasid sama palju ravijuhte kui 2022. aastal, aga tasutud summa suurenes 2023. aastal võrreldes eelmise aastaga 21%. Üldhaiglate ja kohalike haiglate osakaal eriarstiabi lepingute täitmisel oli 2023. aastal ravijuhtude puhul 15% ja summa puhul 13%.

Haiglavõrgu välised partnerid osutasid 7% rohkem ravijuhte kui 2022. aastal ja tasutud summa suurenes 2023. aastal võrreldes eelmise aastaga 31%. Haiglavõrgu väliste partnerite osakaal eriarstiabi lepingute täitmisel on 2023. aasta ravijuhtude puhul 18% ja summa puhul 7%.

1.4 Õendusabi

Õendusabi eesmärk on patsiendile parima võimaliku elukvaliteedi ja toimetuleku saavutamine või säilitamine. Õendusabi vajavad patsiendid, kes ei tule toime kroonilistest haigustest tingitud häirete ja puuete tõttu. Enamasti on tegu eakate inimestega.

Õendusabiteenused on elanikkonnale järjest kättesaadavamad, kuna õed on hakanud tegema iseseisvaid vastuvõtte, laienenud on koduõendusabi teenuse pakkumine ning õendusabi osutamine esmatasandi tervisekeskustes. Inimeste hooldamise küsimusega tegelevad nii tervishoiu- kui ka hoolekandesüsteem. Tervisekassa rahastab õendusabina teenust, mida pakuvad erinevad tervishoiuteenuse osutajad.

Õendusabi all kirjeldame neid teenuseid, mida osutatakse vastavalt patsiendi vajadustele tervishoiuteenusena nii statsionaarselt kui ka ambulatoorselt (koduõendus), samuti õendusteenusena üldhooldekodus. Siin ei kajastu koduõendusteenused, mida osutavad õed esmatasandi tervisekeskustes ja esmatasandil, ning eriarstiabis õdede osutatud teenused (sh iseseisvad vastuvõttud).

Tabel 17. Õendusabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 tegelik		2023 eelarve		Eelarve täitmine		2022 tegelik		Muutus 2023 vs. 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Koduõendus	13 003	42 796	13 310	43 385	98%	99%	10 914	42 367	19%	1%
Statsionaarne õendusabi	56 880	20 769	62 805	20 215	91%	103%	43 992	19 318	29%	8%
Õendusabi üldhooldus- teenusel	8 313	74 987	8 753	–	95%	–	6 399	71 324	30%	5%
Kokku	78 196	138 552	84 868	63 600	92%	218%	61 305	133 009	28%	4%

2023. aasta õendusabi rahastamise mahuks oli kavandatud ligi 85 miljonit eurot, rahastamise tegelik mahuks kujunes üle 78 miljoni euro, mis on kavandatust 8% vähem. Seda mõjutas peamiselt COVID-19 haiguskoormuse vähenemisega kaasnenud planeeritust väiksem statsionaarse õendusabi voodipäevade kasutus. 2022. aastaga võrreldes kasvas teenuse rahastamine 28%.

2023. aastal jätkasime üldhooldekodude õendusteenuse rahastamist. Väljaspool inimese kodu osutatav üldhooldusteenus on kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatav sotsiaalteenus, mille eesmärk on turvalise keskkonna ja toimetuleku tagamine täisealisele inimesele, kes terviseseisundist, tegevusvõimest või elukeskkonnast tulenevatel põhjustel ei suuda kodus ajutiselt või püsivalt iseseisvalt toime tulla. Eesmärk on, et kõik hooldekodudes elavad inimesed saaksid õendusteenust.

Alates 2020. aastast rahastatakse statsionaarse õendusabiteenuse raames ka hosiitsravi. 2022. aasta lõpu seisuga osutab statsionaarset hosiitsravi 5 haiglat kokku 44 voodil.

2023. aastal rahastasime õendusabiteenuse osutamist 29 316 inimesele. Teenust kasutanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga suurenenud ligikaudu 2%. Teenust saanud inimeste arv suurenes nii statsionaarses õendusabis (3%) kui ka õendusteenusel üldhooldekodus (5%). Statsionaarset õendusabiteenust osutati 13 478 inimesele ja õendusteenust üldhooldekodus 11 430 inimesele.

Koduõendusteenust osutati 9708 inimesele ja tehti 285 132 koduõendusvisiiti. Teenust saanud inimeste arv on võrreldes eelmise aastaga vähenenud 2%. Samal ajal pakuti koduõendusteenust ka tervisekeskustes: seda tehti üle 50 180 korra, mida on võrreldes eelnenud aastaga 25% enam.

Tabel 18. Õendusabi lepingute täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 leping		2023 lepingu täitmine		2022 leping		2022 lepingu täitmine	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
HVA haiglad	39 775	29 500	99%	110%	31 179	26 916	95%	113%
Piirkondlikud haiglad	7 774	5 666	99%	99%	5 980	5 565	88%	90%
Keskhaiglad	15 743	8 455	99%	104%	12 151	7 828	94%	105%
Üldhaiglad, kohalik haigla	16 258	15 379	99%	117%	13 048	13 523	98%	128%
Haiglavõrgu välised partnerid	39 890	65 133	97%	163%	33 534	42 280	95%	243%
Kokku	79 665	94 633	98%	146%	64 713	69 196	95%	192%

Seisuga 31. detsember 2023 oli Tervisekassal 113 õendusteenuse lepingupartnerit, sh 75 õendusabi üldhooldusteenuse lepingupartnerit. Olemasolevate lepingupartnerite raames on hooldekodu õendusteenuse osutamine laienenud 17 hooldekodu 26-de teenuseosutamise kohta.

Võrreldes 2022. aastaga suurenes haiglavõrgu arengukava haiglate lepingute täitmine ligi 10 miljoni euro võrra ehk 34%, ravijuhte osutati 7% enam. Haiglavõrgu välise partnerite lepingute täitmine suurenes ligi 7 miljoni euro võrra ehk 22%, ravijuhte osutati 3% rohkem.

1.5 Hambaravi

Meie eesmärk on hambaraviteenuste ja -hüvitiste järk-järgult laienev kättesaadavus, arvestades inimeste vanusest, kaasuvatest haigustest ning ravi spetsiifikast tulenevaid vajadusi. Kõige suurema osa hambaraviteenustest moodustavad täiskasvanute plaaniline hambaravi ja kuni 19-aastaste hambaravi. Osale ühiskonnarühmadele (lapsed, eakad ja puuetega inimesed) toetame ravi tavapärasest tervetele täiskasvanutele mõeldud hüvitisest kõrgemas määras. Hambaravi on tasuta teatud haigusseisunditega inimestele, kellel on raskendatud suhügieeniga toimetulek ja sellest tingitud suurem risk suu- ja hambahaiguste tekkeks.

2023. aasta prioriteet oli laste hambahaiguste ennetuse ja raviteenuste kättesaadavuse ühtlustamine ja parandamine. Selleks oleme teenuseosutajatele lihtsustanud laste hambaravi lepingu sõlmimist, et suurendada piirkondlikku kaetust.

Laste hammaste tervise projekti tegevustes keskenduti teavitustööle, mille keskmeks oli kodune hamba-hooldus. Lisaks ennetustegevustele jätkusid ka pereõdedele ja kooliõdedele suunatud tervisedenduse projektid, millega toetatakse ennetustegevust. Valmistati ette mobiilse hambaravi ennetusteenused.

2023. aastal nüüdisajastati osaliselt ortodontiateenuste piirhindu seoses ortodontia laboriteenuste hindade ülevaatamisega.

Hambaravis laiendasime teenuste kättesaadavust hooldekodude ja erihooldekodude elanikele, rahastame teenuseid, kus koostöös õendusteenuse osutajaga hinnatakse ravivajadust videokonsultatsioonil. Teenuse eesmärk on tagada lamajatele teenuste kättesaadavus ja vähendada transpordivajadust, kuna eelvisiit ja suutervisealane nõustamine toimub hooldekodus. See tähendab, et patsient läheb ravile alles pärast seda, kui hooldekodus on tema suutervise olukorda hinnatud.

Endoproteesimise raviteekonna standardi osaks on endoproteesimisele eelnev hambaarsti visiit ja põletike ravi. Selleks et patsientide omaosalus ei kasvaks, on endoproteesimisele hambaarsti suurema hüvitisega (85 eurot ja omaosalus 15%) ning enne endoproteesimist võimaldatakse ka vältimatu abi teenuseid piiratud teenuste pakettina.

2023. aastal lähtuti hambaravihüvitise puhul kahest määrast: täiskasvanu hüvitis oli 40 eurot aastas 50% omaosalusega ja kõrgem määr oli 85 eurot 15% omaosalusega. Kõrgema määraga hüvitist makstakse rasedatele, alla üheaastase lapse emadele, töövõimetus- ja vanaduspensionäridele, osalise või puuduva töövõimega inimestele, suurenenud hambaravivajadusega inimestele ning registreeritud töötutele ja toimetulekutoetust saavatele inimestele. Tervisekassa võtab hambaproteesimise teenuse eest maksmise kohustuse üle ravikindlustatud töövõimetuspensionäridel, vanaduspensionäridel, osalise või puuduva töövõimega inimestel ning üle 63-aastastel ravikindlustatutel kuni 260 euro eest kolme aasta kohta.

Tabel 19. Hambaravi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 tegelik		2023 eelarve		Eelarve täitmine		2022 tegelik		Muutus 2023 vs. 2022	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
Laste hambahaiguste ennetus ja ravi	42 492	399 710	40 037	376 379	106%	106%	32 760	363 709	30%	10%
Laste ortodontia	12 614	78 905	12 443	84 908	101%	93%	10 026	77 724	26%	2%
Täiskasvanute vältimatu hambaravi	2 390	25 392	2 304	24 658	104%	103%	1 969	24 020	21%	6%
Täiskasvanute plaaniline hambaravi	28 899	542 201	31 262	644 283	92%	84%	27 320	551 951	6%	-2%
Plaaniline hambaravi	70	100	237	275	30%	36%	168	214	-58%	-53%
Elupuhune hambaravi	589	4 051	481	3 100	122%	131%	383	2 925	54%	38%
Mitterahaline hambaravihüvitis	20 800	487 527	22 832	588 446	91%	83%	19 343	498 154	8%	-2%
Mitterahaline proteesihüvitis	7 311	49 955	7 608	51 852	96%	96%	7 379	50 341	-1%	-1%
Haiglaravi-tingimustes hambaravi	70	184	8	10	-	-	0	0	-	-
Täiskasvanute ortodontia	59	384	96	600	61%	-	47	317	-	-
Valmisolekutasu hambaravis	55	-	55	-	100%	-	47	-	17%	-
Kokku	86 450	1 046 208	86 101	1 130 228	100%	93%	72 122	1 017 404	20%	3%

2023. aastal tasus Tervisekassa inimeste hambaraviteenuste ja -hüvitiste eest kokku üle 86 miljoni euro, mida on 20% enam kui aasta varem. Eelarve täitmine oli 100%. Laste hambaravi eelarve ületati ligi 6% ehk ligi 2,5 miljoni euro võrra. Täiskasvanute mitterahalise hambaravihüvitise eelarve jäi üle 2,4 miljoni euro alataidetuks, kuid võrreldes eelmise aastaga suurenes eelarve kasutus 8%.

Hambaarsti külastas ligi 607 726 inimest, kõige enam kasvas hambaraviteenust kasutanud laste arv. 2023. aastal kasutas laste hambaraviteenust 168 138 last, mida on 9779 lapse võrra rohkem kui 2022. aastal. Ortodontiateenust kasutanud laste arv suurenes 2022. aastaga võrreldes 159 lapse võrra. Laste ortodontia ravijuhud täideti 93% ulatuses.

Laste hambahaiguste ennetus ja ravi

Laste hambaravi rahastatakse Tervisekassa lepingupartnerite juures vastavalt Tervisekassa kehtestatud hinnakirjale. Laste hambaravi on Eestis tasuta ehk Tervisekassa tasub alla 19-aastaste kindlustatute hambaravi eest.

2023. aastal oli Eestis 3–19-aastaseid ravikindlustatud lapsi kokku 227 792, kellest hambaarsti külastas 2023. aastal 155 883 ehk 68% sihtrühmast.

Kõige suurem oli 6–8-aastaste laste hõlmatus: 80%, mis suurenes eelmise aastaga võrreldes 3,7% võrra. See näitab selgelt, et kooli minnes käiakse lastega hambaarsti juures üsna tublisti. Küll aga langeb hõlmatus 14–19-aastaste noorte seas.

Kõige suurem oli 2023. aastal hõlmatus Saaremaal, Võrumaal ja Jõgevamaal (64%), Tartumaal (63%) ja Läänemaal (62%), kõige väiksem aga Lääne-Virumaal (53%) ning Ida-Virumaal ja Valgemaal (54%).

Ortodontia

Tervisekassa tasub ka lastele osutatud ortodontiateenuste (sh breketid) eest, kuid ainult teatud juhtudel.

2023. aastal rahastas Tervisekassa 20 631 lapse ortodontiateenust ligi 13 miljoni euro eest. Ortodontiateenust saanud laste arv suurenes eelmise aastaga võrreldes 159 lapse võrra.

Täiskasvanute vältimatu hambaravi

Kõigil täiskasvanutel on õigus saada tasuta vältimatut hambaravi, sõltumata sellest, kas neil on ravikindlustus või mitte. Tasuta hambaravi osutatakse juhul, kui abi edasilükkamine või selle andmata jätmine võib põhjustada abivajaja surma või püsiva tervisekahjustuse. Täiskasvanute vältimatut hambaravi kasutas 2023. aastal 19 555 inimest üle 2 miljoni euro eest.

Täiskasvanute plaaniline hambaravi

Täiskasvanute plaaniline hambaravi sisaldab nii täiskasvanute plaanilist hambaravi, elupuhust hambaravi, kui mitterahalist hambaravi- ja proteesihüvitist. 2023. aastal hüvitas Tervisekassa täiskasvanute plaanilist hambaravi kokku ligi 29 miljoni euro eest.

Täiskasvanute hambaravihüvitist kasutas kokku 380 285 inimest ehk 17 914 inimest enam kui aasta varem. Seejuures kasutas 40-eurost hambaravihüvitist 219 162 inimest ja 85 eurost hüvitist, mis on mõeldud suurenenud hambaravivajadusega inimestele, kasutas 161 123 inimest. Seejuures on kõige enam ehk 6265 inimese võrra kasvanud kõrgemas piirmääras (85 eurot) hüvitist kasutanute arv. Kolmandiku sellest juurdekasvust moodustavad töötukassas registreeritud töötud ja toimetulekutoetuse saajad – need sihtrühmad saavad 85-eurost hambaravihüvitist kasutada alates 1. jaanuarist 2022.

Mitterahalise hambaproteeside hüvitise summa on ühele inimesele kolmeks aastaks 260 eurot. 2023. aastal kasutas täiskasvanute hambaproteeside hüvitist 38 672 inimest ehk pea samapalju kui aasta varem.

Lisaks täiskasvanute hambaravihüvitise reformile laiendati alates 2019. aastast tasuta hambaravi võimalusi sügava füüsilise ja vaimse puudega inimestele, kes ise ei suuda oma suuhügieeni eest hoolt kanda. Nende inimeste hambaravi eest tasub Tervisekassa kogu ulatuses ehk hambaid saab tasuta ravida kogu elu. Teenust kasutas selle esimesel käivitamisaastal 141 inimest, 2020. aastal 427 inimest ja 2023. aastal juba 1272 inimest.

Tabel 20. Hambaravi lepingute täitmine (tuhandetes eurodes) ja ravijuhtude arv

	2023 leping		2023 lepingu täitmine		2022 leping		2022 lepingu täitmine	
	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud	Summa	Ravijuhud
HVA haiglad	5 359	49 589	93%	93%	4 482	53 273	90%	85%
Piirkondlikud haiglad	3 027	29 877	97%	97%	2 506	32 546	91%	84%
Keskhaiglad	1 813	15 423	93%	94%	1 528	15 612	92%	90%
Üldhaiglad, kohalik haigla	519	4 289	68%	65%	448	5 115	83%	75%
Haiglavõrgu välised partnerid	54 772	479 973	97%	96%	42 161	452 447	98%	94%
Kokku	60 131	529 562	97%	96%	46 643	505 720	97%	93%

2023. aastal oli Tervisekassal kokku 442 hambaravi lepingupartnerit. Esmase aastase lepinguga lisandus Tervisekassale 318 laste hambaravipartnerit, mis suurendas veelgi laste tasuta hambaravi kättesaadavust. Täiskasvanute hambaravis lisandus 8 uut lepingupartnerit.

Võrreldes 2022. aastaga suurenes hambaravi eest tasutud summa 29%, seejuures haiglavõrgu arengukava haiglates 23% ja haiglavõrgu väliste partnerite juures 29%.

1.6 Kiirabi

Alates 2019. aastast sõlmib Tervisekassa kiirabiteenuse osutajatega lepingud ja tasub kiirabiteenuse eest tervishoiuteenuste seaduses sätestatud tingimustel. 2023. aasta 31. detsembri seisuga oli kiirabis 10 teenuseosutajat ja 102 brigaadi.

Tabel 21. Kiirabi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Kiirabi kokku	78 919	79 694	99%	67 109	18%

Kiirabiteenuse 2023. aasta eelarveks kavandati ligi 80 miljonit eurot ja eelarve täitmine oli 99%.

2023. aasta jooksul oli kiirabil kokku 271 033 väljakutset. Keskmiselt oli kiirabil ühes kuus üle 22 586 väljakutse, kõige rohkem detsembris, 25 599 väljakutset, ja kõige vähem veebruaris, 20 219 väljakutset. 2023. aastal vähenes väljakutsete arv eelmise aastaga võrreldes 9% ehk 27 531 väljakutse võrra.

Terviseameti korraldusega võib kiirabi väljakutsete teenindamisel rakendada ka vähendatud koosseisuga kiirabi brigaade. 2023. aasta jooksul lisati väljakutsete teenindamiseks 20 kiirabi lisabrigaadi. Lisabrigaade kasutati Narvast patsientide transportimiseks kõrgema etapi haiglasse ning Tartus, Tallinnas ja Narvas valmisolekuks eeldatava töökoormuse suurenemise leevendamiseks jaanipäeval. Lisaks kasutati lisabrigaade muu hulgas kahel suurüritusel ja ühel juhul Eesti Vabariigi kodaniku meditsiiniliseks transpordiks Ukrainast Eestisse.

1.7 Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi

Alates 2019. aastast rahastab Tervisekassa ravikindlustamata inimeste vältimatut ravi. See puudutab ka koroonaviiruse ravi haiglas.

Tabel 22. Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Ravikindlustamata inimeste vältimatu ravi kokku	11 638	13 570	86%	11 947	-3%

2023. aasta jooksul sai ravi 31 887 inimest (2022. aastal 49 485 inimest) ja nende ravi eest tasusime üle 11 miljoni euro ehk 3% vähem kui aasta varem. Ravikindlustamata inimeste raviteenustele kavandatud eelarve täideti 86% ulatuses.

2022. aastaga võrreldes vähenes vältimatut ravi saanud ravikindlustamata inimeste arv 36% ehk 17 598 inimese võrra. Kõige rohkem vähenes aasta varasemaga võrreldes ambulatoorset ravi vajanud ravikindlustamata inimeste arv. Kui 2022. aastal esitati vältimatut ravi arve 7611 Ukraina kodakondsusega inimese eest (Ukraina riigitunnusega), siis 2023. aastal oli vältimatut ravi vajavaid Ukraina kodakondsusega inimesi 1762. Vältimatu abi on kättesaadav kõikidele Eestis viibivatele inimestele.

1.8 Psühhiaatriline sundravi

Kuni 2022. aastani kontrollis Tervisekassa kõiki psühhiaatrilise sundravi ja vältimatut psühhiaatrilise abi raviarveid ning tasus ravikindlustamata inimeste vältimatut psühhiaatrilise abi, sealhulgas tahtest olenematu vältimatut psühhiaatrilise abi osutamise eest.

Alates 2022. aasta oktoobrist tasub Tervisekassa lisaks ülaltoodud teenustele ka määratud psühhiaatrilise sundravi ehk tahtest olenematu ravi eest, ühtlustades sellega tervishoiuteenuste rahastamist. Seega kuuluvad alates 2022. aasta oktoobrist kõik psühhiaatrilise abi teenused tervishoiuteenuste loetelu kaudu rahastatavate teenuste hulka: eelnevalt kaeti psühhiaatrilise sundravi kulud Sotsiaalministeeriumi kaudu.

Tabel 23. Psühhiaatrilise sundravi eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Psühhiaatriline sundravi kokku	6 138	6 925	89%	1 259	387%

2023. aastal tasusime 167 inimese psühhiaatrilise sundravi teenuste eest kokku üle 6 miljoni euro. Võrreldes 2022. aastaga tasusime 29 inimese eest rohkem, rahaliselt kulus kokku ligi 5 miljonit eurot enam.

2. Tervisedendus

Tervisekassa üks strateegiline eesmärk on kujundada inimeste terviseteadlikkust ja suunata tervisekäitumist. Tervisedenduse valdkond saab aina rohkem tähelepanu, sest üha enam teadvustatakse tervist edendavate tegevuste tähtsust haiguste ennetamisel.

Tabel 24. Tervisedenduse eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Laste tervislikule arengule suunatud tegevused	176	–	–	627	–72%
Patsiendi teadlikkusele suunatud tegevused	2 351	3 350	70%	1 162	102%
Tervishoiusüsteemi arendamine	884	1 200	74%	630	40%
Kokku	3 411	4 550	75%	2 419	41%

Tervisedenduse valdkonna 2023. aasta eelarve oli kokku 4,5 miljonit eurot, millest aasta lõpu seisuga kasutati 3,4 miljonit eurot ehk 75%.

Laste ja noorte tervislikule arengule suunatud tegevuste osas jätkasime 2023. aastal tervisedenduse projektidega, mis on seotud laste hammaste tervise, vaimse tervise ja seksuaaltervisega. Jätkasime raseduskriisi nõustamisega ja tervise edendamise projektiga lasteaias ja koolis. Jätkus koostöö Tervisemuuseumiga vaimse tervise rändnäituse „Palju õnne!“ raames. Näitus jõudis 2023. aastal Tartusse, Pärnusse ja Kohtla-Järvele. Septembris alustasime koostöös Suukooliga 4–5-aastaste laste rühmades juhendatud hambapesuga. Lasteaedades korraldatava juhendatud hambapesu eesmärk on laste igapäevase hambapesuharjumuse kujundamine, suutervisealase teadlikkuse suurendamine ja Eesti laste hammaste tervise parandamine. Juhendatud hambapesuga liitus üle 500 lasteaiarühma.

Patsiendi teadlikkusele suunatud tegevuste käigus toimus kevadise liikumiskampaania teine laine, mille eesmärk oli juhtida tähelepanu südame ja veresoonekonna haiguste ennetamisele regulaarsete liikumisharjumuste kujundamise abil. Augustis lõppes perearsti nõuandetelefoni 1220 suvekampaania, millega tuletati inimestele meelde, et tervisemure või -küsimuse korral saab nõu telefonilt 1220.

Eetrisse jõudis vaimse tervise saatesarja „Selge pilt“ kolmas hooaeg ning meeste tervisele keskenduv saatesari „Mehed, hakkame elama!“, mis jälgis nelja tuntud Eesti mehe jõukatsumist tervisemurede ja pahedega: suitsetamine, alkoholi liigtarvitamine, ülekaal ja ületöötamisest tingitud stress.

Sõeluuringutel osalemise teadlikkuse ja hõlmatus suurendamiseks korraldasime rinna-, emakakaela- ja jämesoolevähi sõeluuringu teavituskampaaniaid. Samuti toimusid vaktsineerimise teavituskampaaniaid, sh gripiviiruse vastu vaktsineerimise kampaania. Terviseametilt võtsime üle ja uuendasime vaktsineerimise ja nakkushaiguste infot puudutava veebilehe vaktsineeri.ee.

Koostöös Eesti Ämmaemandate Ühinguga valmis rasedusest, sünnitusest ja lapsevanemaks saamisest kõnelev teatmik „Me saame lapse“, mis on trüki- ja veebimaterjalina kättesaadav nii eesti, vene kui ka inglise keeles.

Teadlikkuse suurendamise eesmärgil tegime elundidoonorluse jätkukampaania, kus oli peamine eesmärk kutsuda inimesi tahteavaldust täitma.

Tervishoiusüsteemi arendamisele suunatud tegevustes keskendusime ravijuhendite koostamisele, kliiniliste auditite tegemisele ja üldise ravikvaliteedi parandamisele. Avaldati neli ravijuhendit ja jätkati varem kinnitatud ravijuhendite rakendustegevusi. Avaldati kliinilise auditi „Ämmaemandustegevused ja nende dokumenteerimine haiglas toimuva normaalse sünnituse ajal“ tulemused. Jätkasime tööd varem avaldatud kolme kliinilise auditi järeltegevuste koordineerimisega: „Taastusravi- ja rehabilitatsioonisüsteemi korraldus“; „Akuutpsühhiaatria (tahtest olenematu ravi korral) teenusel viibivate organiliste psüühikahäiretega,

skisofreenia ja psühhoaktiivsete ainete tarvitamisest tingitud psüühika- ja käitumishäiretega diagnoosidega patsientide ravi kvaliteet”; „Müeloomtõvega patsiendi käsitus Eesti haiglates”. Alustasime kliinilise auditi „MRT uuringute põhjendatus ortopeediliste haigustega isikutel” järeltegevuste koordineerimisega.

Toimusid patsiendi hinnangutel põhineva tervisetulemite ja teenusekogemuse (PROM/PREM) indikaatorite ning ravikvaliteedi indikaatorite üleriigiliseks rakendamiseks elluviidava arendusprojekti jätku-tegevused. Tervisekassa ravikvaliteedi strateegia jõudis aasta lõpuks järgmisse etappi, tegevused jätkuvad strateegia arendamiseks ja täiustamiseks.

3. Ravimid

Ravimid ja vaktsiinid on kallid ning seetõttu aitab nende eest osaliselt või täielikult tasuda Tervisekassa. Ravimisoodustuse pakkumine ehk ravimite eest täielik või osaline tasumine on üks võimalus tagada inimestele taskukohaste ravimite kättesaadavus. See aitab vältida olukorda, kus patsient ei alusta vajalikku ravi või katkestab selle liiga kõrge hinna tõttu.

Nakkushaiguste kontrolli all hoidmiseks rahastab ja hangib Tervisekassa ravimeid, vaktsiine ja immuunglobuliine. Lisaks korraldab ja rahastab Tervisekassa antidootide riigihankeid, millega tagatakse enamlevinud mürgistusjuhtumite ravi erakorralise meditsiini osakondades.

2023. aastal kehtima hakanud tervishoiuteenuste ja soodusravimite loetelu olulisemad muudatused, mis mõjutasid 2023. aasta eelarvet, selle täitmist ja kindlustatu omaosalust:

- lisandusid uued tõenduspõhised ja kulutõhusad haiglaravimid melanoomi, söögitoruvähi, rinnavähi, kolorektaalvähi ja neeruvähi raviks;
- laiendati loetelus olevate ravimite patsientide sihtgruppi urtikaaria bioloogilise ravi ja eesnäärmevähi ravi korral;
- nüüdisajastati reuma bioloogilise ravi rakendustingimusi;
- Tervisekassa korraldatud kesksete hangete tulemusel on muutunud toimeainete ühikuhinnad, nende muudatustega seoses uuendati loetelus olevate teenuste piirhindasid;
- soodusravimite loetellu lisandusid uued ravivõimalused ägeda müeloidleukeemia, kroonilise müeloidleukeemia, kopsukasvaja, COVID-19 infektsiooni, migreeni ja spinaalse lihaskatroofia raviks.

Juba mitmendat aastat tegeleb Tervisekassa bioloogiliste ravimite haiglatest apteegivõrku ületoomise ja nende väljakirjutamise tingimuste lihtsustamisega. Muudatuste eesmärk on nende ravimite mugavam kättesaadavus patsientidele ja mõned muudatused rakendusid juba 2023. aastal: mitmed psoriaatilise artriidi ja anküloseeriva spondüliidi korral kodus süstitavad bioloogilised ravimid said patsientidele kättesaadavaks varasemas ravireas soodusretsepti kaudu, samuti lihtsustati juba kehtivaid bioloogiliste ravimite tingimusi.

2022. aastal muutus tervishoiuteenuste korraldamise seadus, mis andis riiklikult hangitavate ravimite laopidamise ja logistikateenuse korraldamise Terviseametilt Tervisekassale. 2023. aasta algusest lisandus Tervisekassale vastutus COVID-19 vaktsiinide hankimise ja logistikategevuse eest ning seetõttu andis Terviseamet ka need vaktsiinid Tervisekassale üle.

Tabel 25. Ravimite eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Kindlustatutele kompenseeritavate ravimite kulud	183 672	182 499	101%	167 481	10%
Täiendav ravimihüvitis	10 143	8 600	118%	8 824	15%
HIV-i ja AIDS-i ravimid, antidoodid ja immuunpreparaadid	15 601	18 800	83%	13 869	12%
COVID-19 ravimid	39 942	6 500	614%	4 679	754%
Kokku	249 358	216 399	115%	194 853	28%

2023. aasta ravimite rahastamise mahuks oli kavandatud 216 miljonit eurot, rahastamise tegelikuks mahuks kujunes 249 miljonit eurot, mis on võrreldes 2022. aastaga 28% võrra enam. Kavandatud eelarve maht ületati 15% võrra.

Ravimite eelarve täitmist mõjutas kõige enam riigi hangitud COVID-19 vaktsiinide mahakandmine aegumise tõttu ja nende tootjatega lepingute muutmine. Kindlustatutele kompenseeritavate retseptiravimite kulu oli samuti üle miljoni euro võrra suurem. Seda mõjutas nii uute ravimite kompenseerimine kui ka ravimikasutuse laienemine. Lisaks jõudsid Eestisse COVID-19 suukaudsed ravimid, millele kulus kokku ligi 1,8 miljonit eurot.

3.1 Patsientide omaosalus ja täiendav ravimihüvitis

Apteegis müüdavate soodusravimite puhul tasub osa retsepti maksumusest Tervisekassa ja vastav summa arvestatakse apteegis automaatselt ravimi hinnast maha. Erinevate haiguste ja ravimite puhul kehtivad erinevad soodusmäärad, mis on kehtestatud Vabariigi Valitsuse ja terviseministri määrustega, mis omakorda tuginevad ravikindlustuse seadusele. Seega näeb seadus ravimite ostmisel ette ka teatava omaosaluse. Omaosalus on minimaalne, kui koostöös apteekriga valitakse soodsaim retseptiravim. Kui aga eelnevale vaatamata kujuneb omaosalus liiga suureks, siis tasub Tervisekassa patsiendile täiendavat ravimihüvitist. See on ette nähtud neile, kelle ravimivajadus on suurem.

Tabel 26. Kindlustatu omaosalus eurodes

	2023 tegelik	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
100% kompenseeritavad ravimid	4,58	4,37	5%
90% kompenseeritavad ravimid	5,98	5,87	2%
75% kompenseeritavad ravimid	8,28	7,91	5%
50% kompenseeritavad ravimid	7,09	7,08	–
Kokku	6,51	6,4	2%

Kindlustatu omaosalus on veidi kasvanud, olles 2023. aastal 6,51 eurot keskmise soodusretsepti kohta. Patsiendi osale lisaks tasus Tervisekassa keskmise soodusretsepti eest 18,62 eurot (2022. aastal 17,53 eurot).

Tabel 27. Täiendav ravimihüvitis (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik		2022 tegelik		Muutus 2023 vs. 2022	
	Summa	Inimeste arv	Summa	Inimeste arv	Summa	Inimeste arv
Täiendav ravimihüvitis	10 142	164 667	8 600	154 455	15%	7%

2023. aastal on täiendavat ravimihüvitist kasutatud üle 10 miljoni euro ulatuses ehk 15% rohkem kui 2022. aastal, eelarve on ületatud 18%. 2023. aastal kasutas ravimihüvitist 164 667 inimest ehk üle 10 000 inimese rohkem kui eelmisel aastal samal ajal.

Haiglaravimite kompenseerimine tervishoiuteenuste eelarves

Tervisekassa hüvitab ravimeid, mis on mõeldud haiglas kasutamiseks ja mis on kirjas tervishoiuteenuste loetelus. Haiglaravimeid hüvitame tervishoiuteenuste loetelus toodud erinevate hinnakomponentide kaudu, millest peamised on eraldi ravimiteenused (R-teenused), ravimikomponendi arvestuslik kulu tervishoiuteenustes (nt teatud osa voodipäeva maksumusest on ette nähtud vajalike põhiravimite ostmiseks haiglates) jm. Eraldi teenusekoodiga ravimitest on suurima eelarvemõjuga onkoloogiliste (u 35%) ja hematoloogiliste (u 15%) haiguste ravis kasutatavad ravimid. Teisel kohal (u 15%) on mitmesuguste autoimmuunhaiguste korral kasutatavad bioloogilised ravimid (reumaatilised, dermatoloogilised, gastroenteroloogilised haigused, astma, *sclerosis multiplex* jne). See summa on langustrendis, kuna bioloogiliste ravimite hinnad odavnevad ja hüvitame neid järjest rohkem soodusravimitena.

Tabel 28. Haiglas kasutatavate ravimite katmise kulud (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Tervishoiuteenuste loetelus olevate ravimikoodide kasutus	73 528	63 286	16%
Ravimikulu tervishoiuteenustes	15 670	15 654	0%
Kokku	89 198	78 940	13%

Tervisekassa korraldab haiglatega ka ravimite ühishankeid. 2023. aastal hankisime koostöös 6 regionaal- ja keskhaiglaga 5 ravimit ning lisaks gripivaktsiini kõigile HVA haiglatele. Sääst võrreldes eelmise perioodi hindadega oli 173 tuhat eurot. Ravimite ühishankeid plaanime edaspidi laiendada.

3.2 HIV-i ravimid, antidootid ja immuunpreparaadid

Nakkushaigustesse haigestumise kontrolli all hoidmiseks rahastab Tervisekassa antiretroviirusravimite, tuberkuloosiravimite ja immuunglobuliinide hankimist. See aitab vältida olukorda, kus nakkushaiguste ulatuslik ning kiire levik võib viia haiguspuhangute ja epideemiate tekkeni. Lisaks korraldab ja rahastab Tervisekassa antidootide riigihankeid, millega tagatakse enamlevinud mürgistusjuhtumite ravi erakorralise meditsiini osakondades.

Tabel 29. HIV-i ravimite, antidootide ja immuunpreparaatide eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
HIV-i/AIDS-i ravimid	8 844	12 100	73%	8 311	6%
Immuunpreparaadid	3 651	5 800	63%	3 661	0%
Tuberkuloosiravimid	420	500	84%	294	43%
Antidootid	364	400	91%	335	9%
Ravimite käibemaks	2 322	–	–	1 268	83%
Kokku	15 601	18 800	83%	13 869	12%

2023. aastal tasusime HIV-i, antidootide ja immuunpreparaatide eest ligi 15 miljonit eurot, mis on ligi 2 miljoni euro võrra enam kui 2022. aastal. 2023. aasta eelarve on täidetud 83%. HIV-i ravimite puhul võib täheldada raviskeemide mõningast kallinemist.

3.3 COVID-19 ravimid

Tabel 30. COVID-19 ravimite eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
COVID-19 ravimid	4 612	6 500	71%	4 679	–1%
COVID-19 vaktsiinid	35 330	0	–	0	–
Kokku	39 942	6 500	614%	4 679	754%

2023. aastal soetasime COVID-19 ravimeid kokku summas ligi 40 miljonit eurot. See summa sisaldab ka aegumiste tõttu maha kantud vaktsiinide kulu. Ravimitest leidsid haiglates kasutust remdesiviir, monoklonaalsed antikehad ja totalsilumab, millele lisandus soodusravimina Paxlovid.

Erinevate eelarveridade kaudu kompenseeris Tervisekassa 2023. aastal ravimeid 338,6 miljoni euro eest. See moodustab tervishoiukuludest u 15,9%.

Tabel 31. Ravimitele kulunud ravikindlustuseelarve raha (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Kindlustatutele kompenseeritavad ravimid	183 672	167 481	10%
Tervishoiuteenuste loetelus olevate ravimikoodide kasutus	73 528	63 286	16%
Ravimikulu tervishoiuteenustes	15 670	15 654	0%
Täiendav ravimihüvitis	10 143	8 824	15%
HIV, AIDS, antidoodid ja immuunpreparaadid	15 601	13 869	12%
COVID-19 ravimid	39 942	4 679	754%
Kokku ravimikulu	338 556	273 793	24%

4. Ajutise töövõimetuse hüvitised

Ajutise töövõimetuse hüvitis on rahaline kompensatsioon, mida makstakse töötavale ravikindlustatud inimesele, kellel jääb ajutise töövabastuse tõttu saamata sotsiaalmaksuga maksustatud tulu. Hüvitist makstakse töövõimetuslehe alusel ning hüvitise suurus ja kestus sõltub töövõimetuslehe liigist ja töövõimetuse põhjusest. Kui arst on avatud töövõimetuslehe andmed saatnud Tervisekassale, saab inimese tööandja riigiportaali teenusest info inimese töölt puudumise ja väljastatud töövõimetuslehe ning selle prognoositava lõpukuupäeva kohta.

Alates 1. juulist 2023. aastal otsustas Vabariigi Valitsus taastada haiguslehtede maksmisel koroonaeelse korra. See tähendab, et esmase haiguslehe väljastamisel on kolm esimest päeva töötaja omavastutus, tööandja maksab hüvitist neljandast kaheksanda päevani ja alates üheksandast haiguspäevast maksab hüvitist Tervisekassa.

Tabel 32. Töövõimetushüvitiste eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Haigushüvitised	114 299	143 761	80%	142 671	-20%
Hooldushüvitised	35 401	41 409	85%	40 331	-12%
Sünnitushüvitised	-30	-	-	18 554	-
Tööõnnetushüvitised	5 498	6 420	86%	5 575	-1%
Kokku	155 168	191 590	81%	207 131	-25%

2023. aastal maksime ajutise töövõimetuse hüvitisi kokku ligi 155 miljonit eurot, mis on ligi 52 miljonit eurot ehk 25% vähem kui eelmisel aastal.

Töövõimetushüvitiste väljamaksete vähenemist mõjutas osaliselt vanemahüvitise süsteemi reform, millega liikusid sünnitushüvitised alates 1. aprillist 2022 Tervisekassast välja ning ema vanemahüvitist hakkas maksma Sotsiaalkindlustusamet. 2022. aasta eelarves oli sünnitushüvitisteks ette nähtud ligi 19 miljonit eurot. Kuigi sünnitushüvitiste väljamakseid Tervisekassa enam ei tee, kajastub 2023. aasta eelarves Tervisekassale tagasi makstud enammakstud sünnitushüvitis summas 30 tuhat eurot.

Aruandeaastal vähenes haiguspäevade hüvitamise muudatuse lisakulu (tasumine 6.–8. päeva eest). 2023. aasta lisakulu oli üle 13 miljoni euro, mida on üle 19,5 miljoni euro ehk 60% vähem kui eelmisel aastal.

Haigushüvitiste väljamaksete vähenemist mõjutas lisaks COVID-19 haiguskoormuse vähenemisele haiguslehtede maksmisel koroonaeelse korra taastamine.

Tabel 33. Töövõimetushüvitiste võrdlus

	2023 tegelik	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Haigushüvitis			
Juhtumite arv	435 548	585 377	-26%
Töövõimetuspäevade arv kokku	6 529 465	8 437 530	-23%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	4 140 085	5 573 180	-26%
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	114 299	142 671	-20%

	2023 tegelik	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Ühe päeva keskmine maksumus (euro)	27,6	25,6	8%
Juhtumi keskmine pikkus	15,0	14,4	4%
Hooldushüvitis			
Juhtumite arv	143 627	164 471	-13%
Töövõimetuspäevade arv kokku	1 062 610	1 320 777	-20%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	1 028 729	1 278 954	-20%
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	35 401	40 331	-12%
Ühe päeva keskmine maksumus (euro)	34,4	31,5	9%
Juhtumi keskmine pikkus	7,4	8,0	-8%
Tööõnnetushüvitis			
Juhtumite arv	3 163	3 380	-6%
Töövõimetuspäevade arv kokku	124 982	146 592	-15%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	126 516	141 879	-11%
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	5 498	5 575	-1%
Ühe päeva keskmine maksumus (euro)	43,5	39,3	11%
Juhtumi keskmine pikkus	39,8	43,4	-8%
Lehe keskmine pikkus	18,2	18,6	-2%
Hüvitised kokku			
Juhtumite arv	582 338	753 228	-23%
Töövõimetuspäevade arv kokku	7 717 057	9 904 899	-22%
Tervisekassa hüvitatud päevade arv	5 295 330	6 994 013	-24%
Tervisekassa makstud hüvitise summa (tuhat eurot)	155 198	188 577	-18%
Ühe päeva keskmine maksumus (euro)	29,3	27,0	9%

* Käesolevas aruandes näitame töövõimetushüvitiste statistikat juhupõhiselt. Ühe haigus- või hooldusjuhtumi moodustab esmane leht koos sellele järgnevate järglehtedega. Juhtumite ja töövõimetuspäevade arvu moodustavad kõik haigus- ja hooldusjuhtumid (sh tööõnnetusjuhtumid), mis algasid 1. jaanuaril 2023 või hiljem.

** Tervisekassa hüvitatud päevade arv on arvestatud töövõimetuslehe tekkepõhisuse järgi.

***Töövõimetushüvitiste 2022. a andmetes ei kajastu sünnitushüvitiste statistika.

2023. aastal kasutas töövõimetushüvitisi kokku 216 745 inimest ehk 32% vähem kui eelmisel aastal samal ajal. Töövõimetusjuhtumite koguarv vähenes 2022. aastaga võrreldes 23%. Töövõimetuspäevade koguarv langes 2023. aastal 7,7 miljoni päevani, mida on 22% vähem kui 2022. aastal. Samuti vähenes Tervisekassa hüvitatud töövõimetuspäevade arv. 2022. aastal hüvitati inimestele ligi 7 miljoni töövõimetuspäeva, 2023. aastal üle 5,3 miljoni päeva.

Koroonaviiruse leviku ja haiguspäevade hüvitamise muudatuse tulemusel kasvas 2021. ja 2022. aastal töövõimetusjuhtumite arv hüppeliselt. 2022. aastal oli töövõimetuspäevade arv rekordiline – 753 228 juhtumit. Alates 2022. aasta teisest poolaastast hakkas seoses koroonaviiruse haiguskooormuse langusega vähenema ka töövõimetusjuhtude arv ning 2023. aastal oli juhtumeid kokku 582 338 ehk 23% vähem võrreldes 2022. aastaga.

4.1 Haigushüvitised

Haigushüvitisi makstakse ravikindlustatud inimesele tema ajutise töövõimetuse perioodil, et hüvitada talle haigestumise ajal osaliselt saamata jäänud töötasu. Haigusjuhtumi kestus annab ülevaate sellest, kui kaua inimene haigestumise korral töölt eemal viibib. Haigusjuhtumi moodustavad inimesele väljastatud esmane haigusleht ja sellega seotud järglehed.

Kui 2021. aasta töövõimetushüvitiste seadusemuudatuste ja COVID-19 suure haiguskoormuse tõttu suurennes 2021. ja 2022. aastal haigusjuhtumite ning Tervisekassa hüvitatud töövabastuspäevade arv, siis 2023. aastal vähenes haigusjuhtumite ning hüvitatud haiguspäevade arv. 2021. aastal oli kokku 452 050 haigusjuhtumit, 2022. aastal 585 377 ja 2023. aastal 435 548 haigusjuhtumit. 2023. aastal vähenes haigusjuhtumite arv eelmise aastaga võrreldes 26%.

Haigusjuhtumite ja hüvitatud haiguspäevade arvu vähenemist on mõjutanud nii COVID-19 haiguskoormuse vähenemine kui ka 2023. aasta 1. juulist rakendunud muudatus, millega Vabariigi Valitsus otsustas taastada haiguslehtede maksmisel koroonaeelse korra. See tähendab, et haigestumise tõttu esmase haiguslehe väljastamisel on kolm esimest päeva töötaja omavastutus, tööandja maksab hüvitist neljandast kaheksanda päevani ja alates üheksandast haiguspäevast maksab hüvitist Tervisekassa.

Töövõimetuspäevade koguarv oli 6 529 465, millest Tervisekassa hüvitas 4 140 085 päeva. Tervisekassa hüvitatud haiguspäevade arv vähenes 2022. aasta võrdluses 26%: 5 573 180 päevalt 2022. aastal 4 140 085 päevani 2023. aastal.

Kokku kasutas 2023. aastal haigushüvitist 176 502 inimest, mis on 38% vähem kui 2022. aastal.

Haigusjuhu keskmine pikkus suurenes 4%. Kui 2022. aastal oli haigusjuhu keskmine pikkus 14,4 päeva, siis 2023. aastal oli haigusjuhtumi pikkus 15 päeva. Haigusjuhu ühe päeva keskmine maksumus kasvas 5%.

Tabel 34. Haigusjuhtude jagunemine haigusseisundite kaupa

Diagnoosirühma nimetus	2023 tegelik	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Hingamiselundite haigused	159 740	226 333	-29%
Teatavad nakkus- ja parasiithaigused	94 685	100 968	-6%
Lihaskonna ja sidekoehaigused	54 555	58 071	-6%
Vigastused, mürgistused ja teatavad muud välispõhjuste toime tagajärjed	22 150	25 045	-12%
Mujal klassifitseerimata sümptomid, tunnused ja kliiniliste ning laboratoorsete leidude hálbed	15 308	16 019	-4%
Koodid spetsiifiliste eesmärkide jaoks (U-diagnoosigrupp)	14 392	74 617	-81%
Seedeelundite haigused	12 474	12 095	3%
Vereringeelundite haigused	9 402	9 954	-6%
Psüühika- ja käitumishäired	9 315	8 625	8%

2023. aastal vähenes haigusjuhtude arv kõige enam hingamiselundite haiguste diagnoosirühmas. Haigusjuhtude arv vähenes 66 593 juhu võrra ehk 29%. Samuti oli oluline langus U-diagnoosigrupi diagnoosirühmas (U grupi diagnoose kasutatakse seoses COVID-19 haigusega: laboratoorselt kinnitamata või kinnitatud COVID-19, COVID-19-järgne seisund jne). Võrreldes 2022. aastaga vähenes U-diagnoosigrupi haigusjuhtumite arv 74 617 juhtumilt 14 392 juhtumini.

4.2 Hooldushüvitised

Hooldushüvitist makstakse ravikindlustatud inimesele, kes põetab haiget last või perekonnaliiget. 2023. aastal kasutas hooldushüvitisi 56 970 inimest ehk ligi 11% vähem kui eelmisel aastal. Hooldusjuhtumeid oli kokku 143 627, mida on 13% vähem kui 2022. aastal. Hoolduspäevade arv kokku oli 1 062 610, millest Tervisekassa hüvitas 1 036 926 päeva ehk 98%.

Tervisekassa hüvitatud hoolduspäevade arv vähenes eelmise aastaga võrreldes 20%: 1 278 954 päevalt 2022. aastal 1 028 729 päevani 2023. aastal.

Hooldusjuhtumi keskmine pikkus vähenes 8%. Kui 2022. aastal oli hooldusjuhu keskmine pikkus 8 päeva, siis 2023. aastal oli hooldusjuhu keskmine pikkus 7,4 päeva. Hooldusjuhu ühe päeva maksumus kasvas 6%. 2023. aastal oli hooldusjuhtumi päeva keskmine maksumus 34,5 eurot.

Tabel 35. Hooldusjuhtude jagunemine haigusseisundite kaupa

Diagnoosirühma nimetus	2023 tegelik	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Hingamiselundite haigused	73 863	88 600	-17%
Teatavad nakkus- ja parasiithaigused	49 610	48 479	2%
Mujal klassifitseerimata sümptomid, tunnused ja kliiniliste ning laboratoorsete leidude hälbep	4 185	4 303	-3%
Kõrva- ja nibujätkehaigused	3 644	3 373	8%
Silma- ja silmamanuste haigused	1 994	1 623	23%
Vigastused, mürgistused ja teatavad muud välispõhjuste toime tagajärjed	1 982	1 781	11%
Tervise seisundit mõjustavad tegurid ja kontaktid tervise teenistusega	1 843	3 801	-52%
Seedeelundite haigused	1 283	1 195	7%
Koodid spetsiifiliste eesmärkide jaoks (U-diagnoosigrupp)	1 012	7 452	-86%

2023. aastal vähenes hooldusjuhtumite arv kõige enam hingamiselundite haiguste diagnoosirühmas. Haigusjuhtude arv vähenes 14 737 juhu võrra. Langus oli ka U grupi diagnoosirühmas (U grupi diagnoose kasutatakse seoses COVID-iga – laboratoorselt kinnitamata või kinnitatud COVID-19, COVID-19-järgne seisund jne). 2022. aastaga võrreldes vähenes U grupi hooldusjuhtumite arv 7452 juhtumilt 1012 juhtumini.

4.3 Tööõnnetushüvitised

Tööõnnetushüvitisi maksab Tervisekassa alates töövõimetuslehe teisest päevast.

Tööõnnetuste tõttu väljastatud haiguslehtedel jagunesid töövabastuse põhjused järgmiselt: tööõnnetused 95%, tööõnnetuse tagajärjel tekkinud tüsistused 3% ja tööõnnetused liikluses 1%.

2023. aastal maksti tööõnnetushüvitisi 3224 inimesele ehk 229 inimesele vähem kui 2022. aastal.

2023. aastal langes tööõnnetusjuhtude arv 6%. Kui 2022. aastal oli tööõnnetusjuhtude arv 3380, siis 2023. aastal oli tööõnnetusega seonduvaid juhte 3163. Töövõimetuspäevade arv vähenes 15%. Kokku hüvitas Tervisekassa 2023. aastal 126 516 töövõimetuspäeva.

Tööõnnetusega seonduva haigusjuhtumi keskmine pikkus vähenes 8%. 2023. aastal oli juhtumi pikkus 39,8 päeva. Tööõnnetusjuhtumi päeva keskmine maksumus oli 43,5 eurot ehk 9% kõrgem kui 2022. aastal.

5. Meditsiiniseadmete hüvitised

Tervisekassa hüvitab kindlustatutele selliseid meditsiiniseadmeid, mille abil on võimalik ravida haigusi ja vigastusi või mille kasutamine hoiab ära haiguse süvenemise. Uuendame meditsiiniseadmete loetelu igal aastal, lisades sinna vastavalt vajadusele uusi tooteid, nüüdisajastades hüvitamise tingimusi ja uuendades hinnakirja lähtuvalt levitajatega sõlmitud kokkulepetest.

2023. aastal lisasime meditsiiniseadmete loetellu 180 uut meditsiiniseadet ja laiendasime hüvitatavate seadmete valikut diabeetikutele, raske ihtüoosiga, erinevate stoomide, haavade, urineerimisfunktsiooni häiretega, uneapnoega, lümfitursetega ja venoosse puudulikkusega patsientidele. Samuti lisandus uusi seadmeid ortoosse ja tallatugesid vajavatele patsientidele.

Tabel 36. Meditsiiniseadmete hüvitiste eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik		2023 eelarve		Eelarve täitmine		2022 tegelik		Muutus 2023 vs. 2022	
	Summa	Inimeste arv	Summa		Summa		Summa	Inimeste arv	Summa	Inimeste arv
Ortoosid	3 281	42 789	2 853		115%		2 538	34 325	29%	25%
Insuliinipumbad, pump- ja sensorravi tarvikud	5 847	3 588	6 078		96%		4 167	2 971	40%	21%
Diabeeditarvikud (v.a pumpravi)	4 403	49 497	5 007		88%		4 663	48 680	-6%	2%
Stoomihooldusvahendid	1 858	2 120	2 094		89%		1 850	2 232	0%	-5%
Püsiva positiivrõhu aparaadid ja maskid	2 033	6 491	1 958		104%		1 734	5 809	17%	12%
Haavasidemed ja haavaplaastrid	97	2 018	137		71%		91	1 862	7%	8%
Urineerimise abivahendid	198	1 479	182		109%		154	1 175	29%	26%
Muud meditsiiniseadmed	938	5 828	923		102%		675	4 615	39%	26%
Kokku	18 655	104 032	19 232		97%		15 872	93 647	18%	11%

* Inimeste arv kokku ei ole summeeritud, vaid loendatud, kuna üks inimene võib kasutada mitut meditsiiniseadet.

Meditsiiniseadmeid hüvitati 2023. aastal ligi 19 miljoni euro ulatuses, mis jääb kavandatud eelarve piiresse. Võrreldes 2022. aasta sama ajaga on meditsiiniseadmete hüvitiste rahaline maht kasvanud 18% ehk ligi 3 miljoni euro võrra ning meditsiiniseadmete kasutajate arv kasvanud 11% ehk üle 10 000 inimese võrra.

Seadmete kasutajate ja eelarve kasv on kooskõlas muudatusega diabeediravis, mille tulemusel rahastab Tervisekassa alates 2022. aastast pideva glükoosimonitooringu süsteeme kõigile 1. tüüpi diabeediga patsientidele, kelle vastava raviotsuse on teinud endokrinoloog, sisearst või lastearst. 2023. aasta algusest rahastatakse insuliini pumpravi täiendavalt kuni 26-aastaseks saamiseni (varem kuni 19-aastastele). Pump- või sensorravi kasutajaid on 2023. aasta 31. detsembri seisuga ligi 3600, mida on võrreldes 2022. aastaga üle 600 inimese ehk viiendiku rohkem, kulu eelarvele on kasvanud ligi 1,7 miljoni euro võrra.

2022. aasta algusest rahastab Tervisekassa ortooside ja tallatugesid ägeda haigestumise või raske kroonilise haigusega kaasneva funktsioonihäire kompenseerimiseks. Kasutajate arv on võrdluses eelmise aastaga ootuspäraselt kasvutrendis: 2022. aastal ligi 34 300 kasutajat, 2023. aastal ligi 42 800 kasutajat. Lisaks aktsepteerisime 2023. aasta algusest osade ortooside ja tallatugede hindade tõusu, tagamaks toodete jätkusuutlikku valmistamist ja müüki. Kokku on kulud ortopeedia valdkonnas kasvanud ligi 743 tuhande euro võrra.

6. Eestis kindlustatu ravi välisriigis

Tervisekassa kindlustatu ravivõimalused välisriigis koosnevad plaanilisest ravist ja vajaminevast arstiabist. Plaanilise ravi korda välisriigis reguleerivad ravikindlustuse seadus ning Euroopa Parlamendi ja Euroopa Nõukogu määrus. Vajaminevat arstiabi reguleerib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest tulenevad tervishoiuteenuste hüvitised on Tervisekassa kohustatud tasuma.

Tabel 37. Eestis kindlustatu ravi välisriigis: eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Plaaniline ravi välisriigis	2 349	4 780	49%	1 944	21%
Eestis kindlustatud inimese tervishoiuteenuse hüvitise kulud teises liikmesriigis	5 911	7 980	74%	5 792	2%
Piiriülene tervishoiuteenus	196	250	78%	238	-18%
Kokku	8 456	13 010	65%	7 974	6%

Eestis kindlustatu raviks välisriigis kavandasime 2023. aastal ligi 13 miljonit eurot, millest kasutati üle 8 miljoni euro ehk 65% kavandatud eelarvest. Tulemust mõjutab plaanilise välisravi ja vajamineva arstiabi eelarve alataitmine (mõju eelarvele ligi 5 miljonit eurot). Selle põhjus võib olla asjaolu, et igal aastal lisandub Tervisekassa tervishoiuteenuste loetellu täiendavaid tervishoiuteenuseid ja seetõttu suureneb võimekus patsiente Eestis aidata. Samuti võib patsientide välisriiki ravile saamine viibida sealsete haiglate ravijärjekordade tõttu ja samuti on juhtumeid, kus patsiendid loobuvad plaanitud ravist.

6.1 Plaaniline ravi välisriigis

Kindlustatute piiriülest vaba liikumist plaanilise ravi eesmärgil reguleerivad Euroopa Liidu õigusaktid (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/24/EL ehk patsientide vaba liikumise direktiiv ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004 artikkel 20) ning ravikindlustuse seaduse §-i 271 lg 1. Neist kahe viimase alusel patsienti välisriiki plaanilisele ravile või uuringule saates on vaja eelluba.

Kindlustatu suunatakse eelloa alusel plaanilisele ravile või uuringule välisriiki, kui taotletavat tervishoiuteenust ja/või selle alternatiive ei ole Eestis võimalik osutada. Tervishoiuteenus peab olema patsiendile meditsiiniliselt näidustatud ja tõendatud meditsiinilise efektiivsusega ning selle eesmärgi saavutamise keskmine tõenäosus peab olema vähemalt 50%. Välisriiki suundumiseks väljastatakse eelluba ka sellisel juhul, kui meditsiiniliselt näidustatud tervishoiuteenust, mida osutatakse Eestis, ei ole võimalik osutada meditsiiniliselt õigustatud tähtaja jooksul. Hinnangu kriteeriumitele vastavuse kohta annab vähemalt kahest eriarstist koosnev konsiilium.

2023. aasta jooksul on Tervisekassa välisriigis eelloaga plaanilise ravi eest tasu maksmise kohustuse üle võtnud 69-lt (sh 20 last) taotluse esitanud kindlustatult. Nendest 23 kindlustatut (sh 17 last) suunati välisriiki ravile või uuringutele, 9 juhul tehti analüüs(id). Lisaks võttis Tervisekassa 37 kindlustatu puhul tasu maksmise kohustuse üle seoses luuüdi mittesugulusdoonori otsingutega Soome Punase Risti vereteenistuse kaudu.

Tabel 38. Riigid, kus kindlustatutele 2023. aastal plaanilise välisravi eelloaga tervishoiuteenuseid osutati (kordade arv)

Riik	Ravi ja analüüsid
Soome	13
Saksamaa	4
Holland	4
Hispaania	4
Rootsi	2
Suurbritannia	1
Šveits	1
Taani	1
Belgia	1
Itaalia	1

Aruandeperioodil esitati teistest riikidest plaanilise ravi eelloa alusel raviarveid kogusummas ligi 2,5 miljonit eurot, millest 712 tuhat eurot luuüdidoonori otsinguga seotud kulude eest. Meditsiinilise transpordi (lennutransport) eest tasus Tervisekassa 21 tuhat eurot. Raviarved ei saabu alati taotluse esitamise aastal, sest ravi, uuring või analüüs võib toimuda hiljem. Samuti võib ühe patsiendiga seoses saabuda kuu(de) lõikes rohkem kui üks arve. Seepärast erineb esitatud raviarvete arv vastaval aastal esitatud taotluste ja Tervisekassa otsuste arvust.

Tabel 39. Kallimad plaanilise ravi juhud välisriigis, mille eest Tervisekassa 2023. aastal tasus (tuhandetes eurodes)

Eriala	Riik	Summa*
Kardiokirurgia	Soome	224 563
Kardiokirurgia	Soome	211 495
Kardiokirurgia	Soome	160 000
Nefroloogia	Soome	124 000

* Ainult ühekordne ravikulu, ei sisalda kulu võimalikule meditsiinilisele transpordile ja jätkuravile.

6.2 Eestis kindlustatud inimese tervishoiuteenuse hüvitise kulud teises riigis

Tervisekassas kindlustatutel on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004 alusel õigus:

- saada ajutiselt teises EL-i liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna riikides, Šveitsis ja Ühendkuningriigis viibides vajaminevat arstiabi;
- saada teises EL-i liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna riikides, Šveitsis ja Ühendkuningriigis elades igasugust arstiabi.

Vajamineva arstiabi tagasimakseid tehakse kindlustatud inimeste eest, kes viibivad ajutiselt välisriigis ja kellel on teises liikmesriigis viibimise ajal kaasas Euroopa ravikindlustuskaart või selle asendussertifikaat. Ülejäänud tervishoiuteenuse hüvitise kulud makstakse välja Eestis kindlustatute eest, kellel on õigus saada teises liikmesriigis elades igasugust arstiabi.

2023. aasta eelarveks kavandasime ligi 8 miljonit eurot, tegelik eelarve täitmine oli ligi 6 miljonit eurot (74%).

Sellest summast tegime 2023. aastal üle 5,6 miljoni euro ulatuses tegelike kulutuste tagasimakseid välisriigi riiklikele ravikindlustusasutustele nende raviteenuste eest, mida osutati Eesti kindlustatutele Euroopa ravikindlustuskaardi alusel, samuti teises riigis elavate ja töötavate inimeste ning nende pere-liikmete eest. Arvuliselt esitati Tervisekassale 2023. aastal kokku 8000 arvet.

Lisaks hüvitasime keskmise ravikulu alusel esitatud arveid välisriigi riiklikele ravikindlustusasutustele teistes EL-i liikmesriikides elavate Eesti pensionäride ja nende pereliikmete eest, summa oli üle 307 tuhande euro.

Võrreldes 2022. aastaga on nii esitatud arvete arv kui ka tasutud summa jäänud peaaegu samale tasemele.

Kõige suuremas mahus tegime tervishoiuteenuste kulude hüvitamiseks tagasimakseid Soomele (üle 2 miljoni euro), Saksamaale (ligi 2 miljonit eurot) ja Rootsile (593 tuhat eurot), mis moodustas ligi 70% tegelike kulude tagasimaksetest.

6.3 Piiriülene tervishoiuteenus

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu patsiendiõiguste direktiivile 2011/24/EL, mis sätestab patsiendiõiguste kohaldamise piiriüleses tervishoius, võivad patsiendid minna teise EL-i liikmesriiki ja ka Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvatesse riikidesse (Norra, Island ja Liechtenstein), et saada seal ravi, ning taotleda pärast tervishoiuteenuste saamist Tervisekassalt rahalist hüvitist. Hüvitist võib taotleda nende teenuste eest, mida inimestel on õigus saada Tervisekassa kulul ka Eestis vastavalt Tervisekassa tervishoiuteenuste loetelus, ravimite loetelus ja meditsiiniseadmete loetelus sätestatud hindadele.

2023. aastal rahuldati piiriülese tervishoiuteenuse alusel 171 taotlust (2022. aastal 109 taotlust). Võrreldes eelmise aastaga kasvas juhtude arv 62 võrra (156%). Inimestele hüvitati välisriigis osutatud tervishoiuteenuste eest 196 tuhat eurot (2022. aastal 238 tuhat eurot). Kuigi juhtude arv oli 2022. aastal oluliselt väiksem võrreldes 2023. aastaga, oli 2022. aastal enam kalleid ravijuhte (sisekõrvaimplantaat, südameklappide implantaadid, kallid vähiravijuhud jm), mille sarnaseid 2023. aastal ei olnud.

Alates 2020. aastast hüvitatakse Eesti digiretseptiga EL-is ostetud retseptiravimite kulu: 2023. aastal hüvitasime 47 taotlust (2022. aastal 20 taotlust).

Kõige enam esitati 2023. aastal piiriülese tervishoiuteenuse eest hüvitise saamiseks tagasimakse avaldusi kasvajaalaste haiguste uuringuteks ja raviks (19%). Võrdluseks: 2022. aastal oli neid 10%. Sarnaselt 2022. aastaga käis luu- ja liigesehaiguste raviks välisriigis abi saamas 17% pöördujatest, valdavalt oli põhjuseks ortopeediline operatsioon. Järgnesid südame ja veresoonekonna haigused (10%), silmahaigused (8%), ägedad ülemiste hingamisteede, seedetrakti ja kuseteede haigused (8%), erinevad traumad, mis vajasisid kirurgi abi (8%), otorinolarüngoloogia (6%).

Pöördujatest 6% käis uuringutel, konsultatsioonidel, teisese arvamuse saamisel. 3% moodustasid nii günekoloogilised, neuroloogilised kui ka dermatoloogilised haigused. Üksikutel juhtudel käidi abi saamas näo-lõualuude, nefroloogiliste ja psühhiaatriliste haiguste korral.

2023. aastal saadi piiriülest tervishoiuteenust 15 liikmesriigis (2022. aastal 18 liikmesriigis). Kõige enam käidi Saksamaal (24%), Soomes (23%), Lätis (22%), Hispaanias (12%). Leedus ja Austrias käidi vastavalt 4% ja 3% juhtudel. Üksikutel kordadel käidi Kreekas, Itaalias, Iirimaal, Taanis, Belgias, Hollandis, Küprosel, Islandil ja Portugalis.

7. Muud kulud

Tabel 40. Tervisekassa muude kulude eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Teises EL-i liikmesriigis kindlustatu ravi	1 881	1 716	110%	1 569	20%
Mitmesugused tervishoiukulud	37 724	38 004	99%	24 725	53%
COVID-19 kulud	5 527	5 404	102%	35 437	-84%
Kokku	45 132	45 124	100%	61 731	-27%

Muude kulude eelarve täitmist on kõige enam mõjutanud mitmesuguste tervishoiukulude eelarve täitmine, mis jäi kavandatust väiksemaks. Mitmesuguste tervishoiukulude eelarve täitmisest suurema osa moodustavad residentuuri kulud. Residentuuri kulude kavandamisel lähtutakse tervishoiuvaldkonna üliõpilaste arvust ja kokkulepitud tasu maksmise põhimõtetest.

7.1 Teises EL-i liikmesriigis kindlustatute ravi

Teistes EL-i liikmesriikides kindlustatutel on õigus:

- vajaminevale arstiabile ajutiselt Eestis viibides;
- igasugusele arstiabile Eestis elades.

EL-i liikmesriikides kindlustatute vajamineva arstiabi eest tasub esmalt Tervisekassa, aga tervishoiuteenuste kulud kannab lõpuks inimese kindlustajariik. Eestis ravi saanud teistest liikmesriikidest pärit patsientide tervishoiuteenuste ja väljastatud soodusravimite eest tasusime kokku ligi 2 miljonit eurot, millest üle 98% moodustavad tervishoiuteenuste kulud. Võrreldes kavandatud ületati eelarve 166 tuhande euro ulatuses, põhjuseks välismaalastele suuremas mahu tervishoiuteenuste osutamine.

7.2 Mitmesugused tervishoiukulud

Mitmesuguste tervishoiukulude eelarve täitmisest kajastatakse tervishoiu arendamisega seotud kulud, residentuuri kulud, innovatsioonifondi kulud, vaktsiinikindlustuse kulud jm tervishoiukulud. 2023. aastal maksime mitmesuguste tervishoiukulude eelarvest kokku ligi 38 miljonit eurot, mida on üle miljoni euro võrra (3%) planeeritust enam. Võrreldes 2022. aastaga on mitmesuguste tervishoiukulude eelarve kasutus suurenenud 50%.

Suurema osa mitmesuguste tervishoiukulude eelarve täitmisest moodustavad **residentuuri kulud**. Residentuuri kulude kavandamisel lähtutakse tervishoiuvaldkonna üliõpilaste arvust ja kokkulepitud tasu maksmise põhimõtetest. 2023. aastal maksime residentuuri kuludeks üle 24 miljoni euro, mida on planeeritust 1,3 miljoni euro ehk 6% võrra vähem. Varasema aastaga võrreldes maksime residentuurikuludeks ligi 4 miljonit eurot enam. Kulude kasvu mõjutas kõige enam arstide töötasu alammäära tõus 2023. aastal.

2023. aastal tasuti **perearstide värbamis- ja asendustasusid** 14 tuhande euro ulatuses. Tervisekassa võttis 1. jaanuarist 2022 Terviseametilt üle nii perearstiabi korraldamise, sh asendussüsteemi korralduse ja nimistute haldamise, kui ka perearstikonkursside korraldamise. 2023. aastal korraldas Tervisekassa 53 perearstikonkurssi, millest õnnestus 22. Kõige enam konkursse, 17, kuulutati välja Tallinnas.

2023. aastal kavandasime **innovatsioonifondi** eelarveks 10 miljonit eurot, millest kasutati üle 7,5 miljoni euro. Innovatsioonifondi vahendite kasutamise alus on ravikindlustuse seaduse § 4, mille järgi Tervisekassa võib ravikindlustuse vahendeid ja Tervisekassale riigieelarvest eraldatud vahendeid kasutada tervishoiuteenuste osutamise kvaliteeti, kättesaadavust ja efektiivsust arendavate tegevuste või projektide ning tervisesüsteemi arendustegevuste eest tasumiseks. Vastavad kulud kooskõlastatakse Sotsiaalministeeriumiga.

2023. aastal tasusime innovatsioonifondist suurimate projektidena üle 3,5 miljoni euro uue põlvkonna tervise infosüsteemi (UPTIS) väljaarendamiseks. UPTIS-e eesmärk on muuta tervise infosüsteemi andmete esitamine ja nende kasutamine nii mugavaks, turvaliseks ja efektiivseks kui võimalik, et digilahendused võimaldaksid ravimeeskonnal rohkem aega pühendada ravitööle ja inimlikule kontaktile. See tagab inimkesksed ja personaalsed teenused.

Tervisejuhtimise töölaua arendusteks maksime üle 724 tuhande euro. Tervisejuhtimise töölaud on tervishoiutöötajatele mõeldud tervise infosüsteemi kasutajaliides, mille abil terviseandmetest kiirelt ja mugavalt ülevaade saada ning kõik vajalik ühiselt dokumenteerida. 2023. aastal detsembris sai tervishoiutöötajatele esimese teenusena kättesaadavaks ravimiskeemi rakenduse esimene arendusetapp, mille arendused jätkuvad 2024. aastal. Lisaks maksime digiregistratuuri arendustöödeks 395 tuhat eurot. Võtsime üle Terviseportaali arenduskulud alates selle kasutusse andmisest. Selleks maksime 2023. aastal üle 969 tuhande euro. Terviseportaali arenduskulud maksime Tervisekassa eelarve sihtfinantseerimise kuludest. Sihtfinantseeritavad kulud on Tervisekassa jaoks eelarveneutraalsed, sest samas summas kajastame ka sihtfinantseerimise tulud.

Samuti rahastasime otsusetoetuse rakenduse uute lahenduste hankimist 500 tuhande euro ulatuses, ostes teabehalduse tüüpi otsusetoetuse teenuse kasutamiseõiguse Eesti tervishoiutöötajatele (arstid, sh arstitöötajad, õed), kes töötavad HVA haiglavõrgu haiglates või teiste Tervisekassa lepingupartnerite juures. Lisaks said kasutusõiguse tervishoiutöötajad, kes töötavad eratervishoiuasutustes, ja tervishoiuteenuse osutajad, kes pole Tervisekassa lepingupartnerid. Teenusele avanes ligipääs alates 2023. aasta aprillist ja sellele järgnesid üleriigilised koolitused.

Innovatsioonifondist maksime 2023. aastal eKiirabi digilahenduste arendamiseks 491 tuhat eurot. Selle tulemusena uuendati olemasoleva lahenduse platvormi, et parandada tehnilist kvaliteeti ja töökindlust. Samuti rakendati uus häirekeskuse väljakutsetega seotud andmemudel, mis muutis väljakutse info täpsemaks ja detailsemaks. Samuti käivitati edukalt 2023. aasta algusest eKiirabi uuendamise projekt, mille eesmärk on vahetada välja kiirabide kasutatav digilahendus. Viimane toob kaasa nii eKiirabi tehnilise kvaliteedi paranemise kui ka erinevaid tehnilisi võimekusi kiirabiteenuse arendamiseks ja nüüdisajastamiseks.

Alates 2022. aastast on Tervisekassa kopsuvähi sõeluuringu piirkondliku katseprojekti rahastaja ja koordineerib tegevusi üleriigilise sõeluuringu programmi jõudmiseks. Tervisekassa tasus 2023. aastal katseprojekti elluviimiseks üle 780 tuhande euro, millest 371 tuhat eurot maksime innovatsioonifondi kuludest ja 409 tuhat eurot tasusime Tervisekassa ennetuse eelarvest (katseprojektist loe pikemalt aruande ennetuse peatükist).

Samuti rahastasime vaimse tervise projekte kokku 444 tuhande euro ulatuses ning 3N õendustulemuste ja sekkumiste klassifikaatorite kirjastamist (tõlkimist ja trükkimist) 120 tuhande euro ulatuses.

2023. aastal alustasime endoproteesimise raviteekonna projekti elluviimist, et aidata patsiendid kiiremini ravile ja muuta nende raviteekond sujuvamaks. Koostöös erialaseltside ja nelja suurema proteesimisega tegeleva haigla esindajatega töötasime välja uue raviteekonna standardi, et ravimeeskonna rollid ja vastutusala oleks selgelt paigas ja ravi vajav inimene jõuaks õigel ajal õige spetsialisti juurde. 2023. aastal tasusime katseprojekti osalevatele asutustele etteulatuvalt ühekordse summana projektijuhtimise tasu ja tasu olemasoleva järjekorra korrastamise eest. Samuti töötasime välja näitajad, mille alusel hakatakse süsteemsemalt mõõtma inimese endoproteesimiseelset ja -järgset elukvaliteeti ning tervisetulemeid. Juhtprojekti elluviimist rahastasime 2023. aastal kokku 323 tuhande euro ulatuses.

Lisaks rahastasime innovatsioonifondi vahenditest kaugteenuste näidisprojektide läbiviimist ligi 90 tuhande euro eest, Tartu Ülikooli geenandmete uuringu projekti läbiviimist 71 tuhande euro ulatuses ning ennetusprojektide elluviimist 72 tuhande euro ulatuses. Kodulähedaste analüüside projekti rahastasime 48 tuhande euro ulatuses, haiglaravi digiresepti projekti 40 tuhande euro ulatuses. Samuti toetasime mitmeid muid projekte kokku ligi 311 tuhande euro ulatuses.

Alates 2022. aasta 1. maist käivitus Eestis **vaktsiinikindlustuse süsteem**. Selle eesmärk on inimesele vaktsiinide kasutamise tagajärjel tekkinud tervisekahju või surma korral varalise ja mittevaralise kahju hüvitamine. Uut vaktsiinikindlustuse süsteemi rakendatakse tagasiulatuvalt COVID-19 vaktsiinide põhjustatud kahjujuhtumitele ning alates 2023. aastast laienes süsteem ka muudele vaktsiinidele,

sh immuniseerimiskava vaktsiinidele, gripi-, puukentsefaliidi- ja reisivaktsiinidele. Vaksineerimise tõttu raske tervisekahju saanud inimestel on võimalus Tervisekassast hüvitist taotleda. Taotluse saab esitada patsiendiportaalis, saata digiallkirjastatult meilile või posti teel allkirjastatult paberil. Vaktsiini-kindlustuse halduskuludeks kasutasime 2023. aastal ligi 241 tuhat eurot.

2023. aasta 31. detsembri seisuga on Tervisekassasse laekunud kokku 1826 nõuetekohast hüvitise taotlust, sh 1826 COVID-19 vaktsiinikahju taotlust (neist 1254 esitati 2022. aasta jooksul), millest 1153 esitasime hinnangu andmiseks Ravimiametile. 2023. aasta 31. detsembri seisuga on rahuldatud 74 taotlust summas 383 tuhat eurot. Väljamakstud 74 taotlusest 58 juhul tuvastati inimesel mõõduka raskusega tervisekahjustus, mille hüvitise määr on 2390 eurot (2022. aastal 2000 eurot), ning 14 juhul tuvastati keskmise raskusega tervisekahjustus, mille hüvitise määr on 11 940 eurot (2022. aastal 10 000 eurot). Esmakordselt tuvastati 2023. aastal raske tervisekahjustus, mille hüvitise määr on 25 000 eurot, ja maksti hüvitist üliraske tervisekahjustuse või surma korral, mille hüvitise määr on 100 000 eurot.

Tabel 41. Sagedamini esinenud diagnoosirühmad väljamakstud vaktsiinikindlustuse hüvitise taotlustel

Diagnoosirühma nimetus	Hüvitatud taotluste arv
Närvisüsteemihaigused	20
Lihaskonna- ja sidekoehaigused	17
Naha- ja nahaaluskoe haigused	13
Vereringeelundite haigused	11

Alates 2022. aastast korraldab Tervisekassa **riigi ravimite lao logistikat**. Ravimite lae logistikakuludeks kasutasime 410 tuhat eurot. Varem pidi tervishoiuteenuse osutaja ise ravimitele Terviseameti latu järgi minema või tõi kauba kohale Terviseamet. Nüüd viiakse ravimid tervishoiuteenuse osutajatele ka logistikapartneri vahendusel.

Tervishoiu arenduskuludeks maksime mitmesuguste projektide tegemiseks 848 tuhat eurot (2022. aastal 495 tuhat eurot). 2023. aastal pöörasime veelgi suuremat rõhku ennetusprojektidele, sh laenasime maakondades tervise edendamist viljelevat võrgustikku, mida koordineerivad Tervisekassa ja Tervise Arengu Instituut. 2023. aastal oli Tervisekassa partneriteks sõeluuringute ja sõltuvushäirete teenuse kommunikatsiooni osas 16 paikkondlikku tervisedendajat. 2023. aasta teisel poolaastal alustas Tervisekassa koos Tervise Arengu Instituudiga ettevalmistusi paikkondade haridusasutuste tervisedenduse spetsialistide projekti elluviimiseks, tehes koostööettepaneku 15 maakonna arendusorganisatsioonile ja omavalitsusliidule ning lisaks veel eraldi Tartule ja Tallinnale. Eesmärk on kaasata 18 haridusasutuse tervisedenduse spetsialisti, kellest osa alustas tegevustega 2023. aasta lõpukuudel.

Tervishoiu infosüsteemide haldus- ja hoolduskulud tasusime ligi 4,7 miljonit eurot (2022. aastal 2,6 miljonit eurot). See võimaldas töös hoida ja hooldada tervishoiuteenuste pakkumist hõlbustavaid keskeid e-tervise tooteid. Kulude tõus on tingitud Tervisekassa e-tervise tooteportfelli laienemisest ehk toodete, mida Tervisekassa juhib ja rahastab, arvu kasvust. 2023 lisandusid pildipanga ja otsustustoe lahenduste kõrval ka digiregistratuuri, e-konsultatsiooni, eKiirabi ja Terviseportaali ülalpidamiskulud.

Lisaks on muudes kuludes kajastatud hulgi müüjatele edasimüüdavate suukaudsete COVID-19 ravimitega (Paxlovid) seotud kulud summas 1,8 miljonit eurot.

7.3 COVID-19 kulud

2023. aasta eelarves kajastatakse muude kulude all COVID-19 vaktsineerimise kulud ning eriarstiabi ja õendusabi COVID-19 statsionaarse ravi kulud: 2022. aasta muude kulude eelarves kajastati COVID-19 kulud tervikuna, v.a töövõimetushüvitiste kulud.

5. mail 2023 kuulutas Maailma Terviseorganisatsioon koroona eriolukorra lõppenuks. Kuna aga ülemaailmne terviseoht ei ole sellega möödas, soovitatakse COVID-19 vastu vaktsineerida kõigil, kel see on tervishoiutöötaja hinnangul terviseriskide või epidemioloogilise olukorra tõttu vajalik.

COVID-19 vaktsineerimisega seotud kuludeks ja vaktsineerimise edukustasudeks maksime 2023. aastal üle 969 tuhande euro (2022. aastal ligi 6 miljonit eurot ja 2021. aastal ligi 18 miljonit eurot).

2023. aastal tasus Tervisekassa vaktsineerimise eest (vaktsineerimis-, edukus- ja valmisolekutasusid) kõige enam haiglavõrgu haiglatele (üle 520 tuhande euro): 2023. aastal jätkasid vaktsineerimist enamasti HVA haiglad. Samuti jätkasid COVID-19 vastu vaktsineerimist perearstikeskused, kellele tasusime vaktsineerimise ja vaktsineerimise edukustasusid kokku ligi 273 tuhat eurot.

Alates 17. maist 2021 rahastame üleriigilise vaktsineerimise kõnekeskuse tööd, mis loodi koostöös Häirekeskusega ja mille kulud tasutakse kõnekeskuse projekti juhtivale haiglavõrgu arengukava haiglale vastavalt tegelikult tekkinud kuludele. 2023. aasta märtsini rahastasime vaktsineerimise protsessi tõhustamiseks maakondades nelja vaktsineerimiskoordinaatori tööd. Alates 2022. aasta juunist koordineerib Tervisekassa vaktsineerimise kommunikatsioonitegevusi, sh töötab koostöös teiste osapooltega välja süsteemse kommunikatsiooni, mis tutvustab elanikkonna eri gruppidele vaktsineerimise kasusid.

Tervisekassa tegevuskulud

Tabel 42. Tervisekassa tegevuskulude eelarve täitmine (tuhandetes eurodes)

	2023 tegelik	2023 eelarve	Eelarve täitmine	2022 tegelik	Muutus 2023 vs. 2022
Tööjõukulud	11 157	11 042	101%	9 563	17%
Majandamiskulud	2 799	2 749	102%	2 405	16%
Infotehnoloogia kulud	4 697	4 923	95%	2 997	57%
Arendustasud	326	491	66%	324	1%
Muud tegevuskulud*	1 231	1 421	87%	980	26%
Kokku*	20 210	20 626	98%	16 269	24%

*2022. aasta tegelik eelarves kajastub 2022. aasta aastaaruandega võrreldes sihtfinantseeritavate tegevuste kajastamise muudatus.

Tööjõukulud

Tervisekassas töötas 31.12.2023 seisuga kokku 210 inimest (töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale oli 205).

Tööjõukulude 2023. aasta eelarveks oli kavandatud 11 miljonit eurot. Tööjõukulude 2023. aasta eelarve täitmine oli 101%. 2023. aastal viisime organisatsiooni üle teenusepõhisele juhtimisele, soovides seejuures hoida oma töötajaskonna kompetentse ja konkurentsivõimelisust tööturul. Samuti pidasime silmas eesmärki luua ja rakendada erinevaid innovaatilisi lahendusi selleks, et teha tõhusamalt tööd ning saavutada ka vähemate inimestega suuremat mõju. Näiteks uute valdkondade (nt vaktsiinikindlustus ja vanglameditsiini korraldus) lisandumisega Tervisekassa organisatsiooni ei kaasne tingimata uute töökohtade loomist.

Majandamiskulud

Majandamiskuludes kajastatakse igapäevategevusega seotud kulud, Tervisekassa töötajate koolituskulud, konsultatsioonide (sh auditeerimise) ja uuringute kulud ning sisekommunikatsiooni kulud. Majandamiskulude eelarve täitmine oli 87%.

Infotehnoloogia kulud

Infotehnoloogia kulude all kajastatakse Tervisekassa infotehnoloogiliste seadmete ja tarkvara soetamisega ning süsteemide arendamise ja hooldamisega seotud kulud. Infotehnoloogia kulud olid 2023. aastal ligi 5 miljonit eurot (eelarve täitmine 95%).

2023. aastal jätkus Tervisekassas infotehnoloogia teenuste ja toodete teenusepõhiseks muutmine. Raken-dame nüüdisaegseid infotehnoloogia teenuseid, et tulemuslikumalt toimida, sh võimaldada kaugtööd.

Tervisekassa vahetas 2023. aastal välja vananenud infrastruktuuri, mis teenindab nii digiretsepti, raviarveldust, ja kõiki Tervisekassa andmekogude funktsionaalsusi. Uue infrastruktuuri rajasime kasutades pilvetehnoloogiaid, mille abil saame teenuste arendamist kiirendada, eriti koos teenusepõhise organisatsiooni töökorraldusega. Lisaks võimaldab pilvetehnoloogia töökindlust kasvatada ning kasutada küberturbe tagamisel maailma tippteenuseid ja tehnoloogiaid. Pilveteenuste kasutuselevõtuga on tekkinud hüpe infrastruktuuri kuludes tavapärasele eelduslikule tasemele, võrreldes vana amortiseerunud raudvara kasutusega.

Arenduskulud

Arenduskulude all kajastatakse ravikindlustushüvitiste auditeerimise ja konsultatsioonide kulud ning avalikkuse teavitamisega (sh Tervisekassa kodulehe arendamisega) seotud kulud. Arenduskulud kokku olid 2023. aastal täidetud 66%.

2023. aasta arenduskuludest moodustavad tervishoiuteenuste arendamise ja auditeerimise kulud ligi 230 tuhat eurot ning väliskommunikatsiooni kulud 97 tuhat eurot.

Muud tegevuskulud

Muude tegevuskulude eelarve täitmises kajastatakse lisaks tegevuskuludelt arvestatud käibemaksule ka tegevuskulude ja ravikindlustuse kuludega seotud valuutakursi muutustest tulenevad kahjumid. Muud tegevuskulud olid 2023. aastal täidetud 158%.

Muudest tegevuskuludest moodustavad kõige suurema osa käibemaksukulud, mis aruandeperioodil olid kokku 975 tuhat eurot, eelarve ületati planeerituga võrreldes 58%. Muude tegevuskulude ületäitmine tulenes sihtfinantseeritavate tegevuskulude suuremas mahus katmisest. 2023. aastal kattis Tervisekassa sihtfinantseeritavate tegevustena Terviseportaali arendamisega seotud kulusid. Sihtfinantseeritavad kulud on Tervisekassa jaoks eelarveneutraalsed, sest samas summas kajastame ka sihtfinantseerimise tulud.

Reservkapital

Reservkapitali moodustamist reguleerib Tervisekassa seaduse § 38 järgmiselt.

- Tervisekassa reservkapital on Tervisekassa eelarve vahenditest moodustatav reserv makromajanduslikest muutustest tulenevate Tervisekassa eelarve riskide vähendamiseks.
- Reservkapitali suurus on 5,4% eelarve mahust.
- Reservkapitali võib kasutusele võtta ainult erandkorras Vabariigi Valitsuse korraldusega valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul. Enne ettepaneku esitamist Vabariigi Valitsusele kuulab valdkonna eest vastutav minister ära Tervisekassa nõukogu arvamuse.

2022. aasta lõpuks oli Tervisekassa reservkapital 100,4 miljonit eurot. Vastavalt Tervisekassa seaduse §-le 38 oli reservkapitali nõutav suurus 2023. aastal 116,3 miljonit eurot. Seadusega nõutava taseme täitmiseks suurendasime 2023. aastal reservkapitali 15,9 miljoni euro võrra.

2024. aastal on reservkapitali nõutav suurus 128,7 miljonit eurot. Seadusega nõutava taseme täitmiseks tuleb 2024. aastal reservkapitali suurendada 12,4 miljoni euro võrra.

Riskireserv

Riskireservi moodustamist reguleerib Tervisekassa seaduse § 39¹ järgmiselt.

- Tervisekassa riskireserv on Tervisekassa eelarve vahenditest moodustatav reserv Tervisekassale võetud kohustustest tulenevate riskide vähendamiseks.
- Riskireservi suurus on 2% Tervisekassa tervishoiukulude eelarve mahust.
- Riskireservi võib kasutusele võtta Tervisekassa nõukogu otsusega.

2022. aasta lõpus oli Tervisekassa riskireservi suurus 36,8 miljonit eurot. Vastavalt Tervisekassa seaduse §-le 39¹ oli riskireservi nõutav suurus 2023. aastal 42,7 miljonit eurot. Täitmaks seaduses nõutud taset, suurendasime 2023. aastal riskireservi 5,9 miljoni euro võrra.

2024. aastal on riskireservi nõutav suurus 47,2 miljonit eurot. Täitmaks seaduses nõutud taset, tuleb 2024. aastal riskireservi suurendada 4,5 miljoni euro võrra.

Jaotamata tulem

Tervisekassa eelmiste perioodide jaotamata tulemi kasutuselevõtmist reguleerib Tervisekassa seaduse § 36¹ järgmiselt.

- Tervisekassa eelmiste perioodide jaotamata tulemit on majandusaastas lubatud kasutusele võtta kuni 30% ulatuses, kuid mitte rohkem kui 7% eelmisel kalendriaastal Tervisekassa eelarves ettenähtud tervishoiuteenuste kuludest.
- Tervisekassa eelmiste perioodide jaotamata kasumi kasutuselevõtu otsustab nõukogu juhatuse ettepaneku alusel.

2023. aasta algul oli Tervisekassa eelmiste perioodide jaotamata tulem 442,5 miljonit eurot.

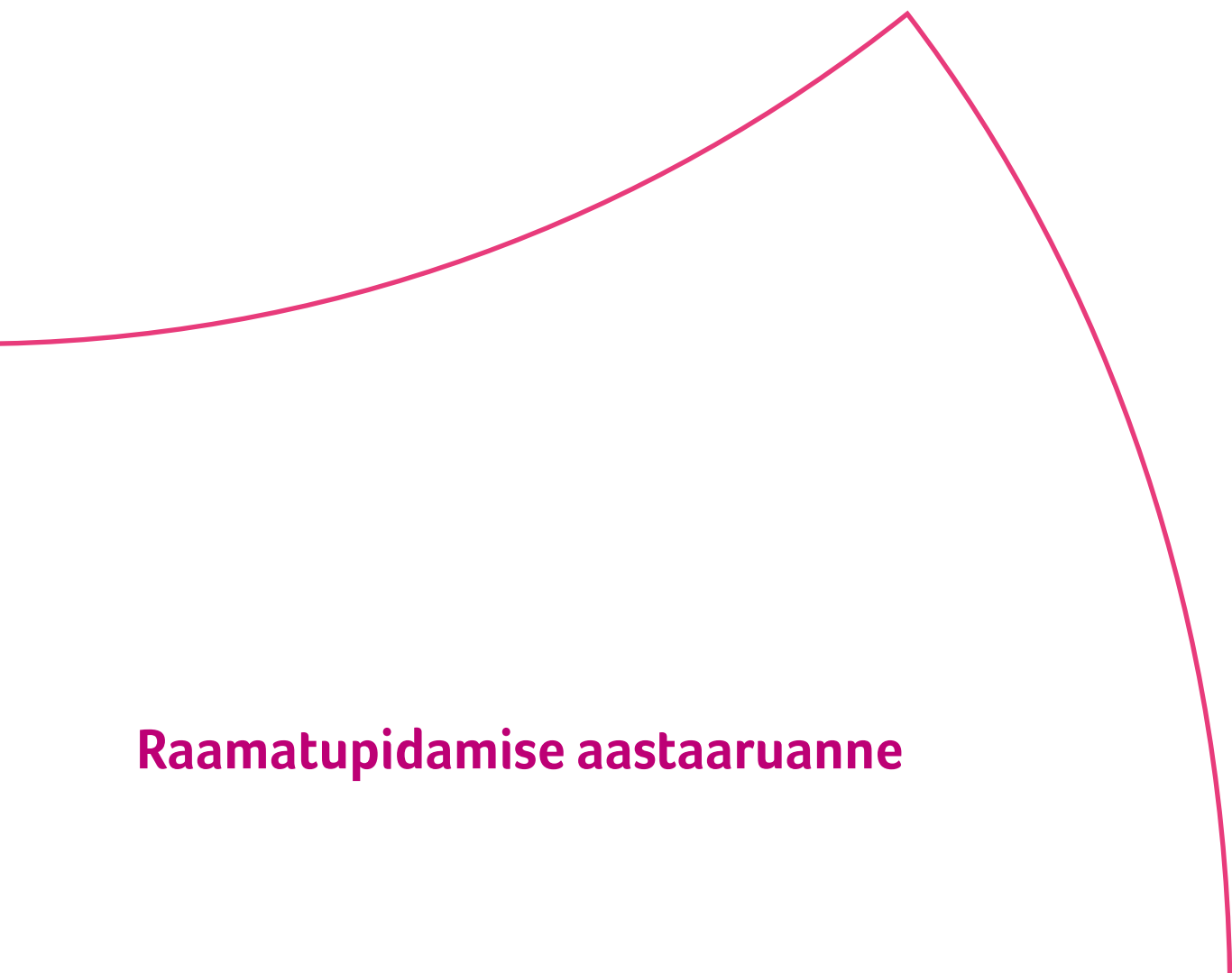
2023. aastal kanti eelmiste perioodide jaotamata tulemi arvelt 15,9 miljonit eurot reservkapitali ja 5,9 miljonit eurot riskireservi, et viia reservid seadusega nõutavale tasemele.

Seoses ravimilao üleminekuga Terviseametilt Tervisekassale kajastati jaotamata tulemis vaktsiinide ja haiglaravimite varud summas 4,4 miljonit eurot.

Tervisekassa aruandeperioodi lõpetasime positiivse tulemiga 115,5 miljonit eurot, mis on 76,3 miljonit eurot suurem kui eelarvesse planeeritud 39,2 miljonit eurot. Sellest 45,4 miljonit eurot tuleb suuremast tulude laekumisest ja samal ajal on Tervisekassa majandanud eelarve kohaselt ehk me oleme vähem kulutanud 30,9 miljonit eurot (1,4% aruandeaasta eelarvest).

31. detsembri 2023 seisuga oli jaotamata tulek kokku 425,1 miljonit eurot.

Tervisekassa juhatus teeb nõukogule ettepaneku kanda eelmiste perioodide jaotamata tulemist 12,4 miljonit eurot reservkapitali ja 4,5 miljonit eurot riskireservi, et viia reservid seadusega nõutavale tasemele (2024. aastal). Selle tulemusena jääb jaotamata tulemiks 523,7 miljonit eurot.

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

Aktiva (tuhandetes eurodes)	31.12.2023	31.12.2022	Lisa
Käibevara			
Raha	623 595	508 328	2
Nõuded ja ettemaksed	206 316	181 773	3, 14
Varud	12 802	37 720	4
Käibevara kokku	842 713	727 821	
Põhivara			
Materiaalne põhivara	79	119	5
Põhivara kokku	79	119	
Aktiva kokku	842 792	727 940	

Passiva (tuhandetes eurodes)	31.12.2023	31.12.2022	Lisa
Kohustised			
Võlad ja ettemaksed	143 172	148 216	7, 14
Lühiajalised kohustised kokku	143 172	148 216	
Kohustised kokku	143 172	148 216	
Netovara			
Reservkapital	116 343	100 385	8
Riskireserv	42 677	36 823	8
Eelmiste perioodide tulem	425 109	282 630	
Aruandeaasta tulem	115 491	159 886	
Netovara kokku	699 620	579 724	
Passiva kokku	842 792	727 940	

Tulemiaruanne

Tuhandetes eurodes	2023	2022	Lisa
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa, tegevustoetus ja sissenõuded teistelt isikutelt	2 197 450	1 998 118	9,14
Ravikindlustuse kulud	-2 128 109	-1 874 944	11
Sihtfinantseerimise tulud	39 591	44 637	15
Sihtfinantseerimise kulud	-1 018	-284	15
Brutotulem	107 914	167 527	
Üldhalduskulud	-18 979	-15 289	6, 12
Muud tegevustulud	8 825	7 113	10
Muud tegevuskulud	-1 231	-980	13
Tegevustulem	96 529	158 371	
Intressi- ja finantstulud	18 962	1 515	2
Aruandeaasta tulem	115 491	159 886	

Rahavood

Tuhandetes eurodes	2023	2022	Lisa
Rahavood põhitegevusest			
Laekunud sotsiaalmaks	1 795 054	1 623 472	9
Laekunud tegevustoetus	419 111	408 003	9
Tasutud arved ja töövõimetushüvitised	-2 122 002	-1 898 181	
Töötajatele makstud tasud	-6 703	-5 412	12
Tasutud maksud tööjõukuludelt	-4 667	-3 831	12
Muud laekunud tulud	34 474	28 364	10
Rahavood põhitegevusest kokku	115 267	152 415	
Pangakontod ja raha ekvivalendid perioodi algul	508 328	355 913	2
Raha muutus	115 267	152 415	
Pangakontod ja raha ekvivalendid perioodi lõpul	623 595	508 328	2

Netovara muutuse aruanne

Tuhandetes eurodes	2023	2022	Lisa
Reservid			
Reservid 31.12.2022	137 208	127 380	
Eraldamine reservkapitali	15 958	7 213	
Eraldamine riskireservi	5 854	2 615	
Reservid 31.12.2023	159 020	137 208	8
Eelmiste perioodide tulem			
Eelmiste perioodide tulem 31.12.2022	442 516	264 508	
Eraldamine reservkapitali	-15 958	-7 213	
Eraldamine riskireservi	-5 854	-2 615	
Üleantud ravimid ja vaktsiinid	4 405	27 950	
Aruandeaasta tulem	115 491	159 886	
Eelmiste perioodide tulem 31.12.2023	540 600	442 516	
Netovara 31.12.2022	579 724	391 888	
Netovara 31.12.2023	699 620	579 724	

2022. aastal muutus tervishoiuteenuste korraldamise seadus, mis andis riiklikult hangitavate ravimite laopidamise ja logistikateenuse korraldamise Terviseametilt Tervisekassale. Sellest tulenevalt andis Terviseamet Tervisekassale üle 2022–2023 laovarud summas 32 355 tuhat eurot.

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1. Aastaaruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtted

Tervisekassa 2023. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud, lähtudes Eesti Finantsaruandluse Standardist. Eesti Finantsaruandluse Standard on rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele tuginev raamatupidamistava, mille põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seadusega ning mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna juhendid. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on lähtutud ka avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendist.

Majandusaasta algas 1. jaanuaril 2023 ja lõppes 31. detsembril 2023. Raamatupidamise aastaaruande arvnäitajad on esitatud tuhandetes eurodes.

Aruandeskeemid

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on kasutatud raamatupidamise seaduses kehtestatud bilansiskeemi, v.a omakapitali osas. Tulenevalt Tervisekassa eripärast on mõiste „omakapital“ asemel kasutatud mõistet „netovara“.

Tulemiaruanadena kasutatakse raamatupidamise seadusega kehtestatud kasumiaruande skeemi 2, mille kirjete struktuuri on muudetud, lähtudes Tervisekassa tegevuse eripärast. Rahavoogude aruanne on koostatud otsemeetodil.

Finantsvarad ja -kohustised

Finantsvaraks loetakse raha, nõudeid ostjate vastu ja muid lühi- ja pikaajalisi nõudeid. Finantskohustisteks loetakse tarnijatele tasumata arveid, viitvõlgasid ja muid lühi- ja pikaajalisi võlakohustisi. Finantsvara ja -kohustised võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või -kohustise eest makstava või saadava tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või -kohustisega otseselt seotud tehingukulutusi.

Finantskohustised kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses.

Finantsvara eemaldatakse bilansist siis, kui Tervisekassa kaotab õiguse antud finantsvarast tulenevatele rahavoogudele või annab kolmandale osapoolale üle finantsvarast tulenevad rahavood ning enamiku antud finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest. Finantskohustis eemaldatakse bilansist siis, kui see on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Raha ja raha lähendid

Tervisekassa vahendeid hoitakse arvelduskontodel, mis kuuluvad Rahandusministeeriumi riigikassa kontsernikonto koosseisu. Vastavalt Tervisekassa ja Eesti Vabariigi vahel sõlmitud hoiulepingule on kontsernikontol olevale rahale Tervisekassa piiranguteta ligipääs nädalase etteteatamisega. Eesti Vabariigil on õigus määrata hoiusummale kasutuslimiit, kuid 31.12.2023 seisuga seda ei ole tehtud.

Rahandusministeerium hoiab riigi kontsernikonto koosseisus olevat Tervisekassa raha ja paigutab seda koos Eesti Vabariigi rahaga, arvestades seejuures vajadusega tagada Tervisekassa seadusest tulenevate kohustiste täitmine igal ajahetkel vastavalt kehtivale õigusele. Rahandusministeerium tasub Tervisekassale riigi kontsernikonto koosseisu kuuluvatel arvelduskontodel hoitava raha jäägilt intressi, mille suurus on võrdne riigi kassareservi tulususega, kuid mitte väiksem kui 0%.

Välisvaluutas toimunud tehingute kajastamine

Välisvaluutas fikseeritud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval kehtinud Euroopa Keskpanga valuutakursid. Välisvaluutas fikseeritud monetaarsed finantsvarad ja -kohustised on aruandekuupäeva seisuga ümber hinnatud eurodesse aruandekuupäeval kehtinud Euroopa Keskpanga valuutakursside alusel. Välisvaluuta tehingutest saadud kasumid ja kahjumid on tulemiaruan-des kajastatud perioodi tulu ja kuluna.

Nõuded ja ettemaksed

Nõuded ostjate vastu sisaldavad nõudeid müüdud kaupade ja osutatud teenuste eest ning sissenõudeid ravikindlustushüvitiste osas, mille laekumise tähtaeg on järgneval majandusaastal. Nõudeid, mille laekumise tähtaeg on pikem kui üks aasta, kajastatakse pikaajalise nõudena.

Nõuded müüdud kaupade ja osutatud teenuste eest sisaldavad Eestis ravi saanud teistest EL-i liikmesriikidest pärit patsientide tervishoiuteenuste eest esitatavaid nõudeid isiku kindlustajariigi pädevale asutusele. Samuti ravimi hinnakokkulepetest tulenevaid nõudeid ravimimüüjatele.

Nõuete laekumise tõenäosust hinnatakse vähemalt üks kord aastas aruandekuupäeva seisuga. Nõudeid hinnatakse individuaalselt ja kajastatakse bilansis konservatiivsuse printsiibi alusel lähtuvalt tõenäoliselt laekuvatest summadest. Nõuded, mille laekumine on ebatõenäoline, kantakse aruandeperioodi kuludesse. Eelnevalt kuludesse kantud nõuded, mis on laekunud aruandeperioodil, on kajastatud ebatõenäoliselt laekuvate nõuete kulu vähendusena.

Nõuded, mille sissenõudmiseks ei ole võimalik või majanduslikult kasulik meetmeid rakendada, hinnatakse lootusetuks ning kantakse bilansist välja.

Varude arvestus

Varudena käsitletakse tervishoiuteenuste osutajatele ühtselt soetatud retseptiblankette ja ravimeid. Varud hinnatakse bilansis lähtuvalt sellest, mis on madalam, kas nende soetusmaksumus või netorealiseerimismaksumus. Varud võetakse arvele soetamismaksumuses ostuarve alusel ja kantakse kuludesse vastavalt tervishoiuteenuste osutajatele tehtud väljastustele individuaalmaksumuse meetodil. Müüdud varad kantakse kuludesse individuaalmaksumuse meetodil.

Materiaalne põhivara

Materiaalseks põhivaraks loetakse üle üheaastase kasutuseaga varad, mille soetusmaksumus ületab 10 000 eurot (2022. aastal 5000 eurot). Lühema kasuliku tööeaga ja madalama soetusmaksumusega varad kantakse kuludesse vara soetamisel.

Materiaalne põhivara võetakse arvele soetusmaksumuses ja amortiseeritakse lineaarsel meetodil, lähtudes kasulikust tööeast. Maa ja kunstiväärtuste maksumuselt amortisatsiooni ei arvestata.

Kasutatavad amortisatsiooniperioodid aastates on järgmised:

- hooned ja ehitised 10–20;
- inventar 2–4.

Pärast soetamist materiaalsele varale tehtavad kulutused kantakse üldjuhul perioodi kuludesse. Täiendavad kulutused lisatakse materiaalse põhivara maksumusele, kui on tõenäoline, et need kulutused võimaldavad varal tulevikus tekitada esialgselt hinnatust suuremat majanduslikku kasu ning neid kulusid on võimalik usaldusväärselt hinnata ja varaga seostada.

Sihtfinantseerimine

Sihtfinantseerimisena kajastatakse sihtotstarbeliselt, kindlaksmääratud tingimustel antud ja saadud toetusi, mille korral sihtfinantseeringu andja kontrollib toetuse sihipärast kasutamist. Sihtfinantseerimist ei kajastata tulu ja kuluna enne, kui sihtfinantseerimisega seotud tingimused on täidetud.

Tulude ja kulude arvestus

Tulud ja kulud on kirjendatud tekkepõhise arvestusprintsiibi alusel. Intressitulu kajastatakse tekkepõhiselt.

Tervisekassa olulisemateks tululiikideks on sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa, tegevustoetus ja sissenõuded teistelt isikutelt. Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa laekub Maksu- ja Tolliametist iganädalaste ülekannetena. Kord kuus edastab Maksu- ja Tolliamet Tervisekassale maksusaldode edasiandmise teatise, mille alusel

kajastatakse raamatupidamises tulu. Tegevustoetus on eraldi riigieelarvest, mida arvestatakse mitte-töötavate vanaduspensionäride vanaduspensionitelt. On ka teisi tegevustoetustena käsitletavaid saadud toetusi, mis antakse saajale, lähtudes tema põhikirjalistest ülesannetest ja arengudokumentides määratud eesmärkidest. Toetust kajastatakse raamatupidamises esmakordselt raha laekumisel või toetuse tekkepõhisel kuupäeval.

Sissenõuded teistelt isikutelt kajastatakse nõude esitamisel juriidilistele isikutele seaduse või lepingu alusel Tervisekassale tekitatud varalise kahju hüvitamiseks. Füüsilistele isikutele esitatud nõuded võetakse üles nõude laekumisel.

Kasutus- ja kapitalirendi arvestus

Kapitalirendiks loetakse rendisuhet, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Ülejäänud rendilepinguid käsitletakse kasutusrendina. Tervisekassa käsitleb rendilepinguid kasutusrendina ja finantskulud kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarse kuluna.

Seotud osapooled

Tervisekassa on Tervisekassa seaduse alusel tegutsev avalik-õiguslik juriidiline isik.

Tervisekassa seotud osapoolteks on tegev- ja kõrgem juhtkond, eelpool nimetatud isikute pereliikmed, kelleks loetakse vähemalt abikaasa, elukaaslane ja laps, ning kõigi eelpool nimetatud isikute valitseva või olulise mõju all olevad sihtasutused, mittetulundusühingud ja äriühingud.

Raamatupidamise aastaaruandes avalikustatakse tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja olulised soodustused. Tervisekassa kõrgem organ on kuueliikmeline nõukogu ja igapäevast juhtimist korraldab neljaliikmeline juhatus.

Vt lisa 14.

Reservid

Tervisekassa reservid koosnevad reservkapitalist ja riskireservist.

Tervisekassa reservkapital on Tervisekassa eelarve vahenditest moodustatav reserv makromajanduslikest muutustest tulenevate Tervisekassa eelarve riskide vähendamiseks.

Tervisekassa seaduse kohaselt on reservkapitali suuruseks 5,4 protsenti eelarve mahust. Reservkapitali kantakse igal aastal vähemalt 1/50 Tervisekassa eelarve kogumahust kuni seaduses sätestatud reservkapitali suuruse saavutamiseni. Reservkapitali võib kasutusele võtta ainult erandkorras Vabariigi Valitsuse korraldusega valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul. Enne ettepaneku esitamist Vabariigi Valitsusele kuulab valdkonna eest vastutav minister ära Tervisekassa nõukogu arvamuse.

Tervisekassa riskireserv on Tervisekassa eelarve vahenditest moodustatav reserv Tervisekassale võetud kohustustest tulenevate riskide vähendamiseks.

Riskireservi suurus on 2 protsenti Tervisekassa tervishoiukulude eelarve mahust. Riskireservi võib kasutusele võtta Tervisekassa nõukogu otsusega.

Vt ka lisa 8.

Aruandekuupäeva järgsed sündmused

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised vara ja kohustiste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmsid aruande kuupäeva, 31. detsembri 2023 ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega.

Sündmused pärast aruandekuupäeva, mida ei ole vara ja kohustiste hindamisel arvesse võetud, kuid mis oluliselt mõjutavad järgmise majandusaasta tulemust, on avalikustatud aastaaruande lisades.

Lisa 2. Raha ja lähendid

Tuhandetes eurodes	31.12.2023	31.12.2022
Nõudmiseni hoiused	623 595	508 328

Rahandusministeerium arvestab Tervisekassale riigi kontsernikonto koosseisu kuuluvatel arvelduskontodel hoitava raha jäägilt intressi, mille suurus on võrdne riigi kassareservi tulususega. Rahajäägi intressimäärad jäid 2023. aastal aasta baasil vahemikku 1,61–4,05% ja intressitulu 2023. aastal oli 18 962 tuhat eurot (2022. aastal 1 515 tuhat eurot, intressimäärade vahemik 0–1,45%).

Lisa 3. Nõuded ja ettemaksed

Tuhandetes eurodes	31.12.2023	31.12.2022
Sotsiaalmaksunõue	175 258	162 922
Nõuded ostjate vastu	27 519	15 187
Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded	–43	–67
Ettemakstud tulevaste perioodide kulud	1 517	3 197
Intressinõuded	2 019	486
Nõuded kindlustusvõtjatele lepingu alusel	46	48
Kokku	206 316	181 773

Sotsiaalmaksunõue on lühiajaline nõue Maksu- ja Tolliametile arvestatud sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa eest. Tasumata nõudeid seotud osapooltelt 31.12.2023 seisuga oli 49 tuhat eurot, vt lisa 14.

Ettemakstud tulevaste perioodide kulude all kajastub muuhulgas Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele kantud toetuse jääk summas 1 012 tuhat eurot (2022. aastal 2 215 tuhat eurot).

Lisa 4. Varud

Tuhandetes eurodes	31.12.2023	31.12.2022
Ravimid	12 797	37 715
Retseptiblanketid	5	5
Kokku	12 802	37 720

2022. aastal muutus tervishoiuteenuste korraldamise seadus, mis andis riiklikult hangitavate ravimite laopidamise ja logistikateenuse korraldamise Terviseametilt Tervisekassale. Sellest tulenevalt andis Terviseamet Tervisekassale üle 2022–2023 laovarud summas 32 355 tuhat eurot. Ravimite ja vaktsiinide jääk on vähenenud kõlblikkuse tähtaja ületanud ravimite ja vaktsiinide kuludesse kandmise (30 194 tuhat eurot) ja Covid epideemia lõppemisel nõudmise vähenemisest tingitud väiksemate ostude tõttu.

Lisa 5. Materiaalne põhivara

Tuhandetes eurodes	Maa	Ehitised	Muu inventar	Materiaalne põhivara kokku
Soetusmaksumus				
31.12.2022	1	451	1 489	1 941
Soetamine	0	0	0	0
Mahakandmine	0	0	1 156	1 156
31.12.2023	1	451	333	785
Akumuleeritud kulum				
31.12.2022	0	451	1 371	1 822
Arvestatud kulum	0	0	40	40
Mahakandmine	0	0	1 156	1 156
31.12.2023	0	451	255	706
Jääkväärtus				
31.12.2022	1	0	118	119
31.12.2023	1	0	78	79

Lisa 6. Rent

Kasutusrent – aruandekohuslane kui rentnik.

2023. aasta tulemiaruanDES on kajastatud kasutusrendi makseid kogusummas 692 tuhat eurot ruumide rendilepingute alusel (2022. aastal 625 tuhat eurot).

Rendilepingud on tähtajalised ja rendilepingute lõpetamise etteteatamistähtaeg pärast kokkulepitud üüriperioodi on 6–12 kuud.

Kasutusrendi kulud on kajastatud lisas 12.

Lisa 7. Võlad ja ettemaksed

Tuhandetes eurodes	31.12.2023	31.12.2022
Võlad tarnijatele	128 575	126 802
Raviasutustele teenuste eest tasumata arved	90 154	90 479
Apteekidele soodustingimustel väljastatud ravimite eest tasumata arved	17 841	14 377
Teistele tarnijatele ravikindlustuse hüvitiste eest tasumata arved	18 814	21 544
Muud tarnijatele tasumata arved	1 766	402
Maksuvõlad	4 048	4 436
Üksikisiku tulumaks	3 032	3 604
Sotsiaalmaks	844	706
Töötuskindlustusmakse	28	23
Kohustusliku pensionikindlustuse makse	10	9
Erisoodustuse tulumaks	15	10
Käibemaks	119	84
Muud võlad	10 549	16 978
Võlad töövõtjatele	1 803	1 506
Muud võlad	416	392
Saadud ettemaksed	8 330	15 080
Kokku	143 172	148 216

Võlad tarnijatele sisaldab tehinguid seotud osapooltega summas 24 474 tuhat eurot (31.12.2022 seisuga 24 092 tuhat eurot), vt lisa 14.

Üksikisiku tulumaksu võlg sisaldab Tervisekassa poolt kindlustatutele arvestatud töövõimetushüvitistelt kinnipeetud üksikisiku tulumaksu summas 2 900 tuhat eurot (31.12.2022 seisuga 3 491 tuhat eurot). Sotsiaalmaksu võlg sisaldab töötajatele välja maksmata tasudelt arvestatud sotsiaalmaksu summas 594 tuhat eurot (31.12.2022 seisuga 496 tuhat eurot).

Maksuhalduril on õigus kontrollida Tervisekassa maksuarvestust kuni 5 aasta jooksul maksudeklaratsiooni esitamise tähtajast ning vigade tuvastamisel määrata täiendav maksusumma, intressid ning trahv. 2022. ja 2023. aastal ei viidud läbi kontrolli maksuhalduri poolt. Tervisekassa juhtkonna hinnangul ei esine asjaolusid, mille tulemusena võiks maksuhaldur määrata Tervisekassale olulise täiendava maksusumma.

Lisa 8. Reservid

Tuhandetes eurodes	Reservkapital	Riskireserv	Kokku
Saldo perioodi alguses 01.01.2023	100 385	36 823	137 208
Reservi moodustamine 2023	15 958	5 854	21 812
Seaduse alusel nõutav reservi suurus ning reservi suurus 31.12.2023 seisuga	116 343	42 677	159 020

Reservkapitali taastamine toimub 2023. osas Tervisekassa jaotamata tulemi arvelt. Otsus selle kohta tehakse koos aastaaruande kinnitamisega aprillis 2024.

Lisa 9. Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa ja sissenõuded teistelt isikutelt

Tuhandetes eurodes	2023	2022
Sotsiaalmaksu ravikindlustuse osa	1 807 390	1 633 546
Tegevustoetus	387 969	363 291
Sissenõuded teistelt isikutelt	2 091	1 281
Kokku	2 197 450	1 998 118

Tegevustoetuse all kajastatakse tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 51 lõike 3 alusel riigieelarve eraldi mittetöötavate pensionäride pensioni summa alusel 2023. aastal summas 256 969 tuhat eurot (2022. aastal 220 460 tuhat eurot) ja 131 000 tuhat eurot tervishoiukulude katteks (2022. aastal 142 700 tuhat eurot).

Sissenõuded teistelt isikutelt sisaldab nõudeid seotud osapooltelt summas 204 tuhat eurot (2022. aastal 39 tuhat eurot), vt lisa 14.

Lisa 10. Muud tegevustulud

Tuhandetes eurodes	2023	2022
Euroopa Liidu kodanikele osutatud teenused	5 001	4 983
Vabatahtlikud kindlustuslepingud	1 593	1 478
Riikidevahelised kindlustuslepingud	315	338
Müüdud ravimid	1 794	0
Muud	122	314
Kokku	8 825	7 113

Müüdud ravimite real on ravimid, mis hangiti EU ühishanke kaudu ja selles hankes sai osaleda ja ravimit osta ainult riik. Riik müüs ravimid edasi hulgimüüjatele, kes suunasid ravimid jaevõrku, et need patsiendini jõuaks.

Lisa 11. Ravikindlustuse kulud

Tuhandetes eurodes	2023	2022
Tervishoiuteenuste hüvitised	1 654 474	1 420 685
Eriarstiabi	1 122 646	972 952
Perearstiabi	251 759	207 184
Hambaravi	86 450	72 122
Kiirabi	78 919	70 753
Õendusabi	78 521	65 653
Haiguste ennetus	24 541	19 264

Tuhandetes eurodes	2023	2022
Isikukaitsevahendid	0	810
Ravikindlustamata isikute vältimatu ravi	11 638	11 947
Ajutise töövõimetuse hüvitiste kulud	155 168	207 131
Kulud ravimihüvitistele	239 214	186 028
Muud ravikindlustushüvitiste kulud	65 727	49 857
Meditsiiniseadmehüvitis	18 655	15 872
Välislepingutest tulenevad tervishoiuteenuste hüvitised	10 337	9 543
Mitmesugused ravikindlustuse kulud	36 706	24 442
Muud rahalised hüvitised	10 143	8 824
Tervise edendamise kulud	3 412	2 419
Kokku	2 128 109	1 874 944

Alates 2022. aasta 1. juulist kajastub isikukaitsevahendite kulu raviteenuse hinnas. Ravikindlustuse kuludes on kajastatud tehingud seotud osapooltega summas 371 358 tuhat eurot (2022. aastal 321 951 tuhat eurot), vt lisa 14.

Lisa 12. Üldhalduskulud

Tuhandetes eurodes	2023	2022
Personali- ja juhtimiskulud	11 157	9 563
Töötasu	8 218	7 052
sh juhatuse liikmete tasu	533	494
Sotsiaalmaks	2 874	2 456
Töötuskindlustus	65	55
Infotehnoloogia kulud	4 697	2 997
Majandamiskulud	2 799	2 405
sh kasutusrendi maksed*	692	625
Arenduskulud	326	324
Kokku	18 979	15 289

* vt lisa 6

Tervisekassa töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale aruandekuupäeva seisuga	2023	2022
Juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmed	4	4
Töölepingu alusel töötavad isikud	201	183
Kokku	205	187

Majanduskulude hulgas on 2023. aastal tehinguid seotud osapooltega 2 tuhat eurot, vt lisa 14.

Juhatuse liikmete ametilepingute tähtajalisel lõppemisel makstakse neile hüvitist kolme kuu ametitasu ulatuses. Nõukogu liikmetele on 2023. aastal arvestatud tasu 161 eurot (2022. aastal 203 eurot).

Lisa 13. Muud tegevuskulud

Tuhandetes eurodes	2023	2022
Käibemaksukulu tegevuskuludelt	1 166	896
Kuludesse kantud nõuded	31	59
Muud	34	25
Kokku	1 231	980

Lisa 14. Tehingud seotud osapooltega

Tervisekassa seotud osapoolteks on jooksva aruandeaasta jooksul ametis olnud nõukogu liige, juhatuse liige, nõukogu ja juhatuse liikme lähedased pereliikmed ning juriidilised isikud, kelle üle eel-pool loetletud füüsilised isikud omavad olulist kontrolli või mõjuvõimu (näiteks on selle juriidilise isiku nõukogu või juhatuse liikmed või omavad vähemalt 10% selle juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist).

Tervishoiuteenuseid ostetakse seotud osapooltelt sarnaselt teistele tervishoiuteenuse osutajatele kehtestatud tingimustele.

Tehingud seotud osapooltega

	2023	2022	Lisa
Teenuste ost	371 360	321 951	11, 12
Esitatud nõuded	204	39	9
Kohustis 31.12	24 474	24 092	7
Nõue 31.12	49	1	3

2023. aastal ega ka 2022. aastal ei tehtud seotud osapoolte nõuetele allahindlusi. Teenuste ostuna on peamiselt kajastatud tervishoiuteenuste osutajatelt ostetud raviteenuseid, kus Tervisekassaga seotud isik on juhtorgani liige.

Juhatuse liikmetele arvestatud tasud on toodud lisa 12.

Lisa 15. Sihtfinantseerimine

Sihtfinantseerimise tulud:

Tuhandetes eurodes	2023	2022
COVID-19 lisaraha riigieelarvest	27 444	42 729
Terviseportaal	976	305
Ukraina sõjapõgenike ravikulud	8 225	0
Sõjas haavata saanute ravi	2 362	0
Muud	584	1 603
Kokku	39 591	44 637

COVID-19 lisaraha riigieelarvest sisaldab toetust erinevate COVID-19 seotud täiendavate kulude katteks, nagu töövõimetushüvitised, ravimid, vaktsiinid ja vaktsineerimise korraldamine. Terviseportaal on digilugu.ee edasiarendus, kus olemasolevad Patsiendiportaali teenused on viidud üle uuele platvormile. Arenduses lähtutakse kasutajate vajadustest, tagatakse võimalikult lihtne navigatsioon ning kõigile kasutajatele arusaadavad selgitused teenuste juures.

Sihtfinantseerimise kulud:

Tuhandetes eurodes	2023	2022
Terviseportaal	969	284
Muud	49	0
Kokku	1018	284

Lisa 16. Bilansipäevajärgsed sündmused

Riigikogu võttis 2022. aastal vastu seaduse tervishoiuteenuse osutaja (raviasutuse) vastutuskindlustuse ehk patsiendikindlustuse loomiseks. Kindlustuse loomisega kaasajastatakse patsiendiohutuse süsteem, et soodustada ravivigadest ja ohujuhtumitest teavitamist ning nende ennetamist. Patsiendikindlustus rakendub alates 2024. aasta juulist. Tervisekassa roll on patsiendikindlustuse rakendamisel arvestada teenuste hinnamudelisse täiendav kulu lähtuvalt kindlustusmaksetest ning see kompenseerida. Patsiendikindlustuse rakendamist toetatakse riigieelarvest 2,5 miljoni euroga.

2024. aasta juulist võtab Tervisekassa üle vanglameditsiini teenuse korraldamise ja rahastamise. Koostöös Sotsiaalministeeriumiga on valminud rakendusaktid (vanglateenuste loetelu, vangla korraldusmäärus) ning teenuse hind lisatakse 2024. aasta aprilli tervishoiuteenuste loetellu. Vanglameditsiini prognoositav kulu 2024. aastal on 5 miljonit eurot ning selle rahastamist toetatakse riigieelarvest 2,4 miljoni euroga.

Majandusaasta aruande allkirjad

Tervisekassa juhatus on koostanud 2023. aasta majandusaasta aruande.

Majandusaasta aruanne koosneb tegevusaruandest ja raamatupidamise aastaaruandest, millele on lisatud sõltumatu vandeaudiitori aruanne.

Juhatus

01. aprill 2024

Rain Laane
juhatuse esimees

Pille Banhard
juhatuse liige

Maivi Parv
juhatuse liige

Karl-Henrik Peterson
juhatuse liige

KPMG Baltics OÜ
Narva mnt 5
Tallinn 10117
Estonia

Telephone +372 6 268 700
Fax +372 6 268 777
Internet www.kpmg.ee

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Tervisekassa nõukogule

Arvamus

Oleme auditeerinud Tervisekassa raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31. detsember 2023, tulemiaruanne, rahavoogusid ja netovara muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud aasta kohta ja raamatupidamise aastaaruande lisasid, sealhulgas märkimisväärsete arvestuspõhimõtete kokkuvõtet.

Meie arvates kajastab eespool mainitud raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistest osades õiglaselt ettevõtte finantsseisundit seisuga 31. detsember 2023 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meie kohustusi vastavalt nendele standarditele kirjeldatakse täiendavalt meie aruande osas „Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga”. Me oleme ettevõttest sõltumatud kooskõlas kutseliste arvestuseksperptide eetikakoodeksiga (Eesti) (sh sõltumatuse standardid), ja oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt nendele nõuetele. Me usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane aluse andmiseks meie arvamusele.

Muu informatsioon

Juhtkond vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon sisaldab Tervisekassa juhatuse pöördumist, tegevusaruannet, eelarve täitmise aruannet, kuid ei hõlma raamatupidamise aastaaruannet ega meie asjaomast vandeauditori aruannet.

Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei tee selle kohta mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses meie raamatupidamise aastaaruande auditiga on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon lahknub oluliselt raamatupidamise aastaaruandest või meie poolt auditi käigus saadud teadmistest või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud.

Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud sellest faktist aru andma. Meil ei ole sellega seoses millegi kohta aru anda.

Juhtkonna ja nende, kelle ülesandeks on valitsemine, kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti finantsaruandluse standardiga ja sellise sisekontrolli eest, nagu juhtkond peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhtkond kohustatud hindama ettevõtte suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana, esitama infot, kui see on asjakohane, tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi, välja arvatud juhul, kui juhtkond kavatseb kas ettevõtte likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub sellele realistlik alternatiiv.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad ettevõtte raamatupidamise aruandlusprotsessi üle järelevalve teostamise eest.

Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja vandeauditori aruanne, mis sisaldab meie arvamust. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise eksisteerimisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) läbiviidud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Kasutame auditeerides vastavalt rahvusvaheliste auditeerimise standarditele (Eesti) kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi käigus. Me teeme ka järgmist:

- teeme kindlaks ja hindame raamatupidamise aastaaruande kas pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid, kavandame ja teostame auditiprotseduuri vastuseks nendele riskidele ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusele. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, info esitamata jätmist, vääresitiste tegemist või sisekontrolli eiramist;
- omandame arusaamise auditi puhul asjassepuutuvast sisekontrollist, et kavandada nendes tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte arvamuse avaldamiseks ettevõtte sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhtkonna arvestushinnangute ja nendega seoses avalikustatud info põhjendatust;
- teeme järelduse juhtkonna poolt tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi kasutamise asjakohasuse kohta ja saadud auditi tõendusmaterjali põhjal selle kohta, kas esineb olulist ebakindlust sündmuste või tingimuste suhtes, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust ettevõtte suutlikkuses jätkata jätkuvalt tegutsevana. Kui me teeme järelduse, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud juhtima vandeaudiitori aruandes tähelepanu raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud infole või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused põhinevad vandeaudiitori aruande kuupäevani saadud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski kahjustada ettevõtte suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana;
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis;

Me vahetame nendega, kelle ülesandeks on valitsemine, infot muu hulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning märkimisväärsete auditi tähelepanekute kohta, sealhulgas mistahes sisekontrolli märkimisväärsete puuduste kohta, mille oleme tuvastanud auditi käigus.

KPMG Baltics OÜ

Audiitorettevõtja tegevusluba nr 17

/digitaalselt allkirjastatud/

Andris Jegers

Vandeaudiitori number 171

Tallinn, 1. aprill 2024